

Vincles i construccions familiars en l'era del capitalisme: Desafiaments i propostes des de l'educació social

Una anàlisi feminista i anticapitalista dels Espais Familiars de Criança
Municipals de la ciutat de Barcelona.

Treball de fi de grau

Educació Social

Autora: Chenoa Moral Salinas

Tutora: Vanessa Soria

Grup: T2

Curs 2023 - 2024

Juny 2024

EL SEGUNDO PINO

Manuel Mata

En Tasmania,
hay un pino que lleva creciendo
diez mil años.
Cuenta con la particularidad
de que cualquiera de sus ramas
que caiga al suelo
echa raíces y sigue creciendo
hasta convertirse en un clon del árbol.

(...)

La primera rama que acabó en el suelo
creció hasta acabar perdiendo otra rama
que repitió el proceso
etcétera
etcétera
ganando terreno.

(...)

Me enseñaste a jugar a las cartas
cuando era un niño.

Esta noche
durante una partida
alguien me ha dicho
“barajas como una señora”

Pues claro, pensé.

¿Cómo voy a barajar?

Si me caí de ti.

Agraïments

Abans de l'inici del treball m'agradaria compartir la meva profunda gratitud respecte a tothom qui m'ha ajudat i acompanyat durant aquests mesos i durant la gran i significativa experiència que ha suposat el desenvolupament del Treball de Fi de Grau.

Gràcies, de manera general, a tota la Xarxa d'Espais Familiars de Criança Municipal de Barcelona, i en particular a les educadores i equips dels centres de Sant Martí i la Teixonera, per les respostes i acompanyament, però no només per aquestes que m'han ajudat a construir el producte que ara llegiu, sinó especialment gràcies per les paraules d'ànim i pel suport, heu fet tot més fàcil, i fer fàcils les coses, des de la dedicació que teniu i que traspasseu, és una gran virtut. Gràcies també a totes les famílies que van dedicar uns minuts a respondre algunes preguntes tractant de donar suport a la investigació.

Gràcies Vanessa per sempre acompanyar els meus dubtes i reconèixer el valor d'aquests, donant-los el lloc i espai que necessitaven en cada moment. Gràcies perquè puc dir ara que estic orgullosa del resultat per què m'has deixat l'espai per a pensar un cop i un altre en si això era el que volia dir, i en si creia en totes aquestes paraules, fins que he pogut afirmar-ho amb claredat. Gràcies per creure des del principi en aquest TFG.

I gràcies, per acabar, a la meva tribu, a les meves amigues, per, com sempre, ser el meu suport incondicional, per preguntar amb interès i per deixar-me parlar hores del mateix tema, i per la confiança i encoratjament infinit que he rebut de manera desinteressada i plena fins i tot quan a mi em mancava. Gràcies perquè sou la meva inspiració, i és un plaer profund pensar que, un cop més, això també us ho puc dedicar, com vull fer sempre.

Index

Resum	5
1. Introducció	6
2. Justificació	8
3. Objectius de la recerca	10
4. Marc teòric	11
4.1. La societat capitalista, els seus efectes i afectacions en la vida contemporània. La modernitat líquida.	11
4.1.1. Capitalisme respecte a gènere, concepcions de gènere i rols.	13
4.1.2.1. La vida social de les dones dins del sistema capitalista. La feina social.	15
4.1.1.2. La vida laboral de les dones dins del sistema capitalista. La feina social.	15
4.1.2. Capitalisme respecte a la construcció de relacions socials, personals i íntimes.	17
4.1.3. Capitalisme respecte a la família, i les diferents tipologies d'aquesta.	18
4.1.3.1. Marc Legislatiu. Qui cuida, qui s'encarrega de les cures.	20
4.2. Fer, construir i cuidar la vida, la criança	22
4.2.1. Les famílies respecte a la llar compartida	23
4.2.2. El moviment demogràfic de la població i les famílies	24
4.3. Anticapitalisme i feminisme com a resposta educativa. Els EFCM a Barcelona.	25
4.3.1. Antecedents i història dels EFCM	27
4.3.2. Gestió i funcionament dels EFCM	27
5. Marc contextual	29
6. Metodologia	31
6.1. Opció metodològica	31
6. 2. Mostra i participants	32
6.3. Tècniques de recollida d'informació	33
6.3.1 Elaboració de les tècniques de recollida d'informació	35
6.4. Criteris de rigor científic i ètic	36
6.5. Fases de la recerca	37
6.5.1 Revisió bibliogràfica	38
6.5.2. Disseny de la investigació	38
6.5.2.1. Redacció dels objectius de l'entrevista	38
6.5.2.2. Mostreig de les persones a entrevistar i enquestar	38
6.5.2.3. Planificació del contingut de l'entrevista i qüestionari	39
6.5.3. Recollida de la informació	39
6.5.4. Anàlisi de les dades i interpretació dels resultats	39
6.6. Perspectiva de gènere	41
7. Resultats	42
7.1. Anàlisi de les dades	42
Funcionament del recurs i model de criança	42

Diversitat de famílies i vinculació comunitària i de grup	44
Les figures professionals, l'educació social als EFCM	46
Integració de la perspectiva de gènere i mirada anticapitalista en el recurs	48
Limitacions i possibles millores, propostes des de l'educació social	51
7.2. Discussió amb autors i altres recerques	54
5. Conclusions	57
Resposta als objectius	57
Vinculació dels resultats de la recerca amb l'educació social	58
Fortaleses, limitacions i línies de futur	58
Mecanismes de difusió i impacte	59
6. Referències bibliogràfiques	60
Annexos	63
Annex 1: Esquemes entrevista	63
Annex 2: Declaració de consentiment informat	67
Annex 3: Esquema qüestionari famílies	68
Annex 4: Transcripció i Anàlisi Categories Entrevista 1	70
Annex 5: Transcripció entrevista i Anàlisi Categories 2	83
Annex 6: Taula d'especificacions	97
Annex 7: Taules anàlisi de contingut	107
Annex 8: Gràfics i resultats qüestionari famílies	110
Annex 9: Tríptic EFCM curs 22 - 23	117

Resum

El present Treball de Fi de Grau se centra en l'anàlisi dels Espais Familiars de Criança Municipal de Barcelona, amb el propòsit d'avaluar la seva rellevància i contribució com a resposta educativa enfront dels reptes i desafiaments que provoca el sistema capitalista respecte a la construcció dels vincles familiars.

A partir, doncs, d'una visió fonamentalment anticapitalista i feminista, s'exploren, primer mitjançant la revisió de literatura especialitzada, i després a partir de tres tècniques de recollida d'informació, les entrevistes, qüestionaris i l'anàlisi de contingut, les experiències concretes tant de les educadores socials que formen part dels equips educatius com també de les famílies que hi van i formen part del projecte.

L'estudi conclou amb reflexions i recomanacions dirigides a l'avaluació dels espais i amb algunes propostes de millora per a poder incorporar, un cop més, la mirada i vessant que guia el treball.

Paraules clau: Espais familiars de criança, educació social, maternitat, família, feminisme, cures.

The present Treball de Fi de Grau focuses on the analysis of the Espais Familiars de Criança Municipal of Barcelona, with the aim of evaluating their relevance and contribution as an educational response to the challenges that the capitalist system provokes with regard to the construction of family ties.

Based on a fundamentally anti-capitalist and feminist vision, explore, first through the review of specialized literature, and then through information collection techniques such as interviews, questionnaires and content analysis, the concrete experiences of the social educators who are part of the educational teams and also of the families who go and are part of the project.

The study concludes with reflections and recommendations aimed at the evaluation of spaces and with some proposals for improvement to be able to incorporate, once again, the vision that guides the work.

Keywords: Family spaces, social education, motherhood, family, feminism, care.

1. Introducció

En els últims temps, l'enfocament sobre criança i educació dels nens i nenes ha experimentat transformacions significatives, diverses, per motius també d'aquesta procedència, múltiple. D'aquesta manera, com a resposta, una de tantes, han aparegut tot un conjunt d'entorns comunitaris i col·lectius que han estat claus en el procés de socialització i desenvolupament integral de les persones. La ciutat de Barcelona, amb la seva rica i ampla diversitat cultural, històrica i social, es presenta com un espai propici per tal d'explorar i comprendre com a eina, els espais de criança, com també el seu impacte en les dinàmiques educatives contemporànies.

Aquest Treball de Fi de Grau, a partir d'ara TFG, s'endinsa en l'anàlisi, des d'una visió feminista i anticapitalista, dels Espais Familiars de Criança Municipal, a partir d'ara EFCM, com a projecte i proposta de l'ajuntament de la ciutat de Barcelona, buscant trobar les característiques, desafiaments i potencialitats d'aquests entorns en el marc de l'Educació Social. L'estudi té la finalitat, doncs, no només d'oferir una panoràmica detallada dels EFCM i del seu funcionament, sinó que també proposar reflexions i recomanacions per tal de potenciar el seu paper com a agents de canvi en l'àmbit educatiu i social.

Es fa la recerca a partir de la visió feminista i anticapitalista, com mencionava, pel fet que s'entén des d'aquesta investigació que el fet que emergeixin projectes com a aquests és per tal de poder donar resposta a certs reptes que sorgeixen pel que fa a la criança i la construcció de vincles, familiars, especialment, però de tota mena, a partir del sistema capitalista on vivim, i que impregna cadascun dels espais de socialització existents. I s'escull, doncs, un servei com els EFCM pel fet que, com a proposta, podrien estar donant una resposta a aquestes limitacions i mancances creades pel sistema i es vol analitzar si funcionen doncs com a tal.

He escollit aquest tema pel fet que és d'un gran interès personal, com a conjunt, i perquè, d'alguna manera, connecta amb grans temes que per mi son crucials i d'enorme rellevància, tant personal com professional. Per mi, parlar de criança, comunitària i compartida en aquest cas, és parlar, de manera estrictament relacionada, de feminisme i de cures. Aspectes, que guien la manera com jo miro i entenc el món. Que guien, en definitiva, la manera en com jo

decideixo relacionar-me, que, un cop més, personalment i professionalment, parteix des d'aquí, doncs aquesta és la seva arrel.

Al llarg de les següents pàgines, s'abordaran diferents dimensions relacionades amb la criança, i amb els EFCM com a resposta educativa per acompanyar aquesta, des d'un punt de vista, novament, feminista i anticapitalista. La intenció, doncs, és arribar des de la seva conceptualització fins a la seva implementació pràctica, passant per la revisió de la literatura rellevant i l'anàlisi d'experiències específiques, de les professionals, educadores socials, i les famílies que en formen part dels espais. Per tal de fer-ho com a tècniques de recollida d'informació s'utilitzaran; l'entrevista semiestructurada per a les professionals, un qüestionari per a les famílies i l'anàlisi de contingut.

2. Justificació

Tal com ja començava a dir durant la introducció, la nostra actualitat s'està enfrontant a molts reptes pel que fa al manteniment d'alguns vincles, un d'aquests, i que jo personalment considero central, la família i la criança.

Aquest TFG es proposa abordar aquesta problemàtica, apostant i anant fonamentalment al qual considero el seu inici; el sistema capitalista i les afectacions que aquest suposa, i, a partir d'aquí, analitzar una de les respostes educatives que s'han donat per acompanyar les mancances provocades pel sistema deficitari del qual parlem; els EFCM de la ciutat de Barcelona.

Es farà aquesta anàlisi, des d'un reconeixement a l'enteniment de les estructures de poder, de gènere i econòmiques com a grans impactes en la família, la criança i l'educació.

Aquesta, doncs, considero que és la gran aportació que suposa aquest TFG pròpiament, la nova mirada i visió que aporta, i aquest vessant crític que va més enllà d'una anàlisi convencional.

L'adopció d'aquesta perspectiva, a més a més, és la qual ens permet explorar noves possibilitats i proposar solucions, si és que són pertinents, que vagin més enllà dels enfocaments que fins ara s'han mantingut, contribuint així a la construcció d'entorns més justos per la construcció de molts vincles, no només la família i la criança, però sí aquestes fonamentalment.

Pel que fa a l'Educació Social i a l'aportació en aquesta, més concretament, considero que aquesta investigació pot arribar a aportar valuosos coneixements que es poden aplicar a la pràctica professional, ja que, com deia, les afectacions són múltiples i no es refereixen únicament al qual podria ser el vincle que suposen la família i criança, i, com a educadores, sempre treballem i treballarem al voltant del vincle com a raó de ser i com a eina i motor fonamentals. D'aquesta manera, la comprensió dels impactes de les dimensions de gènere, econòmiques o socials, sent aquestes una de les quantes que s'aporten, pot arribar a permetre, desenvolupar, com a educadores, intervencions més sensibles, contribuint així a la formació d'unes cures crítiques i socialment compromeses.

A més a més, des de l'educació social el present TFG aporta informació per a diferents grups. Primerament per a les famílies, no només per a les que formen part dels EFCM sinó també per a totes aquelles que viuen l'experiència de la maternitat/paternitat, donant una resposta educativa i una proposta que pugui acompanyar-les en tot aquest moment. També contribueix en les professionals del recurs i, de manera general, en la xarxa creada per l'Ajuntament de Barcelona, ja que l'anàlisi s'ha dotat amplament d'aspectes de millora com també de respostes i propostes enfront d'aquests.

3. Objectius de la recerca

Objectiu general:

Avaluar els Espais Familiars de Criança Municipal (EFCM) de Barcelona com a resposta educativa per als desafiaments en la construcció de vincles familiars en l'era del sistema capitalista.

Objectius específics:

1. Conèixer els EFCM, així com el seu funcionament, a Barcelona.
2. Determinar quina és la figura de l'educació social en els EFCM de Barcelona.
Identificar l'opinió i percepció de les educadores respecte als EFCM.
3. Identificar l'opinió i percepció de les famílies que formen part dels EFCM.
4. Establir elements de millora i oferir nous recursos i perspectives, des del vessant de l'educació social, que tinguin una aplicació directa en els EFCM de Barcelona.

4. Marc teòric

4.1. La societat capitalista, els seus efectes i afectacions en la vida contemporània. La modernitat líquida.

Tal com explica Agudelo (2018), el principi universal de l'economia, és, o hauria de ser, la cerca del bé comú dels recursos respecte de la satisfacció de la necessitat humana, personal i comunitària. Els models econòmics han estat diferents, i, cadascun d'ells, referint-se a una forma concreta i específica a partir de la qual es genera el desenvolupament i producció per a distribuir els béns entre les persones ciutadanes, marquen també una estructura en l'organització dels estats, com també un marc jurídic concret i unes institucions que faciliten tot un conjunt de procediments per a portar endavant la producció i distribució.

El sistema que impera a la nostra societat, l'occidental, essent aquest una força dominant en la configuració del món modern, és el capitalisme.

Aquest, sorgeix a les entranyes de la revolució industrial durant el segle XVIII, i ha anat transformant de manera directa i profunda les estructures socials, polítiques i econòmiques en tots els indrets del planeta.

Tal com assenyala, Adam Smith (1723 - 1790), un dels pares fundadors del pensament econòmic a “La riqueza de las naciones” (1776), l'obra que moltes persones consideren l'inici i la base del sistema econòmic i social del qual parlem, el capitalisme es basa en la idea que la cerca individual dels beneficis, guiada per la mà invisible del mercat, condueix al benestar col·lectiu.

Tal com s'explica a la definició del terme *Capitalisme* a l'enciclopèdia catalana (s.d.), com a sistema, el capitalisme es caracteritza per ser un mode de producció que es dona a partir de tècniques avançades on la propietat dels mitjans de producció és d'uns pocs, ja que el seu cost és elevat. D'aquesta manera, l'exigència de l'ús d'uns mitjans de producció que es disposen en les mans de només unes poques persones divideix la població, primerament, en dos grups no exactament ben repartits. Per una banda, està la persona capitalista, que son la minoria, les

posseïdors, i, per una altra banda, es troba la persona proletària, que són totes les no posseïdors. En aquesta classificació, hi ha, de manera implícita, per la característica principal que mencionava, una desigual repartició dels béns i interessos.

Sayeras (2009), a, El capitalismo no ha muerto, ¡viva el capitalismo!, mentre comparteix la que és la seva concepció sobre allò que és i no el capitalisme tracta de manera separada tres conceptes. El capital, el capitalista i el capitalisme.

Ens explica, respecte al capital, que aquest no és res material com a tal, sinó que, més aviat, es tracta d'un procés al centre del qual es troba la relació social entre les persones propietàries de béns i diners, entenent aquestes com a representacions de capital, i els que els utilitzen a l'activitat productiva.

La característica central, doncs, d'aquesta relació, es troba en el dret d'exclusivitat, i, per tant, en el significat d'un concepte especialment rellevant en parlar de capitalisme: el de propietat.

Per aquesta relació que es crea al voltant del concepte de propietat, el sistema capitalista ha estat qüestionat des de diferents teories i espais. Com a referència clara d'aquests tenim de manera molt evident tot el pensament de Karl Marx (1818 - 1883), desenvolupat al Capital (1867), on s'argumenta que el capitalisme és intrínsecament desigual i generador de conflictes a causa de les relacions de producció basades en l'explotació. Tal com diu, de nou, Sayeras (2009) mencionant les idees de Marx:

“En ese sentido, aceptar la propiedad privada como un dato, y partir del mismo implicaba hacer frente a la siguiente dicotomía. Por una parte, toda la miseria que pudiera derivarse de la misma habría de verse como contingente, como efecto de algún fallo de funcionamiento y por tanto, éste era controlable y corregible. En caso contrario, era vista como un mal necesario y como tal se tendría que aceptar.” (Sayeras, 2009, pàg. 114)

El mal necessari, el suposat mal necessari, com a tal, si és que aquestes són les paraules que utilitzem per a definir-ho, arriba, fent un salt històric gran, fins al moment actual en forma de conseqüències. El salt històric, com dic, és gran, des de l'obra de Marx (1867), i molt més des

de la de Smith (1776) però les conseqüències no han estat més que part d'una inevitable acumulació.

Les conseqüències es poden entendre des de diferents punts de vista i concepcions, que han anat creant una realitat molt concreta, i amb unes dinàmiques que també ho son.

Trobat et al., (2021), fent una extensa anàlisi sobre les idees de Zygmunt Bauman (1925-2017) ens comparteixen la seva teoria que s'emmarca com a conseqüència directa del sistema econòmic i social que és el capitalisme, la modernitat líquida. Amb la presentació de la idea de la modernitat líquida, es presenten també les conseqüències del que anomenà Bauman com el capitalisme tardà. D'aquest, es diu, que pel seu conjunt de contradiccions, allò que ofereix son un constant de canvis i una inseguretat reforçada encara pels estats nació que, com no aconseguen una societat distributiva a diversos nivells, acaben per afectar qüestions com la classe, el gènere o d'altres diverses.

Elements claus doncs del capitalisme, a banda dels que abans planteja Sayeras (2009), sent aquests, capital, capitalista i capitalisme, també ho son, segons Trobat et al., (2021), la inseguretat, la precarietat i les incerteses. Aquests, com a elements i conseqüències capitalistes, i les seves afectacions, es podrien traslladar probablement a qualsevol esfera de la vida, però en aquest treball s'enfocaran segons tres espais concrets: el gènere, la construcció de relacions humanes, la construcció del vincle, i la família, com un dels vincles i relacions humanes centrals que s'estructuren socialment. Tot i trobar-se aquí explicitats com a tres apartats diferents tots s'interrelacionen de manera constant, i van apareixent de manera combinada i compartida durant els següents apartats.

4.1.1. Capitalisme respecte a gènere, concepcions de gènere i rols.

Com abans ja avançava, un dels espais on el capitalisme, com a sistema, i la modernitat líquida de Bauman, com a conseqüència, tenen una implicació especialment rellevant és el que tindria a veure amb totes les concepcions de gènere.

Per tal de poder evidenciar que aquesta no és una qüestió, ni molt menys d'actualitat, ja que té una gran trajectòria, igual que el mateix sistema, cito en aquest espai la revista Lluç, en la

seva publicació de l'octubre de 1978, on, Assumpció Cortés, fent una anàlisi de la relació entre els conceptes dona i capitalisme, diu el següent:

“La història del capitalisme és la història de la submissió de l'home i de la dona pels interessos de les classes dominants. Ara bé, el cas de la dona es diferencia en que la seva opressió no és protagonitzada, únicament pel sistema sinó que en ella també hi participa l'home —conscient o inconscientment—. Patint, així la dona una doble explotació.” (Cortés, 1978, pàg. 7)

El concepte explotació és un que rescato especialment d'aquesta reflexió. En el sistema capitalista, com ja dèiem abans, s'assignen unes tasques a cada persona que forma part d'aquest, però, des de la banda i perspectiva d'allò que seria el proletariat, el fet de ser dona delimita, doncs, encara més, quin és el paper que ocupes en la societat.

Ser dona en un món capitalista, per tant, et trasllada, no només al fet que, en el cas de no ser posseïdora del capital pròpiament, a ser proletària i treballadora, com qualsevol altra persona, sinó que, a banda, d'aquesta primera premissa, marca també les que seran les tasques a les quals et podràs dedicar i quina haurà de ser la gestió del teu temps i vida.

En tot cas, aquesta no és una qüestió purament que ateny a les dones, ja que el sistema capitalista, sense deixar res a l'atzar, marca unes tasques concretes per a tothom, el que també podríem anomenar rols, que, sigui quina sigui la seva identitat de gènere, indicaran qui ets enfront de qui s'espera que siguis, o que fas, i que s'espera que facis. En el cas de les dones, concretament, però, aquestes tasques assignades, es poden entendre com unes més concretes, deixant a les dones, per tant, dins d'unes úniques i delimitades possibilitats, si és que es poden entendre com a tal.

Per a parlar de manera més acurada d'aquesta idea que presento m'agradaria distingir entre dos conceptes que tenen a veure amb la vida social i la vida econòmica i laboral.

4.1.2.1. La vida social de les dones dins del sistema capitalista. La feina social.

Per tal de parlar d'allò que és la vida social, Giddens (2006) ens dirà que aquesta, pot definir-se com “la totalitat de les nostres activitats i relacions en les quals ens trobem immersos com a individus pertanyents a una societat. Inclou, doncs, des de les interaccions cara a cara, fins a les formes més complexes d'organització social, com les institucions, les normes i els valors compartits”. (Giddens, 2006, pàg.21)

A partir d'aquesta definició, doncs, es pot explicitar i explicar la qual ha estat l'activitat social de les dones, que, tal com algunes autores afirmen, històricament, com també en l'actualitat, ha estat una de molt concreta, tant que fins i tot podem dir delimitada, i s'ha separat de la que seria l'activitat econòmica global, quan aquestes dues, vida social i econòmica, en conjunt, certament formen un binomi estretament relacionat.

Aquesta separació, manca de sentit i rigor pel fet que, tal com assenyala Zaretsky (2006), el sistema de treball assalariat s'ha mantingut i es manté per la vida social, i pel que també podem anomenar com a feina social.

La feina social, com a nou concepte, que comença a plantejar Zaretsky (2006) i unint aquí com una, les vides socials i laborals, fins ara separades, podem dir, que també ha estat entesa com el treball de portes endins, el treball de llar, el treball que ha suposat la criança, les cures i la construcció de les famílies. Treball, que en definitiva, històricament, ha estat profundament feminitzat.

Per aquesta concepció, doncs, veiem, que les vides socials i laborals de les dones, per algun altre interès, es porten cap a un àmbit fonamentalment privat. Tornant, doncs, a la definició de vida social de Giddens (2006), ell, amb aquesta, ens parla d'organització, d'institucions, de normes i de valors compartits, que, en tot això, mancarien de sentit dins de la privacitat que envolta a les dones i a les seves vides laborals i socials.

4.1.1.2. La vida laboral de les dones dins del sistema capitalista. La feina social.

Pel que fa a la vida laboral de les dones, ens diu l'Institut Nacional d'Estadística (INE), en dades de l'any 2020, que aquesta ha augmentat gradualment, suposant ara l'activitat laboral i l'ocupació de les dones un 54.4%. En comparació per les taxes de participació laboral dels

homes aquesta suposaria un 67.8%. Per tant, tot i l'augment, ja que abans de l'any 2020 segons l'INE el percentatge es mantenia en un 47.5%, el número encara és inferior respecte a la taxa d'ocupació dels homes.

A més a més, tal com també assenyala l'INE, juntament amb l'Institut Nacional de la Dona, en els informes dels últims tres anys (2020 - 2023) les dones es troben especialment representades en els sectors laborals següents, que es troben ordenats de més a menys segons el nombre de dones que s'hi dediquen. Aquests sectors són el comerç, l'hostaleria, l'educació i la sanitat.

Malgrat això, no hi ha dades que puguem recollir pel que fa a la feina domèstica i referida a la llar, tan feminitzada com està, i que tant percentatge ocuparia realment, de ser comptabilitzada, el que abans mencionàvem com a feina social, unint totes dues vides, social i laboral.

A partir d'aquí, parlant de vida social i laboral, i de l'existència, o de la no existència d'aquestes dues com a un conjunt, per a les dones, dins del que seria la definició del concepte de Giddens, i tornant a les idees de Cortés (1978), ella comenta com sembla que la vida laboral de la dona, tan estesa com es troba en un context entès com a privat i familiar, que és el que forma part de la llar, s'entén com una tasca i un treball tan sols beneficiós i reduït a aquest propi àmbit únicament familiar. D'aquesta manera, doncs, per a totes les dones, i persones en general, que es dediquen a tenir cura de les llars, i de les persones que hi conviuen, s'estén el fet i la conseqüència de que tota aquesta feina no en tindria cap mena d'incidències en el sistema com a tot i com a global. Aquesta idea, doncs, també es podria reforçar per allò que es menciona abans i és que no hi ha un percentatge recollit dins de la vida laboral de les dones, que tingui en compte tota aquesta feina com a activitat laboral pròpiament. Per tant, no s'està responent a una certa definició de vida social, negant aquesta, i s'està invisibilitzant un gran percentatge de vida laboral, ignorant, en conseqüència, la seva existència completa.

La realitat, però, es troba en el fet que, només aprofundint breument en el tema, es veu com el paper de la dona, en tota aquesta activitat laboral, que, malgrat separar tots dos conceptes abans, és també fonamentalment social, utilitzant de nou el terme de feina social per unir-les totes dues, està responent a uns interessos especialment concrets, els de fer unes tasques de manteniment, de l'espai i de les persones que en formen part, com també de cures, però que en cap cas es reconeixen com a treball o activitat laboral, probablement, pel fet que, en termes

capitalistes, no és literal i explícitament productiva, és a dir, no genera productes visibles, quantificables i comerciabilitats.

Textualment Cortés (1978) respecte a aquesta idea diu el següent:

“Cada vegada, s'estén més la idea que el «benestar» econòmic dels obrers dels països capitalistes avançats es deu, entre d'altres coses, a l'explotació dels negres (dels països subdesenvolupats) i de les dones.” (Cortés, 1978, pàg. 6)

De fet, en aquest sentit, i tractant d'introduir ara una nova idea, Zaretsky (2006) també diu que, aquest treball, necessari per a mantenir la vida i la idea de benestar, és el que s'integra especialment en les idees que tenim al voltant de la família, i en el paper que com a dones tenim, o podem tenir, dins d'aquestes. La família, estructura que cal mencionar i que s'entén també, en termes capitalistes, des d'una concepció concreta.

4.1.2. Capitalisme respecte a la construcció de relacions socials, personals i íntimes.

Abans, però, mencionar, que a banda de la família com a institució i vincle fonamental en la nostra societat, el sistema capitalista, ens ha portat, tal com diu Bauman, a Amor Líquid (2006), a una fragilitat evident respecte a la construcció dels vincles humans.

Les relacions, sense delimitar de quin tipus siguin, s'han anat convertint en unes de connexions volàtils, fràgils, obsoletes, on el consum és el terme exponent que les defineix, tal com afirmen Trobat et al., (2021).

Vite (2001) diu relacionat amb aquesta idea, que el capitalisme marca una gran indiferència entre allò que és l'individu, la persona, amb la seva necessitat per la comunitat, i, en pensar que no som necessaris per a l'altra persona, no existeix connexió, i, per tant, no existeix l'altre. A més a més, Vite (2001) afegeix a aquesta idea el fet que, els sistemes que viuen dins del marc capitalista, com no proporcionen a les persones raons per a cuidar-se entre elles, per tenir cura les unes de les altres, per fomentar, entre altres coses, la confiança, estan condemnats a perdre la seva legitimitat.

Continuant amb aquesta idea, Soto et al., (2018) parlen del fet que amb la concepció del fet que tot sigui privat, pel que fa a la propietat, però també públic, pel que fa a la globalització, existim en el sistema capitalista a mesura que observem i som observades per la resta de persones, però, que, malgrat això, no necessàriament, com ja deien altres autors, ens articulem amb la resta de persones.

De fet, proposant nous paradigmes on construir una instal·lació de benestar col·lectiu per a societats modernes, Soto et al., (2018) exemplifiquen la necessitat de reflexionar al voltant dels paràmetres relacionals que tenim com a societat i les prioritats que hem establert, igual que els medis que hem validat per a obtenir-les.

4.1.3. Capitalisme respecte a la família, i les diferents tipologies d'aquesta.

Parlant, doncs, de vincles, un rellevant, el centre de la investigació duta a terme, és la família, el qual també es troba afectat pel sistema capitalista.

Yecid (2004) ens ubica la família i el seu origen històric com la convivència de diferents generacions de parentesc sota un mateix sostre. Ens diu d'aquesta definició que els estudis d'investigació paleontològica en general constaten el fet que la humanitat hi ha hagut de néixer i créixer rodejada de semblants per tal d'aprendre, per a, després, manifestar conductes d'adaptació socials i culturals. A més a més, després d'aquesta inicial definició, afegeix el següent:

“Ella [la família] contribuye más que cualquier otra institución a que los ciudadanos se civilicen y respeten las normas de convivencia, a que las actitudes profundas y los sentimientos del pueblo se conformen con el bien común, laboriosidad, fidelidad u honradez, a que queden reducidas a minoría las personalidades psicopáticas, inciviles, violentas, desadaptadas u holgazanas” (Yecid, 2004, pàg 29)

Fent una petita anàlisi a partir de la qual ha estat la concepció de la família històricament, diu doncs que, en conceptes capitalistes, la idea del fet privat contra el fet públic serà la que suposi la separació entre el treball i la llar, suposant i entenent la llar com la família pròpiament i els seus diferents membres. Sempre s'ha entès la figura del pare de família com

la d'interacció pública d'aquesta, solucionant la vida social de la família, però manifestada aquesta interacció pel seu paper productiu, també doncs solucionant la vida laboral. Per una altra banda, però, sorgeix una altra figura, la de mare de família, ocupada d'un altre tipus de tasques, que, com ja hem vist durant apartats anteriors (apartats 4.1.2.1. i 4.1.2.2.) les releguen a una inexistència de tots dos conceptes, vida laboral i social, segons concepcions capitalistes. Aquestes tasques que porten a terme, les domèstiques, igual que tot allò relacionat amb les cures afectives, formen part d'una vida que és, un cop més, privada, desconnectada amb la resta de vides, per a la privacitat que implica la llar de la família, en termes capitalistes, tenint en compte també valors molt estesos com son la individualitat. Aquesta situació, doncs, genera tot un seguit d'interaccions socials, i la família va compartint les seves funcions segons les generacions.

Laura Cassain (2009) ens parla, seguint una mica les idees anteriors, de la cultura emocional del capitalisme, i ens menciona, doncs, que aquest, de manera directa, respecte a totes les relacions i vincles que construïm, puguin ser aquests familiars o no, configura les maneres com s'acaben per definir aquestes experiències, igual que la manera com es maneja el sentiment que sorgeix de la mateixa relació.

Ens diu, clarificant una mica més la manera de relacionar-nos, que el capitalisme acaba per instrumentalitzar la idea de l'amor, i s'acaba per instal·lar en el paradigma de la desconfiança, d'on també vessa i sorgeix la precaució, que s'adapta a un jo restringit que fa ús de les emocions limitant aquestes a unes necessitats afectives individuals.

Respecte a la família, de manera més concreta, Cassain (2009) ens dirà que, enfront del supòsit que la família i el mercat puguin pertànyer a esferes diferents, un cop més, vida social i vida laboral, la frontera de la mercaderia ha avançat tant durant els últims temps, i encara continua fent-ho, de manera que acaba, com era esperable, per incidir a les llars i famílies. Ens diu, doncs, que el capitalisme, en la seva extensió incontrolable pel que fa al costat empresarial, entenent aquest com una unitat de producció de béns i serveis, retrocedeix de manera estrictament relacionada en la qual seria l'altra banda, l'altra cara de la moneda, la família. Ens diu, doncs, que el salt ha estat d'una família artesanal, on es produïen les cures, sent aquest l'encàrrec propi de la família, a una família postindustrial, on els elements que es podrien entendre com a part de la vida íntima, entrant la família i les llars dins d'aquesta,

acaben per esdevenir objectes de compravenda, com tota la resta de coses que també formen part de la vida.

De fet, Casain (2009) afirma que l'equilibri entre feina, i afegeixo personalment, producció, amb una construcció familiar de qualitat, no és més que un desig poc vinculat amb la vida i el sistema real.

Però, malgrat això, malgrat oblidar-les dins de la concepció i construcció del que és el sistema capitalista, les cures, entenen que aquestes, en termes de beneficis i explotació com a tal, no son rendibles, o productives, respecte a la manera com es vinculen i construeixen les famílies al voltant d'aquestes, hi ha tota una cultura, respecte a quines son les cures que pertoquen a les famílies, i a cada membre d'aquestes, i sobre els ideals que existeixen al voltant, on es marquen models, que defineixen com s'ha de cuidar, qui ho ha de fer, que no és més que ho ha fet sempre de manera històrica, i també quant de temps o de quina manera.

4.1.3.1. Marc Legislatiu. Qui cuida, qui s'encarrega de les cures.

De fet, referint-nos a aquest aspecte, ja tractat de manera recurrent durant el treball, el fet que les dones s'encarreguin fonamentalment de les cures és una evidència, però també ho és, i cal incidir, en la manera com aquestes ho fan, o, si més no, la manera com es delimita que hauran de fer-ho.

Parlant i situant-nos en un àmbit nacional, es troba la Llei 3/1989, per la qual s'amplia a setze setmanes el permís per maternitat i s'estableixen mesures per a, suposadament, establir mesures que puguin afavorir la igualtat de tracte de la dona respecte a la qual és la seva vida laboral. Des de l'any 1989, però, no hi ha hagut cap mena de renovació d'aquesta llei, respecte al que fa a la duració de permís per a les dones. Sabem, a més a més, tal com es marca a l'article 48, de la Llei de l'Estatut dels Treballadors i treballadores, que, a partir de la modificació de 2019, el permís per als progenitors homes, pares, també s'ha estès fins a aquesta mateixa data, de les setze setmanes. Afegir a aquestes dades anteriors també, per exemple, allò que es diu durant l'article 28 del Reial Decret Llei 6/2019, del dia 1 de març, de mesures urgents per a la garantia de la igualtat de tracte i d'oportunitat entre dones i homes en l'ocupació on s'explica que les setze setmanes de permís de maternitat no podran ser

transferides a l'altre progenitor, o de manera inversa, està terminantment prohibit. Parlant d'altres tipologies familiars, per exemple, referint-nos a famílies monoparentals o monomarentals¹, en aquestes tampoc no existeix una ampliació del termini de les setze setmanes.

Obrint, però, una mica més la mirada, situant-nos en el context de la Unió Europea, es troba l'article 5 de la directiva del parlament i del consell del 20 de juny de 2019, relativa a la conciliació de la vida familiar i la vida professional de les persones progenitores i cuidadores. Durant aquest assenyalen que la periodicitat pel que fa als permisos maternals i paternals s'ha d'estendre d'entre, els quatre mesos, setze setmanes, i els vuit anys, deixant camí al fet que, a partir d'aquest llindar, cada país dictamini la duració més pertinent. En l'article de la Unió Europea, es remarca igualment el fet que aquest permís serà intransferible entre persones progenitores, i no s'exposa cap casuística concreta pel que fa a altres tipologies familiars.

Yacid (2004), tornant a citar-lo, respecte a les idees ara mencionades, menciona el fet que quan ens referim a l'estat, aquest està encarregant a les famílies unes tasques, que van en la línia de mantenir l'ordre econòmic i social de manera que, en ser així, també ha de respondre a unes funcions, també socials, que, com ja començava a dir abans, acabin per construir un teixit on es retroalimenten totes les idees anteriors. Ens diu també, referint-se encara a les implicacions i responsabilitats dels estats, que les situacions familiars es trobaran en un procés de caos mentre siguin abandonades pels estats, o siguin abordades amb mesures precàries i insuficients, i que una prova clara d'això la podem veure en el fet que la vida professional està organitzada i pensada oblidant i deixant de banda el fet que les treballadores, a banda de ser-ho, també son o poden ser altres coses, com mares.

De fet, Yacid (2004) va més enllà i exposa la idea que, el fet que els pares i mares puguin compartir temps amb els seus fills i filles ha de ser, o hi hauria, si més no, una de les responsabilitats primeres dels estats, i, que, per a aquest fet, caldria una legislació, actualment encara insuficient, que pugui afavorir l'acompanyament i la formació dels fills i filles amb la presència real dels pares i mares en els entorns, de manera que, el sistema pogués de veritat conciliar-se de manera convenient pel que fa a grans potes com son la feina i la família.

¹ El concepte de la monomarentalitat no està fins ara recollit ni acceptat en les polítiques públiques ni legislacions, i es parla, encara que la persona que està al davant de la família sigui una dona, de monoparentalitat. El terme, doncs, s'empra des d'alguns corrents feministes per a reivindicar aquesta casuística familiar.

4.2. Fer, construir i cuidar la vida, la criança

Per tal de poder continuar parlant al voltant de la família com a institució principal en la nostra societat, i poder incidir en quines son les afectacions que el capitalisme ha suposat en aquestes, durant aquest apartat del marc teòric, es farà una petita anàlisi i recollida de dades al voltant de la natalitat, criança i tipus i tipologies de famílies que viuen i han viscut aquests últims anys a Barcelona.

Com a primera dada, una especialment concloent i que delimita de manera clara tota la resta d'informació, tenim una que dona l'Ajuntament de Barcelona a les estadístiques per territori, document de l'any 2023, que ens diu que, la taxa de natalitat, ha disminuït una dècima respecte a l'any anterior, situant-se en set naixements per cada mil habitants.

Aquest fet ens connecta de manera directa amb una altra dada i és la que té a veure i expressa la forma de la piràmide que té Barcelona. La piràmide, tal com diu l'Ajuntament de Barcelona, a l'informe sobre la població i la lectura del padró d'habitants del 2023, té la forma que s'associa a les societats desenvolupades, una on les taxes de natalitat son distintivament inferiors a les de mortalitat, el que s'arribaria a traduir, doncs, en un creixement natural especialment baix.

La davallada de la natalitat no és, però, un fet que només es doni a Barcelona. Com deia, pel fet que aquesta forma de piràmide s'associa a un tipus de societats, a les mencionades com a desenvolupades, el fet de tenir una població infantil cada cop menor respon a diversos factors estrictament relacionats a l'estructura sociodemogràfica de les darreres dècades.

Alguns dels més habituals d'aquests factors, més concretament, tal com exemplifica l'Ajuntament de Barcelona, a l'informe sobre la població i la lectura del padró (2023), son: la disminució del nombre de fills i filles per dones en edat fèrtil, el retard en l'edat de la maternitat, la disminució en el nombre de fills per dona i l'augment de dones que acaben el seu període fèrtil sense tenir fills. De fet, l'informe diu, textualment, el següent;

“Les dones barcelonines s’incorporen –si ho fan- cada cop més tard a la maternitat i, en part en conseqüència a aquest endarreriment, les que tenen fills, tenen de mitjana un nombre menor de fills. “(Ajuntament de Barcelona, 2023, pàg. 35)

Pel que fa als grups de nacionalitat, ens marca l’Ajuntament de Barcelona (2023) que la taxa de natalitat de població espanyola (6,4‰ el 2022, 6,6‰ el 2021) és força més baixa que la de la població estrangera, que se situa en un 8,6‰ (8,5‰ el 2021).

“Els nadons de nacionalitat estrangera tenen un pes significatiu sobre el total de naixements: el 2022 van suposar un 27,3% (un 25,8% el 2021), prop dels sis punts més que el 2015. Pakistan (amb 374 nadons), Itàlia (306), Itàlia (306), Colòmbia (177) i França (165) són les principals nacionalitats dels nadons de nacionalitat estrangera registrats al Padró durant l’any 2022.” (Ajuntament de Barcelona, pàg. 37)

Una altra dada a tenir en compte és la que té a veure amb l’edat de les mares. Menciona, doncs, l’Ajuntament de Barcelona (2023) que l’edat de les mares, en tenir el seu primer fill, torna a créixer durant l’any 2023 i augmenta fins als 33,8 anys.

4.2.1. Les famílies respecte a la llar compartida

L’Ajuntament de Barcelona, en la lectura del padró municipal (2023), proporciona informació respecte a les llars i les persones que hi conviuen en aquestes, fent l’acotació i deixant present el fet que les dades del padró d’habitants, contenen informació individual de les persones inscrites a una mateixa adreça, com també el seu gènere, naixement i nacionalitat, però, en cap cas, permeten constatar l’existència d’un vincle ni relació de parentiu entre les persones convivents.

De tota manera, sí que es poden resumir certs trets característics de la població que viu a cadascun dels domicilis i, una dada que destaca de forma recurrent és, per exemple, la referida a la presència de dones als domicilis respecte als homes, ja que en un 25,3% dels domicilis no viu cap home, mentre que aquells domicilis on no viu cap dona marquen el 15,6%.

Per una altra banda, pel que fa a la convivència de menors de divuit anys amb adults, per tant, parlarem d'infants, un 3% dels domicilis estan habitats per menors acompanyats d'una única persona adulta, sent el 2,5% dones i el 0,5% homes, aquesta casuística respondria, per tant, a la monomarentalitat i la monoparentalitat, respectivament.

Tot i aquesta dada, però, la situació més freqüent de convivència de menors a la llar, amb un 12,3% és la dels domicilis on viuen dues persones adultes. Així i tot, també existeix un 7% altres domicilis, on els menors conviuen amb altres adults.

4.2.2. El moviment demogràfic de la població i les famílies

Tal com també marca l'Ajuntament de Barcelona, en la lectura del padró municipal (2023), la població resident a Barcelona és cada cop més diversa, pel fet que, en un context actual mundial on la urbanització, la globalització, el perfil productiu i els avenços tecnològics son el centre de tota la resta de qüestions, s'ha generalitzat un augment de la mobilitat territorial.

L'Ajuntament de Barcelona (2023) marca les raons d'aquesta mobilitat territorial com a diverses, i ens diu, que podrà haver estat per raons acadèmiques, laborals o vitals, tot i que, aquests, son només alguns dels motors d'atracció cap a les urbs d'una població que cada cop té uns orígens més plurals, nombrosos i heterogenis.

Una de les dades que marquen aquesta idea és el fet que el nombre de residents que no han nascut a la ciutat es troba a l'alça, de manera que, la lectura de les dades del 2023 reflecteixen, per quart any consecutiu, que el nombre de persones que estan empadronades i no han nascut a la ciutat és major respecte a les persones que si, d'aquesta manera, la població nascuda a Barcelona empadronada suposa un 47,6%, el percentatge més baix dels últims anys i la història recent. D'aquesta manera, com és natural i esperable, la contribució al creixement demogràfic prové especialment del moviment migratori.

Tal com diu, per una altra banda, Bustamante (2023) els fluxos migratoris tenen una gran importància pel que fa a suposar un factor de sostenibilitat demogràfica gran, ja que, estan contribuint en l'augment de la població total, i, en termes capitalistes, també estan contribuint en el creixement de la força laboral.

4.3. Anticapitalisme i feminisme com a resposta educativa. Els EFCM a Barcelona.

A partir de la informació anterior, doncs, i unint tot el que fins ara mencionava, tenint, per una banda, el sistema capitalista i les seves afectacions, i, per una altra, la construcció de les famílies al voltant d'aquest, tenint com a protagonistes les mancances i limitacions que es donen pel que fa a la construcció dels vincles familiars per aquest mateix sistema, una de les múltiples respostes, de caràcter educatiu, que s'han donat a aquest fet són els coneguts com a espais familiars de criança, concretament, Barcelona amb el seu projecte de EFCM.

Posteriorment, durant el treball, es farà una anàlisi d'aquests i del seu funcionament, tot incorporant la mirada que acompanya i guia la recerca, una mirada feminista i anticapitalista.

Per tant, abans de la posterior anàlisi que es desenvolupa a les següents pàgines, es definirà primer el que vindria a ser i s'entén pels dos conceptes anteriors, com també la relació entre aquests.

Isabel Otxoa (2009), dirà que, tot i que el capitalisme no és responsable de tot allò que ens succeeix, és el conjunt del sistema on vivim, on també si troba el patriarcat, on sorgeix la necessitat de respostes, com són les aliances feministes o l'anticapitalisme.

Respecte a això, Otxoa (2009) fonamenta també aquesta necessitat pel fet que l'organització social, ja que, tal com hem pogut veure durant les pàgines anteriors, aquesta s'ha anat teixint sobre una base de divisió genèrica, primer entre propietaris i proletariat i després des d'altres concepcions com poden ser el gènere o la classe social. D'aquesta manera, des d'un model capitalista, sent aquest el seu vessant i naturalesa, és insostenible un punt de vista igualitari que fomenti altres estructures positives, i només des de la deconstrucció d'aquest hi ha un camí a seguir.

També, es justifica aquest punt, pel fet que, allò que es reivindica des de múltiples feminismes com a activitat principal i al centre de la interacció humana, les cures, tot i requerir un treball humà intens és un treball poc rendible des d'una òptica capitalista, ja que no genera allò que s'entén com a profitós des d'aquesta mirada, no genera fons econòmics en massa.

En resposta a això, Barcelona, com a ciutat i com a proposta duta a terme pel mateix ajuntament, crea fa un parell d'anys, durant el curs 2020-2021, tota una nova xarxa de serveis educatius per a la petita infància i per a les seves famílies: la xarxa d'Espais Familiars de Criança Municipal (EFCM).

Entre els objectius d'aquesta recent xarxa construïda al voltant de la família i la petita infància, estan la promoció de l'acompanyament professional en la tasca que suposa la criança per a les famílies de Barcelona, la construcció d'un espai de joc i socialització pels nens i nenes, i el foment del vincle familiar, com a conjunt, igual que de les xarxes comunitàries de suport i l'intercanvi en la criança entre famílies.

El funcionament és concreta en els següents aspectes.

Els nens i nenes que hi formen part d'aquests grups poden tenir fins a tres anys i sempre cal que estiguin acompanyats o acompanyades d'una persona que formi part de la seva família, una persona adulta de referència, sense mencionar quin vincle concret cal que tingui amb el nen o nena.

De manera habitual, es fan una o dues sessions per setmana, i aquestes tenen una durada de dues hores i els grups estan formats, també normalment, per grups de catorze famílies. Les famílies poden inscriure's directament elles mateixes directament als espais, però també poden arribar a aquests espais per altres vies, com, per exemple, per derivació de serveis socials, en tot cas, la participació en els EFCM sempre serà voluntària i decidida finalment per la mateixa família.

A la ciutat de Barcelona, com dèiem, existeixen actualment 26 centres, distribuïts en deu districtes diferents: Ciutat Vella, l'Eixample, Sants-Montjuïc, les Corts, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia, Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí.

4.3.1. Antecedents i història dels EFCM

Pel que fa al recorregut dels EFCM de la ciutat de Barcelona, tal com marquen a la memòria de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) de l'any 2022, els primers antecedents d'aquesta tipologia d'espais familiars es poden marcar al voltant de l'any 1987, quan, al barri de Roquetes, sorgeix i es porta endavant el programa “Ja tenim un fill”. Actualment, aquest encara es troba en funcionament, però és anomenat “Nadons en família”. Sorgeix el projecte com a iniciativa de l'IMEB en col·laboració amb el Centre d'Atenció Primària (CAP) del barri de Roquetes.

Més endavant en el temps, l'any 1992, sorgirà a la Zona Franca el primer espai familiar, l'espai familiar casa dels colors, a partir d'aquí sorgiran el de Bon Pastor i el del Raval.

4.3.2. Gestió i funcionament dels EFCM

Tal com ja es menciona durant l'apartat anterior, en els inicis de la trajectòria dels EFCM, abans que existís com a tal la xarxa que avui incorpora a tots aquests com a projecte i recurs consolidat, la gestió d'aquests la feia l'IMEB.

Es disposa actualment, durant el curs 2023-2024 de 26 espais de criança municipal, en creixement encara aquest número. Aquests es troben en diversos equipaments de proximitat, com poden ser escoles bressol, centres cívics o casals de barri. Tal com diu al tríptic de l'any 2023 de l'Ajuntament de Barcelona, la intencionalitat és la del fet que aquests siguin: “Un espai de trobada entre famílies i infants, per acompanyar la criança, generar vincles i crear comunitat en un entorn educatiu en equipaments públics diversos de proximitat” (Tríptic EFCM Ajuntament de Barcelona, 2023)

Ara mateix, l'IMEB, aquest encara gestiona set dels vint-i-sis espais familiars que conformen la xarxa, i ho fa en col·laboració amb l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS). Pel que fa a la resta d'espais, l'IMSS gestiona en solitari dos d'aquests, i els altres tretze que queden els gestionen els mateixos districtes on funcionen, en diferents equipaments de proximitat. Els cinc centres gestionats, de manera individual per l'IMSS o conjuntament amb l'IMEB, són els centres considerats socioeducatius, doncs, són els adreçats a les famílies derivades de serveis socials a les quals se'ls acompanya a partir d'un pla educatiu individualitzat en cada cas. Aquests són l'espai familiar de Sant Martí, l'espai de les Corts, l'espai Aurora del Raval, l'espai de la Teixonera i la Casa de Colors, de Sants.

La intenció de col·laboració entre totes aquestes dues grans institucions, l'IMEB i l'IMSS, sorgeix durant l'any 2017 quan neix el projecte que és actualment la xarxa de EFCM. Sorgeix en fer un estudi dels espais familiars que ja estaven en funcionament. D'aquest estudi és d'on, finalment, sorgeixen aquests cinc espais familiars que ja mencionava, ara sí definits com a espais socioeducatius.

El projecte de la xarxa, ja definit i com a opció, però, es presenta durant el maig de l'any 2020 i és l'octubre del 2021 quan es fa la presentació oficial de la xarxa de EFCM de la ciutat de Barcelona.

Pel que fa al funcionament dels EFCM, podem dir que la seva mirada, per la manera com també està compartida la gestió d'aquests, és una enfocada en un model compartit de criança adreçada a la petita infància, com també a les famílies, combinant estàndards i maneres de fer que permetin adequar-se a la realitat de cada territori, com també les seves necessitats, desitjos i situacions.

5. Marc contextual

L'àmbit on es realitza la següent investigació, tal com ja es començava a presentar durant l'últim apartat del marc teòric, és la xarxa de EFCM de la ciutat de Barcelona.

Aquesta xarxa sorgeix com a una iniciativa per tal de respondre a les necessitats de les famílies amb petita infància de la ciutat de Barcelona, i proporciona un espai educatiu per a aquestes.

Com a xarxa d'espais, guarden, tal com s'explica a la memòria de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) de l'any 2022, un vessant i una mirada fonamentalment comunitària, ja que promou una estreta col·laboració amb els recursos de cada districte on es troben els EFCM.

La intencionalitat del projecte, tal com també expliquen a la memòria de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) de l'any 2022, és la de formar part i contribuir en la construcció d'una educació pública de qualitat que permeti respondre als canvis socials i econòmics que afronta la ciutat de Barcelona i que pugui arribar a garantir l'equitat, la cohesió social, la qualitat de vida i la capacitat d'infants i joves.

El tipus de treball educatiu que es fa amb les famílies passa i s'estableix a partir dels següents eixos:

- Oferir un entorn de benestar i saludable per famílies i infants.
- Enfortir la parentalitat positiva per sentir-se competent en la criança dels seus fills i filles.
- Fomentar la criança compartida entre famílies per combatre la soledat en la criança.
- Informar sobre temes d'interès envers l'educació la salut i la criança.
- Detectar situacions de vulnerabilitat oferint indicacions i recursos adients.
- Facilitar un espai segur i estimulant
- Afavorir la trobada de famílies diverses
- Impulsar el treball comunitari dins del territori.

Pel que fa al tipus de famílies que hi formen part, tal com em van poder explicitar des de la xarxa, la procedència d'aquestes és diversa, poden arribar des de diferents serveis

socioeducatius, per derivació, com també d'alguns serveis mèdics, ja que hi existeix una constant coordinació amb els CAP dels diferents barris. Tot i això, es reserven unes places per a famílies que es poden considerar vulnerables, en aquells EFCM on hi ha projectes socioeducatius, sent aquests un total de cinc, tal com s'explicava a l'apartat anterior. Aquestes famílies són les que, tal com deia abans, solen venir derivades per serveis socials, concretament, i amb les quals a banda de la participació en les sessions i l'ús de l'espai, s'establirà un projecte educatiu individualitzat dut a terme per les educadores socials de l'espai.

Les sessions se solen programar de manera setmanal, en la majoria dels casos amb dues sessions setmanals i tenen una duració d'entre dues hores i dues hores i mitja i l'estructura que se segueix es marca a partir dels següents passos i diferents moments:

1. Acollida
2. Joc lliure
3. Tertúlia acompanyada d'una persona professional
4. Comiat.

Pel que fa a l'equip professional per cada grup de famílies hi ha dues professionals encarregades que treballen de manera simultània amb el mateix grup i que sempre, pel que fa a la formació i experiència professionals, són de l'àmbit de l'educació o de l'àmbit social.

En els EFCM on hi ha famílies derivades de serveis socials són els únics on se segueix el Pla de Treball preestablert, confidencial, que no m'han pogut facilitar. Pel que fa a la resta d'espais, la previsió sorgeix segons la demanda de les famílies i la detecció de necessitats de les persones professionals.

6. Metodologia

6.1. Opció metodològica

Per tal de poder portar endavant la investigació s'ha escollit un tipus de metodologia qualitativa, que es troba dins del paradigma de tipus interpretatiu.

S'ha escollit aquesta per la seva arrel, pel fet que parteix de la construcció social de la realitat, entenent i atenent la complexitat dels fenòmens i de les experiències, reivindicant de manera evident el fet subjectiu i la interpretabilitat. Tal com menciona Santos (2010), aquest paradigma dirigeix la seva atenció a aquells aspectes no observables, no mesurables, ni susceptibles de quantificació, de manera que avalua la realitat, però no la mesura. A més a més, afegeix el fet que amb la interpretació no pot haver-hi neutralitat i que sempre partirà, doncs, de la subjectivitat.

Per tant, la decisió s'ha decantat per aquest tipus d'investigació perquè és la que ens podrà facilitar l'anàlisi dels EFCM des d'una mirada més ampla, recollint els testimonis i experiències i entenent tot allò que cadascuna de les persones que hi participen poden aportar en la investigació, des de la seva particularitat i, sobretot, des de les diferències que poden representar cadascuna de les vivències.

Per tal d'acostar-nos a una investigació qualitativa s'utilitzarà el mètode de la investigació per entrevistes, en aquest cas, de tipus semiestructurades. Per una altra banda, quantitativament, s'utilitzarà com a eina un qüestionari. S'han escollit aquestes tècniques, especialment l'entrevista en concret, per la possibilitat que ofereix de, tot i tenir un conjunt predefinit de preguntes o temes a tractar, tenir l'oportunitat i l'opció d'explorar altres noves preguntes i temes que puguin anar emergint durant la conversa i que puguin, de fet, anar modificant el guió respecte a les següents entrevistes, etc. pel constant canvi i adaptació que suposa la metodologia qualitativa. El qüestionari, per una altra banda, s'ha escollit amb la intencionalitat de poder recollir el màxim nombre de respostes i donar certa representativitat a l'estudi.

A més a més, per una altra banda, per tal d'acabar de triangular la informació, com a mètode d'investigació també s'utilitzarà l'anàlisi de contingut, estudiant aquella informació que es dispensa i facilita per part dels recursos, el llenguatge dels espais webs, la documentació que

es comparteix, etc., tractant d'analitzar i incorporar aquí de manera clara el punt d'anàlisi de la investigació que vindria a ser aquesta perspectiva feminista i anticapitalista.

Es poden veure recollits els mètodes d'investigació a la següent taula d'instruments, juntament amb els objectius i números de cadascun d'aquests.

INSTRUMENT	Entrevista qualitativa a les professionals	Anàlisi de contingut	Qüestionari famílies
OBJECTIU	Analitzar la tasca de les educadores socials als EFCM com la seva valoració del recurs respecte a la integració d'una perspectiva anticapitalista i feminista.	Identificar elements anticapitalistes i feministes en els materials i comunicacions dels EFCM ²	Recollir l'opinió i valoració i opinió de les famílies que formen part dels EFCM, des de la integració d'una perspectiva anticapitalista i feminista.
NÚMERO	S'entrevisten dues professionals. Es pot trobar la transcripció d'aquestes als annexos 4 i 5.	S'analitzen l'espai web, l'espai físic i el tríptic promocional ² que es dispensa a diferents espais diversos, com biblioteques, llars d'infants, serveis socials, centres de salut, etc. Es poden trobar les taules de l'anàlisi de contingut completes a l'annex.	S'ha passat el qüestionari a 30 famílies. Es pot trobar l'esquema de les preguntes a l'annex 3, i els resultats i gràfics a l'annex 8.

Taula 1: Recull dels instruments metodològics utilitzats. Elaboració pròpia.

6. 2. Mostra i participants

La present investigació és dirigida a dues mostres concretes. Per una banda, es troben les professionals, educadores socials, que formen part dels EFCM. En concret, d'aquells espais amb projecte socioeducatiu, que serien un total de cinc en la ciutat de Barcelona, tal com ja s'explicita anteriorment durant el marc contextual, per tant, la població de l'estudi seria aquesta, tot el conjunt d'educadores socials dels EFCM socioeducatius de Barcelona.

Per altra banda, la mostra és una mostra no probabilística, ja que les persones que han respost a l'entrevista qualitativa son escollides de manera concreta, en aquest cas, pel motiu de la seva feina com a educadores socials als EFCM socioeducatius. A més a més, el mostreig ha

² Es pot veure el tríptic escanejat a l'annex 9.

estat per bola de neu, pel fet que el contacte amb una de les educadores ha estat el que ha permès ja, a partir d'aquest, poder accedir a la resta.

En total, la mostra de l'entrevista, la formen un conjunt de dues educadores socials, que formen part de l'EFCM de Sant Martí i de l'EFCM Teixonera.

Per una altra banda, l'altra part de la mostra son les famílies que han estat enquestades a partir del qüestionari, en aquest cas també és una mostra no probabilística, ja que s'ha escollit a aquestes famílies pel motiu concret del fet que formen part dels EFCM.

En total, la mostra del qüestionari, la formen un nombre de trenta famílies.

6.3. Tècniques de recollida d'informació

Tal com ja es mencionava anteriorment, per a la investigació s'han utilitzat diverses tècniques de recollida d'informació.

Per una banda, per a la investigació centrada en les professionals, s'ha escollit l'entrevista semiestructurada, s'escull aquesta per motius diversos.

Per una banda, per la profunditat i flexibilitat que ofereix, ja que permet tenir unes preguntes com a guia però sense tancar-se a la possibilitat d'expandir les preguntes segons les respostes de les persones entrevistades.

Per una altra banda, un altre motiu, seria la possibilitat que ofereix l'entrevista semiestructurada de comprendre, en aquest cas, el funcionament dels EFCM socioeducatius des d'un punt de vista subjectiu, doncs, cadascuna de les educadores, treballant a un EFCM diferent, ens podran mostrar les diferències, com també les similituds, que existeixen en el funcionament d'aquests segons la ubicació, el tipus de famílies que s'atenen o el treball educatiu que es fa, entre altres qüestions.

Un altre motiu a mencionar pel qual s'escull l'entrevista semiestructurada, a banda dels anteriors mencionats, seria el fet que, a partir d'aquesta es facilita una interacció més fluida i menys rígida entre la persona entrevistadora i l'entrevistada, de manera que això ens pot ajudar a desenvolupar una relació de més confiança on els diferents temes i idees puguin sorgir amb major naturalitat.

Per a la recerca, doncs, s'ha desenvolupat i redactat un guió que es pot llegir a l'annex número 1. En aquest es poden veure les diferents versions que s'han anat desenvolupant de l'esquema com a tal, a partir de la reajustació de les preguntes segons es desenvolupaven les

diferents entrevistes i a partir també de la revisió d'una experta en metodologia, la Vanessa Soria, tutora d'aquest TFG.

Per una altra banda, pel que fa al qüestionari realitzat amb les famílies, que es pot veure complet també a l'annex número 3, s'ha utilitzat aquesta tècnica per què ens donava la facilitat de recollir múltiples experiències i poder donar conclusions més numèriques que, tot i no aprofundir en cadascuna de les vivències, ens pot donar resultats generals i també útils i adients per tal d'aconseguir una anàlisi completa.

En últim lloc, s'escull també l'anàlisi de contingut per tal de poder incorporar a la investigació d'altres elements que envolten els EFCM i que poden no aparèixer en la resta de mètodes i tècniques de recollida, però que ens poden ajudar a acabar de triangularitzar la informació, i, fonamentalment, respondre els objectius plantejats amb més qualitat.

L'anàlisi de contingut s'ha elaborat a partir de les següents categories.

- Presència dels següents elements al web:
 - Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies.
 - Facilitat de contacte i enteniment del recurs.
 - Enllaços comunitàries, referències a altres espais.
- Presència dels següents elements al tríptic promocional:
 - Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies.
 - Facilitat de contacte i enteniment del recurs.
 - Enllaços comunitàries, referències a altres espais.
- Presència dels següents elements en l'observació dels EFCM:
 - Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies.
 - Facilitat de contacte i enteniment del recurs.
 - Enllaços comunitàries, referències a altres espais.
 - Horaris flexibles i adaptats a totes les famílies, conciliació laboral.
 - Espais de recollida de joguines, roba, etc.
 - Espai accessible econòmicament.³

³ Es poden trobar les taules d'anàlisi de contingut completes a l'annex número 7.

6.3.1 Elaboració de les tècniques de recollida d'informació

En aquest apartat s'explica, doncs, a partir de la informació anterior, com s'han elaborat les tècniques de recollida.

Les preguntes del guió de l'entrevista semiestructurada han estat d'elaboració pròpia, a partir dels diferents apartats del marc teòric, amb la posterior revisió, com abans ja deia, de l'experta metodològica Vanessa Soria, tutora d'aquest TFG. La primera de les entrevistes va funcionar com a prova pilot i per a la segona es van fer algunes modificacions, a l'annex 1, es poden veure les dues versions de guions. Ha succeït igual amb les preguntes del qüestionari quantitatiu per a les famílies que han estat d'elaboració pròpia i posteriorment revisades. Es pot veure l'esquema del qüestionari a l'annex 3.

Finalment, amb l'anàlisi de contingut, les taules fetes, que es poden trobar a l'annex 6, també han estat d'elaboració pròpia a partir de diferents categories que també s'extreuen a partir dels temes tractats durant el marc teòric.

6.4. Criteris de rigor científic i ètic

Per tal de garantir que la investigació compleix uns mínims pel que fa al seu rigor tant èticament com científicament s'han seguit uns criteris a continuació esmentats.

Per una banda, es troben els criteris de rigor científics, que han estat els següents:

- **Integritat científica:** Els mètodes d'investigació emprats han sigut uns rigorosos i transparents, en el sentit que s'han explicitat, de fet, durant els apartats anterior. S'ha descrit de manera detallada els procediments i les tècniques de recol·lecció de les dades per tal d'aquesta manera, poder garantir la seva validesa i confiança en els resultats i conclusions que prèviament s'esmenten.
- **Referències:** S'ha elaborat un marc teòric i una documentació de fonts detalla per tal de, un cop més, garantir la validesa de la investigació. Les dades s'han triangulat de manera que, s'ha revisat la literatura científica i després aquesta s'ha validat amb les professionals, les famílies, i els seus testimonis, tal com també es pot veure més endavant amb l'anàlisi de les dades, a partir de la pàgina 42 del present document.
- **Neutralitat:** Es garanteix la veracitat de les descripcions i els testimonis compartits per les persones participants, es confirma, a través de la transcripció literal de les entrevistes que es pot trobar als annexos 4 i 5.

Per una altra banda, també es troben els criteris de rigor ètics, que han estat els següents:

- **Consentiment informat:** Les persones que han participat en la investigació han estat informades de manera transparent del funcionament de la recerca, com també dels objectius d'aquesta i la seva visió i intencionalitat. S'ha protegit la informació personal de les persones que formen part la investigació, com també la seva confidencialitat i anonimat. Per tal que aquest consentiment quedi registrat les educadores entrevistades han signat un document de consentiment informat del qual es pot veure la plantilla a l'annex número 2.
- **Confidencialitat i anonimat:** Els noms i dades personals de les persones que han participat durant la investigació s'han anonimitzat, per a parlar de les educadores s'utilitzarà, tal com es presenta més endavant també, un número per referir-se a cadascuna d'elles, educadora 1 i educadora 2. Les gravacions d'àudio i de vídeo, també consentides per les entrevistades, seran sempre confidencials i no s'exposaran, de manera que es farà un ús responsable i ètic de les respostes obtingudes.

- **Maneig de riscos:** La minimització dels riscos de les persones participants s'ha treballat a partir de l'adequació dels principis de no maleficència i beneficència, i aquests s'asseguren per mitjà, un cop més, de la transparència en el procés del tractament de les dades, i amb el compromís clar i evidenciat de la investigadora de no utilitza-les amb altres finalitats o intencions, més enllà de la present recerca. A més a més, s'ha tractat de realitzar les entrevistes en un ambient segur i confortable per a les persones entrevistades, per tal de propiciar un ambient còmode per a aquestes.

6.5. Fases de la recerca

Les fases que s'han seguit per tal de realitzar la recerca han estat les a continuació plantejades, que es poden veure primerament ordenades a partir del següent cronograma.

FASES / MESOS	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN
Revisió bibliogràfica									
Disseny de la investigació									
Redacció objectius									
Mostreig participants									
Planificació contingut									
Recollida de la informació									
Entrevistes									
Qüestionari									
Anàlisi de contingut									
Anàlisi de les dades i discussió									
Presentació de les conclusions									

Taula 2: Cronograma de les fases de la recerca. Elaboració pròpia.

6.5.1 Revisió bibliogràfica

Amb la realització i construcció del marc teòric s'ha consultat de manera meticulosa la informació existent, pública i accessible respecte als EFCMs, per tal de constatar la informació que manca per tal de respondre als objectius, tan general com específics, que conformen la recerca. A partir d'aquesta s'han anat desenvolupant les següents fases.

6.5.2. Disseny de la investigació

6.5.2.1. Redacció dels objectius de l'entrevista

A partir de la revisió bibliogràfica, tenint present quina és la informació que podria faltar per tal de respondre als objectius de la recerca i ja amb la decisió presa que l'eina que s'utilitzaria és l'entrevista, com també quina seria la mostra, les professionals dels EFCM, es planteja com encaminar la investigació redactant els següents objectius que marcaran les següents fases de la recerca:

- Investigar el funcionament diari i real dels EFCM i la seva influència en les dinàmiques familiars, les relacions interpersonal i el benestar dels membres.
- Analitzar els factors socioeconòmics, culturals i polítics que modelen la configuració dels EFCM, com també la ideologia i manera de funcionar que es planteja com a xarxa.
- Explorar les percepcions i experiències de les professionals dels EFCM, com també les seves opinions.

6.5.2.2. Mostreig de les persones a entrevistar i enquestar

Tal com s'explica durant l'apartat anterior de mostra i participants, un cop definida la investigació es contacta amb les educadores socials dels cinc centres amb projectes socioeducatius i s'escull a dues d'aquestes a partir del tipus de mostreig de bola de nou, a partir del contacte amb una primera educadora que va permetre poder formalitzar aquest amb la resta.

Igual es fa amb les famílies i s'envia el qüestionari per tal que els centres puguin fer difusió.

6.5.2.3. Planificació del contingut de l'entrevista i qüestionari

Durant aquesta fase s'ha pensat en el contingut de les preguntes, tenint al centre allò que es vol saber i la informació que es vol aportar, per tal de complementar la que ja tenim. Un cop tenir un esbós i esquema de les que son les preguntes, sense oblidar que es tracta d'una entrevista semiestructurada i durant el transcurs de les entrevistes l'ordre i contingut es poden anar modificant, s'ha organitzat l'ordre d'aquestes segons els següents diferents blocs: (Es pot veure complet el guió de l'entrevista, així com les diferents versions d'aquest, a l'annex 1)

- Introducció.
- Preguntes pel que fa al recurs i funcionament des d'una visió feminista i anticapitalista.
- Preguntes pel que fa a les famílies.
- Preguntes pel que fa a les professionals i funcions.
- Preguntes d'opinió i valoració del recurs.

6.5.3. Recollida de la informació

S'han realitzat les entrevistes a les educadores els dies 30 d'abril i 7 de maig. El qüestionari s'ha enviat a les famílies el 15 de maig i s'han donat 10 dies per a recollir les respostes.

Durant les entrevistes s'ha enregistrat l'àudio i s'ha procedit a la transcripció d'aquests, per tal de poder analitzar el contingut i informació de manera posterior.

Pel que fa a l'anàlisi de contingut s'ha recollit la informació necessària durant les visites als centres, els mateixos dies de les entrevistes, i l'anàlisi web s'ha fet durant els dies posteriors.

6.5.4. Anàlisi de les dades i interpretació dels resultats

Pel que fa a l'anàlisi de la informació duta a terme durant els apartats següents, tenint en consideració que les tècniques de recollida d'informació son diverses també es farà una anàlisi i interpretació de les dades completa.

Per analitzar el contingut de les entrevistes, a banda de les tècniques utilitzades que a continuació s'exposen, en fer-les s'ha tingut en compte tot un contingut no explícit que té a veure, per exemple, amb actituds verbals, connotacions del missatge, llenguatge corporal, a

més a més del contingut explícit en ús, les paraules i la forma com aquestes han estat utilitzades son fets claus que permeten fer una anàlisi encara més completa.

Les eines, però, pròpiament utilitzades per l'anàlisi de les entrevistes son les següents:

- **Anàlisi per categories:** S'ha realitzat un llistat de categories relacionades i vinculades als continguts exposats durant el marc teòric per tal de poder analitzar les respostes i trobar vinculacions i enllaços amb la recerca de tipus bibliogràfica. Les categories, ordenades en una taula per a classificar el codi de colors, son les següents:

CATEGORIA	CODI DE COLOR
Funcionament del recurs i model de criança	
Tipus de famílies	
Professionals i funcions	
Vinculació de grup i comunitària	
Integració perspectiva de gènere	
Limitacions i possibles millores	

Taula 3: Codi de colors de les categories utilitzades per l'anàlisi de les entrevistes. Elaboració pròpia.

- **Taula d'especificacions:** Aquesta s'ha fet per tal de facilitar l'anàlisi i classificació de les respostes a partir de les categories plantejades. Aquesta taula a més a més inclou la interpretació d'aquestes respostes per tal de poder definir la que seria la fase següent de la recerca, la que formaria la definició dels resultats de la investigació. Es pot veure aquesta de manera completa i detallada a l'annex 6.

Per a l'anàlisi del qüestionari s'han utilitzat les mateixes dades i gràfics que proporciona l'eina de Google i per a l'anàlisi de contingut s'ha preparat una taula on es troben ordenats tots els elements analitzats, que abans ja es mencionaven, i que es pot trobar a l'annex 7.

6.6. Perspectiva de gènere

La perspectiva de gènere durant la recerca ha estat central i promoguda completament des de l'inici d'aquesta. De tota manera, pel que fa a la part de la investigació i al desenvolupament d'aquesta s'explicita durant aquest apartat la necessitat d'incorporar aquesta a partir dels següents motius i criteris.

- **Ampliació del coneixement:** Introduir la perspectiva de gènere permet obtenir una comprensió més completa i precisa de la realitat observada als EFCM.
- **Identificació de desafiaments i diversitat:** En analitzar les dades també des d'aquesta perspectiva s'obre la possibilitat d'identificar disparitat i desafiaments que des d'un altre tipus de mirada podrien passar desapercebuts, continuant reproduint aspectes clarament negatius i diferenciadors.
- **Transformació i transgressió social:** La investigació amb perspectiva de gènere pot contribuir a la transformació en el fet que acaba per qüestionar les estructures de poder, com també els rols de gènere tradicionals, que puguin perpetuar certes desigualtats.
- **Interseccionalitat:** La interseccionalitat reconeix el fet que les identitats de gènere interactuen amb altres dimensions de la identitat, com poden ser la classe social, el país de procedència, l'orientació social, la discapacitat, etc. i, en considerar-les, es poden entendre millor les experiències i desafiaments específics que enfronten les persones.

7. Resultats

7.1. Anàlisi de les dades

Funcionament del recurs i model de criança

Després de la investigació s'han pogut concloure algunes idees respecte a la què és la feina que porten endavant des dels EFCM socioeducatius. Aquests, busquen ser espais de trobada, per a compartir una experiència vital concreta que és la maternitat o paternitat. D'aquesta manera, els EFCM es converteixen en un espai de comunitat, on, a més a més, hi ha un acompanyament educatiu professional al voltant, però que, en primera instància vol ser quelcom per a compartir entre iguals, tal com ens deien les educadores entrevistades. L'essencial, per tant, és fer grup, una de les entrevistades, de fet, es va referir a fer tribu, i la resta de serveis, a continuació explicats, tot i que s'ofereixen, amb aquest primer objectiu passen a ser secundaris.

Per tal d'aconseguir aquest grup i aquesta experiència comuna i compartida, les educadores, en, normalment, dues sessions setmanals de dues hores, amb grups de fins a 15 famílies, treballen des de diferents propostes educatives, en moltes ocasions pensades per les educadores infantils, però posant al centre la lliure circulació. D'aquesta manera, els espais son oberts i les famílies i infants decideixen què volen fer en tot moment. Amb els grups de nadons, que és el de 0 a 1 any, el funcionament, però, és diferent, ja que, com aquests son tan petits, es propicia un espai molt més centrat en les persones adultes de les famílies, normalment mares en la majoria dels casos, i aquestes comparteixen espais de trobada i conversa normalment en un espai compartit.

A l'espai de la Teixonera, de fet, tenen un espai de cafè, que es fa cap a la meitat de les sessions on es tracta de propiciar encara més aquesta estona de conversa i intercanvi. Respecte als temes que es tracten en aquests espais, tal com va dir l'educadora entrevistada, els temes poden ser més dirigits per les professionals, però sempre tenint en compte les necessitats de les famílies i allò que aquestes puguin anar compartint que necessiten, o el que es pugui detectar en cada cas, però aterrant-ho al grup. En el cas, de, per una altra banda, existir una necessitat individual de treballar algun tema en concret també hi ha l'opció d'acordar sessions individuals amb l'educadora social referent.

De fet, amb les famílies que venen derivades de serveis socials, que normalment solen ser 5 per cada grup, i si abans parlàvem que hi havia 15 famílies per cadascun d'aquest, suposant un 33% del total, tenen sempre un Projecte Educatiu Individualitzat (PEI) i uns objectius que es pacten de forma triangular, amb la família, el servei derivador i l'EFCM pròpiament.

Els EFCM amb projecte socioeducatiu, dels quals formen part les entrevistades, a més a més també disposen d'uns serveis addicionals, que són el servei de cuina, bugaderia i de psicòloga. Aquests serveis no són únicament per a les famílies derivades, però és cert que amb aquestes es pacta, juntament amb els objectius, si en faran ús d'aquests, per tal que la treballadora familiar, figura professional que únicament es troba als EFCM socioeducatius, els pugui acompanyar. La intencionalitat d'aquests serveis, però, és la de fer un acompanyament més integral, però sense oblidar la que és la finalitat primera del projecte, què és la de vinculació familiar i la de ser espai de trobada. Així ho expressava l'educadora de la Teixonera:

Per a nosaltres el prioritari o essencial és que vinguin al grup, que facin grup, que puguin intentar fer tribu, però, a més a més oferim aquests altres serveis, però que no sigui la prioritat venir a posar la rentadora, sinó que sigui venir a passar una estona de qualitat amb el meu fill, jugant i a més a més doncs tinc l'afegit que em deixen, que puc rentar la roba i anar-me'n amb això ja fet. (Entrevista completa a l'annex 5)

A partir de l'observació de l'espai i de l'anàlisi de contingut, que es pot trobar íntegre a l'annex 7, es va poder veure com els espais estan distribuïts i pensats, en la majoria dels seus ítems, en clau de família i petita infància, valorant la diversitat d'aquestes i atenent-la i reconeixent-la en alguns elements com són el llenguatge i les comunicacions. L'aspecte, però, que, per una altra banda, suposa una de les grans limitacions, que les educadores dels espais també van mencionar com a tal, és la referida a l'horari. La majoria dels espais només ofereixen sessions durant el matí. En el cas de l'EFCM de Sant Martí pel fet que a la tarda l'espai és centre obert, i quan les famílies, en molts casos, després dels primers permisos laborals han de tornar a les seves feines reclamen la possibilitat de tenir altres horaris que es puguin compaginar. Amb l'estiu passa el mateix i, com l'espai segueix el calendari escolar, es deixen les famílies, i l'acompanyament que fins al moment s'estava donant, fins al setembre. Ara, però, estan tractant d'organitzar aquest curs per primer cop un casalet, que, tot i ser de caràcter més lúdic, permetrà certa continuïtat en la relació educativa.

Enfront d'aquesta limitació principal, es troben altres potencialitats, una, el fet que sigui un recurs municipal. L'educadora de la teixonera, deia el següent: *Potencialitats bàsicament és que primer que existeixin recursos així perquè a nivell de ciutat, a nivell de petita infància no hi ha gaires recursos i quan et trobes en aquesta etapa, o sigui famílies que han tingut fills i que han de criar i maternar i se senten soles, potser no ho estan, però se senten soles que puguin assistir a recursos com aquest per mi és bàsic, i penso que el poder estar i sentir-te acompanyada, a nivell professional i a nivell d'iguals et dona un plus i un valor molt gran. (...) El fet que sigui municipal, el fet que pugui ser accessible i que estigui obert a tothom dona una riquesa i una diversitat molt gran i una igualtat d'oportunitats molt bèstia perquè hi ha famílies que potser no s'ho poden permetre i tot i així poden venir i participar en recursos com aquest. És un espai de qualitat, i de rigor i que al final treballem aquí i vetllem pel benestar dels infants i de les famílies.(...) Et podem acompanyar emocionalment i a nivell de salut és una passada perquè la majoria de recursos no tenen aquest servei o aquesta possibilitat i a nivell de xarxa de salut pública està molt col·lapsada i és molt complicat també tractar temes específics de maternitat o de criança i per mi aquesta és una potencialitat.* (Entrevista completa a l'annex 5)

Respecte a la qüestió de la xarxa de salut, i d'aquest col·lapse que viu i que, com a conseqüència, acaba per desatendre qüestions com les maternitats l'educadora de Sant Martí, ens deia que per a ella els espais familiars són recursos molt preventius i que, quan venen aquí, sobretot pel que fa al grup de nadons, hi ha moltes consultes, referides a temes de lactància, o qüestions de desenvolupament bàsiques, que les mateixes professionals i grups poden resoldre, finalment, d'una manera natural i més dotada de caliu.

Diversitat de famílies i vinculació comunitària i de grup

A partir de les entrevistes a les professionals, però també del qüestionari passat a les famílies, es pot concloure que la diversitat d'aquestes és evident, els EFCM són espais on la pluralitat és un factor important i on aquesta també s'acompanya educativament. Tal com va dir l'educadora de Sant Martí: *Totes les famílies aquí són ben vingudes amb els seus models de criança, sabent, bueno, el model, el que no és l'òptim o el que no respecta el benestar, el desenvolupament, i les necessitats de l'infant, això està clar; però, a partir d'aquí tot està acceptat.* (Entrevista completa a l'annex 5) Afegint a aquesta idea, l'educadora de la

Teixonera, va dir el següent: *També el que intentem és atendre tota la diversitat possible, que hi hagi al barri de diferents perfils de famílies, i maneres de viure en maternitat i les intentem incloure totes, també treballem per la inclusió de tota aquesta diversitat i també per la prevenció de possibles situacions d'aïllament o de segregació, però sí que és com intentar trencar barreres en temes de cultura, de llengua, de gènere, perquè aquí hi ha un paquet que és important i que també hem intentat treballar de manera transversal.* (Entrevista completa a l'annex 4)

Des de la transversalitat, doncs, s'entenen les complexitats de les dinàmiques familiars, i, de fet, s'atenen. L'educadora de la Teixonera parlava per exemple de processos migratoris i de la necessitat potser de poder adreçar-se a un recurs com els EFCM per a poder crear vincle o xarxa. *Al final és igual que els altres... perquè, un nen el que vol és jugar i que li donis atenció i que hi siguis per ell i al final això vinguis d'on vinguis o sigui d'on no siguis és el mateix per tothom.* (Entrevista completa a l'annex 5)

Respecte a com integrar tota aquesta diversitat i com poder treballar-la les educadores d'ambdós centres parlaven del fet que és quelcom que s'ha donat de manera bastant natural, i que en cap cas hi ha hagut diferències que puguin impedir el bon funcionament i que, tot i les diferències hi ha quelcom d'unió molt més forta que és el fet de compartir una experiència tan significativa. *Evidentment, les famílies es donen compte de les diferències, sobretot pel que fa a diferències econòmiques, o si són gent de fora, diferències culturals, però no ha sigut mai cap impediment. Crec que uneix molt més en el moment en què es troben, de maternitat o paternitat, que no pas en aquestes desigualtats.* (Entrevista completa a l'annex 4)

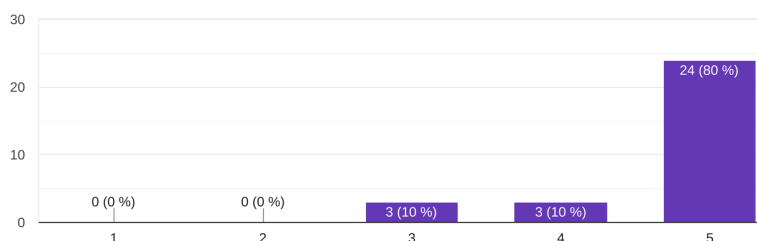
L'educadora de la Teixonera, a això afegia: *La veritat és que les famílies són més elles que es donen suport que no nosaltres perquè al final el que et ve d'un igual no és el mateix que el que et ve d'un professional i moltes d'elles es donen suport mutu, que és l'objectiu que perseguim, per tant, és èxit quan passa això. I sí, la relació entre elles és positiva.* (Entrevista completa a l'annex 5)

Per una altra banda, les mares, també manifesten una opinió respecte a aquesta vinculació amb el grup. Parlo de mares a partir d'aquest moment pel que fa a les respostes del qüestionari perquè de les 30 respostes rebudes el 100% d'aquests son dones, i mares.

Les mares, doncs, respecte a la construcció de tribu i grup consideren aquesta com a positiva. En una escala de l'1 al 5, sent 1 gens d'acord i 5 totalment d'acord, un 80% de les mares consideren que estan totalment d'acord amb el fet que la maternitat és una experiència que és important poder viure acompanyada amb altres persones i, també amb la mateixa escala, un 40% de les mares estan totalment d'acord amb el fet que els EFCM han contribuït en el creixement d'aquesta xarxa de suport necessària.

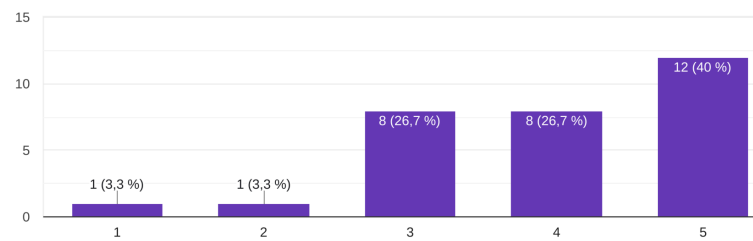
La maternitat/paternitat és una experiència que és important poder viure acompanyada amb altres persones en la mateixa situació, per a poder aprendre..., para poder aprender de la tribu y la comunidad.

30 respostes

Crec que els EFCM han contribuït a que la meua xarxa social i de suport sigui més ampla, a partir de la interacció amb la resta de famílies. Creo que los..., a partir de la interacción con el resto de familias

30 respostes

Gràfics 1 i 2. Respostes rebudes per les famílies a partir del qüestionari. Elaborat per formularis de Google.

Pel que fa a la vinculació més enllà del grup, amb la comunitat i l'entorn, sent aquest un dels objectius centrals del projecte, les educadores responen que aquest fet d'estar tan connectades amb altres entitats i serveis del barri no és més que una possibilitat i que al final obre i qualifica la mirada més global que es pot tenir respecte a l'atenció de la petita infància. Per exemple a l'EFCM de la Teixonera treballen just en el mateix edifici que l'escola bressol i l'educadora ens deia que per a ella el que ha suposat a aquest fet ha sigut reportar-li molta seguretat perquè si hi havia alguna cosa que poguessin no controlar completament, comptaven amb més professionals per tal assessorar i orientar els processos, d'aquesta manera, es pot afirmar que aquesta vinculació comunitària no és només positiva per a les famílies sinó que és recollida i ben valorada per tothom qui forma part d'aquests.

Les figures professionals, l'educació social als EFCM

Tal com les entrevistades van explicar, als espais socioeducatius la concepció professional és la següent:

- Educadora social, amb tasques de coordinació.
- Educadores infantils.

- Treballadora familiar.
- Psicòloga.

Per tal d'analitzar la que és la figura de l'educació social en aquests espais cal dir que, la figura com a tal de les educadores socials, només és obligatòria en aquests espais socioeducatius on hi ha la necessitat de fer i elaborar projectes educatius individualitzats amb les famílies que accedeixen al recurs a partir d'una derivació, normalment per serveis socials. Pel que fa a la resta d'espais, no socioeducatius, es requereixen professionals de l'àmbit de l'educació, sense referir-se a l'educació social, o qualsevol altra professió, de manera concreta, tal com em van poder respondre i explicar des de la coordinació de la xarxa d'espais.

Per tant, la figura de les educadores, i allò que diferencia la tasca respecte a la resta de professionals dels equips dels EFCM, és la de poder fer un acompanyament més individualitzat i a llarg termini, a partir dels PEIs i a partir de les constants comunicacions amb els serveis derivadors, amb les famílies i amb tots els espais de l'entorn proper que segueixen i continuen en la línia comunitària que guia tota l'actuació.

En preguntar a les entrevistades sobre el compost professional dels EFCM elles parlaven de l'enorme potencialitat que consideren que suposa el fet de poder compartir espai amb professionals d'altres àmbits, que son profundament complementaris i que donen una gran diversitat en l'actuació. L'educadora social de la Teixonera deia el següent respecte a aquesta idea: *No només hi ha les educadores infantils, sinó que també hi ha el meu perfil professional d'educadora social, tenim una psicòloga i també tenim una treballadora familiar. I això dona una riquesa, perquè dona un plus, una diversitat molt més gran.* (Entrevista completa a l'annex 5)

L'educadora de Sant Martí, per la seva part, establia com a possible millora la possibilitat de poder afegir algun altre tipus de professional de l'àmbit de la salut, que podria resoldre altres dubtes de la família i encara fer un acompanyament més integral, perquè tot i tenir una professional de la salut mental, com és la psicòloga, amb perspectiva sistèmica i de gènere, aquesta acompanya en temes molt concrets i no tan terapèutics. Així ho explicava l'educadora de la Teixonera quan deia el següent: *Al final no és una psicòloga terapèutica que ve aquí a fer teràpia de parella, per exemple, o si hi ha temes de salut mental o temes més delicats no seria l'espai. Aquí seria més per temes de estic desbordada no sé com dur a terme el desbordament emocional i l'hormonal que comporta la maternitat, o no sé com*

gestionar-me aquesta angoixa que porto o que si tinc dificultats amb el pare de la meua filla... (Entrevista completa a l'annex 5)

Integració de la perspectiva de gènere i mirada anticapitalista en el recurs

Pel que fa al cos i perspectiva del treball, a partir de les entrevistes, el formulari i l'anàlisi de contingut, de manera transversal, s'han tractat d'analitzar elements que puguin dotar i definir el recurs com un on la perspectiva de gènere i la mirada anticapitalista es pugui interpretar com a resposta educativa.

Respecte a la perspectiva de gènere, les educadores van mencionar que en cap cas han rebut indicacions des de l'organització, l'IMSS, Institut Municipal de Serveis Socials, ni cap mena de protocol per tal d'integrar-la, però, que és quelcom que elles personalment i, per tant, professionalment, incorporen de manera natural. El que han canviat, per exemple, tal com ens deia l'educadora de Sant Martí, son alguns formalismes als formularis, on s'ha deixat de donar per exemple l'opció única de mare i pare, atenent la diversitat de famílies, monomarentals o homosexuals, per exemple. *Ara, dins de la sala no, perquè ja és més fluid, i ja era així*, deia l'educadora de Sant Martí. (Entrevista completa a l'annex 4)

A més a més totes dues educadores també deien que aquesta mirada s'integra molt fàcilment perquè sol ser també la que ja porten les mares que formen part dels grups.

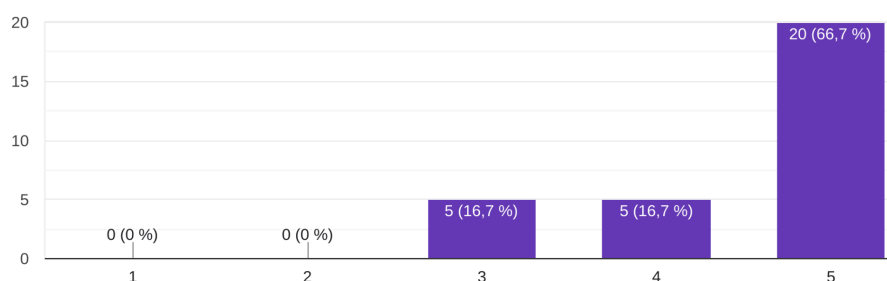
L'educadora de la Teixonera deia que és quelcom així d'evident per a elles perquè, tal com també evidència el qüestionari, fonamentalment els grups estan conformats per dones, mares, i tot i que tracten de potenciar que puguin venir pares, avis, o altres homes referències familiars no sol ser tan fàcil. Va dir l'educadora de la Teixonera, justificant aquest fet, *però no és fàcil perquè el sistema és el que és... i és veritat que s'ha d'anar de conciliant i, al final, qui concilia, qui està amb la criatura és la mare, o qui té un permís de lactància i de maternitat és la mare, generalment, i aquí principalment ens trobem amb dones*. (Entrevista completa a l'annex 5)

També respecte a tots els temes relacionats amb les qüestions de gènere les educadores van dir que un espai on es dona conversa fluida respecte a temes relacionats amb la temàtica mencionada sol ser l'espai cafè per a les famílies, on surten temes com els que va mencionar l'educadora de la Teixonera: *surten molt, com que fa ella, que fa ell i si és que hi és la figura del pare (...)* *Sí que és veritat que és un repte i si ho fem és perquè aquesta consciència o*

aquesta intencionalitat tot i que no està escrita en un lloc la tenim, i és veritat que treballem per integrar tot el que és la perspectiva de gènere, però a nivell concret no hi ha unes directrius que jo sàpiga. (Entrevista completa a l'annex 5)

Preguntant a les famílies sobre la qüestió, i sobre la importància que troben d'integrar la perspectiva de gènere en un recurs com els EFCM, aquestes responen, en una escala de l'1 al 5, sent 1 gens important i 5 molt important, en un 66,7% que la integració de la perspectiva de gènere en recursos com els EFCM és molt important.

Crec important l'integració de la perspectiva de gènere en espais com els EFCM Creo importante la integración de la perspectiva de genero en espacios como los EFCM
30 respostes

Gràfic 3. Respostes rebudes per les famílies a partir del qüestionari. Elaborat per formularis de Google.

Respecte al tema, em quedo especialment amb una frase que va dir l'educadora de Sant Martí, que deia el següent: *Jo crec que, com a recurs i personalment, el gènere i la visió feminista son quelcom molt clau en la pròpia experiència de la maternitat.* (Entrevista completa a l'annex 4)

Pel que fa a, per una altra banda, la visió anticapitalista, tot i que aquesta també és transversal i es troba en aquesta perspectiva feminista i en la intencionalitat del recurs, ja que és un espai de cures pròpiament i de trobada per a les famílies, espai que contradiu i que juga en contra per mi de manera clara respecte a les lògiques capitalistes on l'únic que compta és el fet exclusivament productiu en termes mercantils, hi ha alguns elements, que amb l'anàlisi de contingut s'han pogut considerar com a anticapitalistes fonamentalment. Per tal de poder llegir i explorar l'anàlisi de contingut dut a partir de l'observació dels EFCM, s'adjunta a continuació la taula d'aquest, tot i que es pot consultar íntegrament l'anàlisi de contingut, que també inclou l'anàlisi del web i del tríptic promocional, a l'annex 7.

Presència dels següents elements en l'OBSERVACIÓ dels EFCM	SI	NO	EVIDÈNCIES
Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies.	x		Tal com expliquen les entrevistades és quelcom que elles personalment prenen com a decisió, no son indicacions per part de l'organització del projecte com a tal.
Facilitat de contacte i enteniment del recurs.	x		En tots els espais es faciliten contactes i tríptics amb més informació.
Enllaços comunitaris, referències a altres espais.	x		Tots dos espais observats comparteixen edifici o bé amb el centre obert o amb l'escola bressol, però, més enllà d'aquesta proximitat física treballen en la creació d'una xarxa de barri important. L'EFCM de Sant Martí és una feina que tenen molt més avançada també per una qüestió de temporalitat, ja que fa 15 anys que estan al territori.
Horaris flexibles i adaptats a totes les famílies, conciliació laboral.		x	Les mateixes entrevistades, educadores socials dels recursos, mostraven aquesta com una limitació clara del projecte pel fet que, moltes famílies, en tornar a reincorporar-se a la feina, demanen la possibilitat de venir als espais durant un altre horari i, de moment, encara no han pogut oferir aquesta.
Espais de recollida de joguines, roba, etc.	x		Vaig poder veure un d'aquests a l'espai de la Teixonera, no a Sant Martí.
Espai accessible econòmicament.	x		És un espai municipal, per tant, públic i gratuït, aquest fet, tal com mencionava l'educadora entrevistada de la Teixonera, és una gran potencialitat del projecte, ja que el fa accessible a totes les famílies.
Espai accessible pel que fa a horaris i conciliació familiar.		x	Els espais només ofereixen els moments de trobada durant els matins, aquesta és una gran limitació, tal com mencionaven les educadores entrevistades, i una de les qüestions que les famílies reivindiquen, ja que, en el moment de tornar a la feina s'impedeix totalment la conciliació amb la poca varietat d'horaris.

Taula 4: Taula anàlisi de contingut de l'observació dels EFCM. Elaboració pròpia.

Per una banda, tal com apareix a la taula, el fet que els EFCM siguin un espai municipal, per tant, que suposin 0 costos econòmics per a les famílies per a mi és un element especialment anticapitalista, un cop més, supera el pensament primer capitalista de mirada mercantil i de benefici productiu, i posa el centre el seu valor educatiu i social, per a mi, això és anticapitalisme pròpiament.

Un element que jugaria en contra a tot el que ara deia, seria el referit als horaris. Tal com ja s'especificava abans, l'oferta dels EFCM sol ser durant els matins i aquesta franja horària

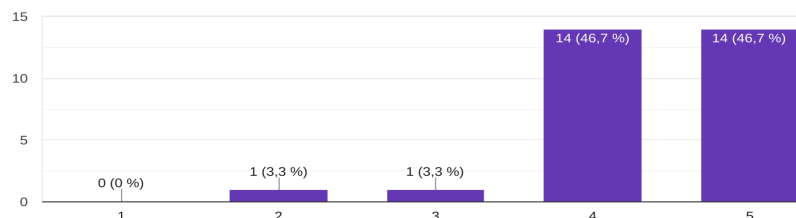
limitada, per tant, de manera directa, limita la possibilitat de conciliació i de, en definitiva, participació.

Altres elements, que es van poder trobar amb l'observació dels espais, però també a partir de les entrevistes, son, per exemple, espais de recollida de roba i joguines pels nens i nenes, que, atenint-nos a lògiques de reutilització i intercanvi, son profundament anticapitalistes també.

Un element que a més a més, jo també considero fonamentalment anticapitalista és el que té a veure amb el vessant profundament comunitari que tenen i comparteixen constantment. És una de les idees que es pot veure difosa a tots els recursos, pàgina web, al tríptic, des del discurs professional, i és quelcom que comparteixen molt com a intencionalitat que és la de vinculació, tant amb la resta de famílies i infància, com amb el barri i tot el que és pròxim. Un arrelament comunitari com el que tenen també és completament anticapitalista.

Respecte als resultats d'aquest objectiu de vinculació les famílies diuen, en una escala de l'1 al 5, sent 1 gens d'acord i 5 totalment d'acord, en un 46,7% que estan totalment d'acord en el fet que la seva participació en els EFCM ha contribuït en l'acompanyament de les dificultats i dubtes que poguessin sorgir respecte a l'experiència de la maternitat, tant pel grup d'iguals com pels equips professionals.

Crec que els EFCM, professionals i famílies que formen part dels grups, han pogut acompanyar les dificultats i dubtes que he pogut tenir respecte a ...e podido tener respecto a mi maternidad/paternidad
30 respuestas

Gràfic 4. Respostes rebudes per les famílies a partir del qüestionari. Elaborat per formularis de Google.

Limitacions i possibles millores, propostes des de l'educació social

A partir doncs de les idees anteriors, i tot el recull del funcionament, intencionalitat i activitat del recurs i la xarxa, un altre dels objectius de la investigació és el de tractar de resoldre les limitacions que el projecte fins ara té, i donar propostes, des de l'educació social, que puguin resoldre aquestes.

Les limitacions fins ara recollides, com la manca d'horaris més flexibles, no són unes a les que personalment pugui donar resposta, però sí que faig i comparteixo el reclam de les educadores entrevistades de la necessitat de poder donar una franja horària més ampla, per tal de poder, simplement, garantir l'objectiu del projecte, que és el d'acompanyar a les famílies en l'experiència de la criança, i no abandonar així a una gran quantitat d'aquestes per qüestions horàries, que és un gran contra.

Per una altra banda, una mancança gran que he vist al projecte és la que té a veure amb l'avaluació. Durant l'entrevista, era una de les preguntes preparades per a les educadores i cap de totes dues van poder donar-me una resposta, doncs, des de la xarxa, en cap moment, havien protocol·litzat una avaluació. L'educadora de Sant Martí mencionava que hi ha qüestions evidents que elles recullen i observen, però que és quelcom totalment informal. L'educadora de la Teixonera, per la seva banda, plantejava que tenen pensat poder preguntar a les famílies al final del curs, però que és, un cop més, quelcom que elles decideixen fer, i que no està protocol·litzat en cap cas.

Considero que seria important poder obrir un espai de valoració per a les famílies que hi participen, amb el qüestionari he pogut veure, de fet, que, tot i que eren poques preguntes i molt concretes, les famílies tenen opinions diverses que seria molt valuós recollir amb algun impacte que vagi més enllà de la investigació. Sessions de tancament de trimestre avaluatives o espais de discussió amb les famílies podrien ser propostes a afegir al funcionament dels EFCM afegint a aquestes algun tipus de recull formal, com una acta que puguin elaborar les educadores. Això també es traslladaria a les memòries i informes que, quan se'm van facilitar vaig poder veure que eren únicament numèrics, sense aprofundir en qüestions més qualitatives que parlessin del que és el recurs pròpiament. El nombre de persones ateses és quelcom que ha d'aparèixer en el gruix del recull de l'activitat dels EFCM, però és també important parlar de l'experiència i vivència que reporta el projecte.

A més a més, considero necessària l'avaluació no només per aquesta banda, sinó pel sentit més evident d'aquesta, i és que serviria per a establir noves línies i millores que les professionals potser, sense l'opinió i valoració de les famílies, no poden esbrinar. D'aquesta manera, seria qüestió de traslladar el tot assembleari que guia les sessions, i que una mica impregna tota la filosofia del projecte, a aquest nou espai avaluatiu.

L'avaluació, a més a més, en plantejar-se com una grupal i compartida també estaria sent profundament anticapitalista, ja que fuig de l'individualisme i se centra en un interès

col·lectiu molt més potent. D'alguna manera, com abans ja deia, seria qüestió de poder traslladar la filosofia que impregna tot el funcionament dels EFCM a aquest nou espai d'avaluació, per tal de poder fer una feina molt més completa i molt més aterrada a les necessitats, desitjos i opinions de totes les persones que, en definitiva, formen part i aportem quelcom en aquest projecte.

7.2. Discussió amb autores i altres recerques

Els EFCM de la xarxa creada per l'Ajuntament de Barcelona, es destaquen, com ha pogut concloure la investigació, per ser espais de trobada on es comparteixen experiències vitals relacionades amb la maternitat, especialment, tot i que l'objectiu i intencionalitat darrere del projecte és fer-ho de manera general amb les famílies, però, la realitat és que son aquestes, les mares, les que en la majoria dels casos acompanyen als nens i nenes als espais i comparteixen, entre elles, tant l'espai com l'experiència.

Com afirmen les educadores entrevistades, l'objectiu essencial és el de “fer grup” o “fer tribu”, creant un entorn on les famílies se sentin acompanyades tant, per les professionals que s'hi dediquen, com, i especialment amb aquestes, amb el grup de les iguals. Aquest enfocament, s'alinea molt amb les idees de Laura Gutman, escriptora i investigadora de la conducta humana, que parla de la criança en tribu com la construcció d'una xarxa vincular necessària per a poder enriquir l'experiència de la criança pròpiament. Una tribu és una agrupació, un element que es constitueix i connecta amb la resta, dotant d'un espai de seguretat, confiança i sanació.

De fet, respecte a aquest tema, Varela (2014) ressenyant a Carolina del Olmo, i la seva obra, *¿Dónde está mi tribu? Maternidad y crianza en una sociedad individualista* (2013), dirà parlant de la criança en tribu com a model i proposta del fet que, pel motiu que som éssers socials, i, per tant, interdependents les unes de les altres, també som vulnerables, entesa aquesta vulnerabilitat com que som subjectes de cures, i no només quan es tracta de cures a la infància sinó també quan, per exemple, som persones grans, o quan estem malaltes i en múltiples ocasions durant la nostra vida. D'aquesta manera, doncs, la tribu, ja no és només que sigui una opció, sinó que es construeix de manera quasi imperceptible en un sostens, on la vinculació i enriquiment que aquesta assegura és incommensurable.

A més a més, és quelcom fonamentalment feminista i anticapitalista perquè fuig de manera clara de l'individualisme anhelat i perseguit pel sistema mencionat.

Altres aspectes a considerar, per exemple, son les sessions que es plantegen des dels EFCM. Aquestes, normalment, solen ser dos cops per setmana, i estan dissenyades per a permetre la lliure circulació i l'elecció de les activitats, centrant l'atenció en les necessitats de les famílies.

Aquest fet em connecta de manera clara i directa amb el model de criança respectuosa. Parlant d'aquest, Mantilla (2023), ens dirà de la criança respectuosa, que aquest enfocament, de manera general, se centra en el respecte pels processos maduratius dels nens i nenes, i la consideració de les seves necessitats com a un tot central. D'aquesta manera, és fonamental, entendre i validar les expressions dels fills i filles, tant pel que fa a aspectes físics com emocionals. El fet, doncs, d'apostar des de la gestió i metodologia seguida pels EFCM per espais oberts i per una llibertat d'elecció total s'acosta a una criança respectuosa, ja que al centre, en tot moment, es manté la preservació de les necessitat i també del desig, com un tot central, i la llibertat que pugui moure l'objectiu d'aconseguir totes dues.

En aquest tipus de model de criança, quan intervenir i quan no son disjuntives quotidianes que interpel·len de manera constant en les famílies que decideixen optar per aquest tipus de model. La noció del respecte, però, en aquest cas, tal com, novament, dirà Mantilla (2023) es troba en l'acompanyament natural, evolutivament parlant, dels nens i nenes, entenent que en aquest context allò natural s'està referint a quelcom fisiològic, als processos corporals que es donen de manera espontània en el desenvolupament infantil. Aquest tipus de lògica, també seguida pels EFCM, doncs, un cop més, és profundament anticapitalista pel fet que no espera allò que el capitalisme anhela i prega de manera constant, no s'espera cap fita en cap moment concret, sinó que es respecta, i per tant acompanya, quan aquesta pugui arribar.

A més a més, aquest model, s'escapa del funcionalisme del capitalisme també, per una altra banda i és que no pensa en el nen o nena com a projecte de persona adulta, sinó que s'entén la condició de ser nen o nena ja com a un actor social en l'esfera de la família.

Continuant amb altres aspectes recollits durant l'anàlisi, entre les principals limitacions del projecte dels EFCM s'han trobat algunes com l'horari restringit als matins, i la dificultat d'assistència d'algunes famílies per aquest. Aquesta problemàtica reflecteix una tensió entre les necessitats de les famílies i l'estructura dels serveis, un tema àmpliament discutit en la literatura sobre polítiques de conciliació laboral i familiar.

Enfront d'aquesta limitació, la gratitud del recurs i l'accessibilitat que aquesta genera és una evident potencialitat. En ser un servei municipal, a més a més, permet una inclusió de famílies que, d'una altra manera, no podrien accedir a un servei com aquest. Aquest aspecte inclusiu ressona amb els principis de justícia social i equitat defensats un cop i un altre per múltiples autors, com Nancy Fraser (2016), qui argumenta que les polítiques públiques han

de garantir igualtat d'accés a totes les ciutadanes, més enllà de la condició socioeconòmica de la que puguin partir.

D'aquesta manera, els EFCM, acullen una gran diversitat de famílies que, tot i abans mencionar la que per mi és la vinculació amb uns models de criança concrets, el de criança en tribu i respectuosa, cadascuna d'aquestes aporta el seu i tots son benvinguts i acceptats.

Aquesta inclusió es dona de manera bastant natural, i deixa clara una evidència que és la del fet que l'experiència compartida de la criança és un factor unificador més fort que les diferències que puguin existir entre les persones que formen part dels grups, sent aquestes econòmiques, culturals, socials, etc.

Per tant, amb totes aquestes idees anteriors, penso que es pot afirmar que els EFCM, per les característiques mencionades, son espais que contraresten les lògiques mercantils del sistema capitalista, prioritzant el valor educatiu i social sobre l'econòmic. La gratitud del servei, o l'estructura fonamentalment comunitària que prenen com a base del servei desafien de manera directa el valor basat en la productivitat econòmica que promou el capitalisme, i, en definitiva, envien un missatge clau, el de la necessitat de creació d'espais que promoguin valors comunitaris i de cures per sobre del lucre i el benefici, en termes econòmics, ja que hi ha molts altres beneficis evidents que es recullen constantment.

En resum i per tal de concloure, podem dir que els EFCM de Barcelona es configuren com espais vitals de suport i trobada per a les famílies amb petita infància i que el seu enfocament inclusiu i l'atenció a la diversitat familiar son aspectes fonamentals que estan contribuint notablement en el bon funcionament de la xarxa d'espais.

Per tancar aquest apartat m'agradaria destacar una idea tenint com a base els EFCM i és la necessitat evident de promoure polítiques públiques, i per tant projectes que donin resposta, que puguin continuar acompanyant el benestar integral de les famílies, per tal de poder donar resposta a les múltiples vulnerabilitats que el sistema capitalista genera en aquestes. A més a més, afegir que, en tota aquesta tasca, l'educació social pot tenir un paper fonamental, del qual ens hem de responsabilitzar i establir un ferm compromís.

5. Conclusions

Resposta als objectius

A partir de les diferents tècniques de recollida d'informació fins ara exposades s'ha pogut respondre als objectius plantejats per a la investigació.

L'avaluació dels espais familiars de criança ha permès conèixer aquests, identificar la figura de l'educació social, com també identificar l'opinió i percepció d'aquestes i de les famílies que en formen part, i establir elements de millora tot des de la visió anticapitalista i feminista que ha guiat els mencionats objectius.

Es conclou doncs que els EFCM son un projecte que respon a una necessitat poc acompanyada educativament, com és la de l'experiència de la criança, de la maternitat especialment i, de manera general, d'atenció a la petita infància. Els EFCM doncs acaben per donar un espai on les múltiples vulnerabilitats que suposa aquesta etapa vital, creades pel sistema on vivim i ens relacionem, el sistema capitalista, es troben recollides i acompanyades per un equip professional però també entre iguals, que, a partir de la vivència de la mateixa experiència en un moment compartit, estableixen una vinculació d'una proximitat molt particular, i molt potent educativament.

Establir espais de relació i on l'objectiu primer és el de creació de grup i comunitat, de tribu, és quelcom, com ja s'ha dit repetides vegades durant el TFG profundament anticapitalista i, en el cas de parlar dels EFCM, per la seva relació amb la maternitat i les cures, també és profundament feminista, ja que per a les mares, i dones, es crea un espai de seguretat on poder compartir dubtes, pors i tot allò que emergeix d'una experiència tan determinant com és la maternitat. A més a més, les educadores treballen des d'una integració de la perspectiva de gènere profundament personal i que, per tant, es converteix en intrínseca en les seves actuacions, metodologies i maneres de fer dins dels EFCM.

En conseqüència, tal com s'ha vist a l'anàlisi, a partir de l'objectiu general d'avaluació dels EFCM, es pot concloure amb el fet que els objectius específics també s'han pogut anar responenent, ja que, per una banda, s'ha establert com funcionen els EFCM, quin son els estils de criança que els guien, quin tipus de famílies participen, de quina manera s'estableixen les sessions, etc., i, per una altra banda, s'ha determinat la figura de les professionals educadores socials que en formen part, veient que aquestes es dediquen, de manera molt resumida, a

l'acompanyament educatiu individualitzat de les famílies. A més a més, també com a part de l'objectiu específic, s'ha pogut recollir l'opinió i valoració dels EFCM que tenen les educadores que en formen part com també les famílies.

Finalment, s'ha pogut aconseguir també l'objectiu últim d'establir elements de millora i nous recursos durant l'apartat de l'anàlisi "limitacions i possibles millores, propostes des de l'educació social".

Vinculació dels resultats de la recerca amb l'educació social

La vinculació dels resultats de la investigació amb la disciplina de l'educació social son evidents. Durant l'últim apartat de l'anàlisi de resultats, parlant de limitacions i possibles millores, així com propostes des de la professió, es relaciona l'educació social fonamentalment com a agent possible per a mobilitzar una de les mancances que ara té el projecte, que és la de la necessitat d'avaluació qualitativa. Les educadores que en formen part dels equips se'n podrien fer càrrec d'aquesta tasca i, d'aquesta manera, establir millores que sorgeixin des d'un espai de comunitat i assembleari, que és com funcionen en general la resta de qüestions als EFCM, per tant, només seria una ampliació d'aquesta manera de fer.

A més a més, una altra vinculació clara es troba en el fet que els EFCM com a projecte, i amb la seva característica de ser públics i municipals, deixen clara una evidència i és la de promoure més projectes amb aquest vessant que donin resposta i puguin acompanyar de manera integral a les famílies, i, com ja deia abans, donar resposta a les vulnerabilitats i afectacions que el sistema capitalista deixa anar en cadascuna de les famílies. En aquest espai l'educació social té un paper crucial, que té a veure amb el compromís de promoure aquests tipus de projectes i d'acompanyar les etapes vitals des d'aquesta visió i objectius.

Fortaleses, limitacions i línies de futur

Per últim, pel que fa a les fortaleses del TFG crec que una important a destacar és la intencionalitat d'aquest, sent el punt de vista utilitzat pel que fa a la investigació un especialment concret crec que, tot i això, s'ha pogut ajustar als diferents moments de la recerca, tant en el contingut més teòric com amb la recollida de dades i l'anàlisi d'aquestes, i que, en la seva transversalitat ha aportat quelcom identificatiu i de valor al treball.

Una fortalesa, en relació amb aquesta, ha estat la proximitat personal amb el discurs, el fet de creure en allò que es diu ha fet més fàcil tot el conjunt de la investigació, especialment en el moment d'extreure conclusions i aprofundir al voltant d'aquestes.

Pel que fa a les limitacions diria que aquestes es troben especialment en la representació de les dades recollides. Tot i que el contingut d'aquestes és fonamentalment qualitatiu i s'ha buscat d'aquestes recollir el contingut amb la màxima qualitat possible, i atenent les especificitats de cada experiència i cada cas, potser hauria estat interessant poder recollir un nombre major de dades. Pel que fa a, en concret, el qüestionari, un nombre major de respostes per part de les famílies hauria garantit una major representativitat i penso que hauria pogut sumar encara més a la investigació. Una altra opció hauria estat plantejar un altre tipus de recollida de dades pel que fa a l'atenció a les famílies, per exemple a partir de grups de discussió, on es puguin recollir altres dades i complementar l'estudi des d'un nou i complementari punt de vista.

Com a línies de futur, doncs, plantejo aquestes opcions que abans mencionava com a limitacions i, de manera general, la possibilitat de plantejar una anàlisi completa d'altres espais per a petita infància, com també les opcions i recursos que es destinen per a famílies en aquesta etapa vital, que també puguin donar una resposta educativa a aquestes mancances i dificultats que es reproduïxen de manera sistemàtica en la construcció dels vincles familiars.

Mecanismes de difusió i impacte

Finalment, per a acabar amb aquest últim apartat de les conclusions, com a mecanisme de difusió i impacte es planteja el retorn del TFG, concretament de la part de l'anàlisi, així com tots els resultats íntegres, és a dir la transcripció d'entrevistes, les respostes del qüestionari i les taules d'anàlisi de contingut, cap a la xarxa d'EFCM de l'ajuntament, i també a les famílies que en formen part.

6. Referències bibliogràfiques

- Ajuntament de Barcelona. (2024) *Xarxa d'Espais Familiars de Criança Municipal. Servei educatiu per a la petita infància*. [Tríptic]
<https://ajuntament.barcelona.cat/educacio/sites/default/files/Xarxa%20Espais%20Fam%20CAT.pdf>
- Bauman. (2003). *Amor liquido*.
- Bustamante, N. (2023, 7 juliol). Cambios en las características de la población inmigrante en España en los últimos años. *CaixaBank Research*.
<https://www.caixabankresearch.com/es/economia-y-mercados/mercado-laboral-y-demografia/cambios-caracteristicas-poblacion-inmigrante?index>
- *Capitalisme* | *enciclopedia.cat*. (s. d.).
<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/capitalisme>
- Cassain, L. (2009). Arlie Russell Hochschild: La mercantilización de la vida íntima. Apuntes de la casa y el trabajo. Katz editores, Madrid, 2008. *Ucm*.
https://www.academia.edu/92679214/Arlie_Russell_Hochschild_La_mercantilizaci%C3%B3n_de_la_vida_%C3%ADntima_Apuntes_de_la_casa_y_el_trabajo_Katz_editores_Madrid_2008
- Cortès, A. (1978). *Dona i Capitalisme*. Dialnet.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3801966>
- Departament d'anàlisi. Oficina municipal de dades. (2023) *Barcelona*. Ajuntament de Barcelona.
https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/castella/Estadistiques_per_territori/Documents/districtes/00_Bcn_2023.pdf
- Directiva UE 2019/1937, de 23 de octubre de 2019, relativa a la protección de las personas que informen sobre infracciones del Derecho de la Unión. *Diario Oficial de la Unión Europea*, 305/17, de 23/03/2019.
<https://www.boe.es/doue/2019/305/L00017-00056.pdf>
- Fernández, J. V. (2014). Ressenya. *¿Dónde está mi tribu? Maternidad y crianza en una sociedad individualista*. Ed. Clave Intelectual. Dialnet.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5372385>

- Grajales, D. A. (2018). *Implicaciones éticas del capitalismo y la economía de mercado en la familia: relectura y tareas de la teología moral desde el Documento de Medellín*. Dialnet.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7030243>
- Giddens, A. (2006). *Sociology*.
- Institut Municipal d'Educació de Barcelona. (2023). Memòria de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona 2022.
[https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/130671/1/Mem%
2ria%20IMEB%202022%20DEF.pdf](https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/130671/1/Mem%c3%b2ria%20IMEB%202022%20DEF.pdf)
- Institut Nacional d'Estadística. (2023) *Actividad laboral por sexos*. Recuperat de: INE.
- Ley 3/1989, del 3 de març, por la que se amplía a dieciséis semanas el permiso por maternidad y se establecen medidas para favorecer la igualdad de trato de la mujer en el trabajo. *Boletín Oficial del Estado*, 57, de 08/03/1989.
<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1989-5272>
- Mantilla, María Jimena. (2023). Autorregulación y protagonismo en la crianza. La agencia en el modelo de crianza respetuosa en Argentina. *Anthropologica*, 41(51), 213-228. Epub 21 de diciembre de 2023.
<https://dx.doi.org/10.18800/anthropologica.202302.008>
- Maspera, J. M. S. (2009). *El capitalismo ha muerto, ¡viva el capitalismo!* Dialnet.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3078400>
- Fraser, N. (2016). Las contradicciones del capital y los cuidados. *New Left Review*.
<https://newleftreview.es/issues/100/articles/nancy-fraser-el-capital-y-los-cuidados.pdf>
- Oficina municipal de dades departament d'estadística i difusió de dades (2023) *La població de Barcelona, lectura del padró municipal d'habitants a 01/01/2023, síntesi de resultats*. Ajuntament de Barcelona.
[https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2023/08/La_poblacio_de
Barcelona_2023.pdf](https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2023/08/La_poblacio_de_Barcelona_2023.pdf)

- Otxoa, I. (2009). *Anticapitalismo: Algunas razones desde el feminismo*. Viento sur, número 104.
https://cdn.vientosur.info/VScompletos/vs_0104.pdf
- Real Decreto-ley 6/2019, de l'1 de març, de medidas urgentes para garantía de la igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres en el empleo y la ocupación. *Boletín Oficial del Estado*, 57, de 07/03/2019.
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2019-3244>
- Rivera, Y. S. (2010). *¿Cómo se pueden aplicar los distintos paradigmas de la investigación científica a La Cultura Física y El Deporte?* Dialnet.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6174061>
- Salcedo, A. S., Paris, A. D., Lirios, C. G., & Gracia, T. J. H. (2018). *El bienestar colectivo como tema de resocialización familiar en la sociedad del capitalismo informacional*.
<https://www.redalyc.org/journal/279/27957772006/>
- Trobat, B. M., Cardell, C. O., & Álvarez, L. L. (2021). Zygmunt Bauman (1925-2017). Globalització, cultura i educació: una qüestió de desigualtat. *Disjuntiva*, 2(1), 19.
<https://doi.org/10.14198/disjuntiva2021.2.1.2>
- Vite Perez, Miguel Ángel. (2001). La corrosión del carácter: Las consecuencias personales del trabajo en el nuevo capitalismo. *Frontera norte*, 13(26), 169-172.
http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0187-73722001000200008&lng=es&tlng=es.
- Yecid, O. (2006). *El nexo familia-persona en la filosofía personalista* [Tesis doctoral, Universitat de Barcelona].
https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/41696/1/OAG_TESIS.pdf
- Zarenetsky. (2006). *Familia y vida personal en la sociedad capitalista*.

Annexos

Annex 1: Esquemes entrevista

ESQUEMA ENTREVISTA 1:

INTRODUCCIÓ:

- Podries, per començar, presentar-te breument, dir el teu nom i explicar de forma genèrica on treballes i quina és la teva funció i feina dins del recurs?

Preguntes pel que fa al recurs i funcionament des d'una visió feminista i anticapitalista:

1. Com funciona un espai de criança? Quina és la intencionalitat educativa?
2. Com s'estructuren i organitzen les sessions dels espais familiars de criança? Quins temes es tracten? Quina és la metodologia de treball?
3. Quin tipus de treball educatiu es fa fora de les sessions regulars i pautades amb les famílies, hi ha un acompanyament més enllà? A més a més, amb quins altres recursos us coordineu?
4. Com s'aborden educativament des dels EFCM les desigualtats econòmiques, socials i de gènere, que crea i fomenta el sistema capitalista?

Preguntes pel que fa a les famílies:

5. Com arriben les famílies al recurs? Quin és el tipus de família habitual? (per tal de construir un perfil, si és possible.)
6. De forma general, quines son les principals dificultats amb les quals arriben les famílies als espais de criança? Com és l'acompanyament educatiu que s'ofereix respecte a aquests reptes que puguin sorgir?
7. Com feu l'avaluació de l'impacte i de l'eficàcia del treball educatiu en el desenvolupament de les famílies i en general del recurs? Sobre quins paràmetres o

indicadors treballem per tal de fer aquesta valoració? (Quines diferències observeu en les relacions familiars després de la intervenció dels EFCM?)

Preguntes pel que fa a les professionals i funcions:

8. Pel que fa a l'organització professional, quins perfils professionals hi treballen? Trobes a faltar altres perfils professionals necessaris per a treballar?

Preguntes d'opinió i valoració del recurs:

9. En la teva opinió quin valor diries que dona l'EFCM a la vinculació comunitària (vinculació amb els recursos del territori, etc.) de les famílies?
10. Diries que la intervenció que es fa des dels EFCM integra i respecta la perspectiva de gènere?
11. Voldries afegir alguna altra qüestió, comentari que ha quedat per dir?

ESQUEMA ENTREVISTA 2 (després de la revisió de l'experta metodològica)

INTRODUCCIÓ:

- Explicació introductòria de la investigació, ús de dades i signatura de consentiment informat.

Podries, per començar, presentar-te breument, dir el teu nom i explicar de forma genèrica on treballes i quina és la teva funció i feina dins del recurs?

Preguntes pel que fa al recurs, model de criança, i funcionament:

Com funciona l'espai de criança? Quina és la intencionalitat educativa? Quin **model de criança** es tracta de promoure? Seguiu algun tipus de model com a **referència**?

Com s'estructuren i organitzen les sessions? Quina **metodologia** es segueix? L'organització

és **participativa** o **directiva**? Quin tipus de **llenguatge** es tracta d'utilitzar, com son les **comunicacions**?

De quina manera s'aborden les **necessitats específiques** de les mares/pares/ cuidadores amb relació a la criança? Quins recursos es donen pel que fa a l'**organització/distribució** de tasques de la llar (domèstiques, de cures, etc.) Com es fomenta la participació dels membres familiars respecte a **estructures de poder i gènere**?

Preguntes pel que fa al perfil o tipologia de les famílies:

Com arriben les famílies al recurs? Quin és el tipus de família habitual? Creus que els perfils de les famílies que acudeixen ha canviat durant el **temps** o més o menys s'ha mantingut? (per tal de construir un **perfil**, si és possible.)

Preguntes pel que fa a la intervenció i procediments concrets:

De forma general, quines diries que son les principals **dificultats** amb les quals arriben les famílies als espais de criança? Com és l'acompanyament educatiu que s'ofereix respecte a aquests reptes que puguin sorgir?

Com s'aborden educativament des dels EFCM les **desigualtats** que es poden trobar entre les diferents famílies que participen, respecte a classe social, econòmica, de gènere, etc.

Com feu l'avaluació de l'**impacte** i de l'**eficàcia** del treball educatiu en el desenvolupament de les famílies i en general del recurs? Sobre quins paràmetres o indicadors treballau per tal de fer aquesta valoració? (Quines **diferències** observeu en les **relacions familiars** després de la intervenció dels EFCM?)

Preguntes pel que fa a les professionals i funcions:

Pel que fa a l'organització professional, quins perfils professionals hi treballen? Trobes a faltar altres perfils professionals necessaris per a treballar? Tu com a educadora social quina

creus que és la vinculació de la professió amb la teva feina i allò que especialment pots aportar?

Preguntes d'opinió i valoració del recurs:

Quina valoració faries de manera general del recurs? Quines son les **potencialitats** educatives i quines les **mancances** que observes?

Quin valor diries que dona l'EFCM a la **vinculació**, tan comunitària, amb el territori etc., com dins dels mateixos grups de famílies que es formen? Quin tipus d'accions de les quals porteu endavant per aconseguir aquest objectiu destacaries com a positives i que donen bons resultats? Per una altra banda, que milloraries?

Diries que la intervenció que es fa des dels EFCM integra i respecta la **perspectiva de gènere**? De quina manera? Quins aspectes creus que caldria reforçar? Què funciona bé? Voldries afegir alguna altra qüestió, comentari que ha quedat per dir?

Annex 2: Declaració de consentiment informat

Declaració de consentiment informat

La següent entrevista es desenvolupa en el marc metodològic del Treball de Fi de Grau (TFG) titulat: **Vincles i construccions familiars en l'era del capitalisme: Desafiaments i propostes des de l'educació social. Una anàlisi feminista i anticapitalista dels EFCM de Barcelona**, realitzat per **Chenoa Moral Salinas**, estudiant del grau d'Educació Social de la Universitat de Barcelona.

L'objectiu general (**OG**) de la recerca és el d'**avaluar els espais familiars de criança a Barcelona des d'una visió anticapitalista i feminista**.

Per assolir-lo, es contempla l'**entrevista** com una tècnica de recollida d'informació que es desenvolupa amb les educadores socials que treballen als diferents EFCM amb projectes socioeducatius.

Jo, _____ amb DNI _____, declaro que **se m'ha proporcionat informació adequada i suficient sobre la recerca** desenvolupada en el marc del TFG i que he pogut **formular les preguntes necessàries**.

Comprenc que la meua participació és totalment **voluntària** i que puc retirar el meu **consentiment** en qualsevol moment sense haver de donar explicacions.

D'acord amb la **Llei orgànica 3/2018**, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, la informació proporcionada durant l'entrevista serà completament **confidencial i anònima**. Només s'utilitzarà en el marc metodològic del TFG, garantint el dret d'accés i rectificació a les dades i a sol·licitar l'eliminació de les mateixes en qualsevol moment. Amb tot això en consideració, lliuro el meu consentiment de participar lliurement en la següent l'entrevista i accepto que sigui enregistrada en àudio.

Signatura:

Barcelona, _ / _ / 2024

Annex 3: Esquema qüestionari famílies

PREGUNTES INICIALS:

Indica el teu gènere:

- Dona
- Home
- Persona no-binària
- Altres

Quina relació tens amb el nen/nena que acompanyes al EFCM?

- És el meu fill/a (mare/pare)
- És el meu net/a (avi, àvia)
- És el meu nebot/da (tiet, tieta)
- Altres

Indica la teva edat

- >18
- 18-25
- 25-35
- 35-45
- +45

PREGUNTES D'OPINIÓ:

Durant aquest apartat es donen unes afirmacions a partir de les quals s'ha d'indicar quant d'acord et trobes respecte a aquestes, sent 1 gens d'acord i 5 totalment d'acord.

La maternitat/paternitat és una experiència que és important poder viure acompanyada amb altres persones en la mateixa situació, per a poder aprendre de la tribu i la comunitat.

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Compartir la meva experiència vital actual amb altres persones em reporta beneficis i crec que al meu fill/filla també.

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec que és important posar al centre el respecte pels processos maduratius dels nens i nenes, i la consideració de les seves necessitats com a un tot central. D'aquesta manera, és fonamental, entendre i validar les expressions dels fills i filles, tant pel que fa a aspectes físics com emocionals.

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

PREGUNTES DE VALORACIÓ

Durant aquest apartat es donen unes afirmacions a partir de les quals s'ha d'indicar quant d'acord et trobes respecte a aquestes, sent 1 gens d'acord i 5 totalment d'acord.

Crec que els EFCM han sumat i significat en l'experiència de la meva maternitat/paternitat

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec que els EFCM han contribuït en el benestar físic i emocional del meu fill/filla

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec que els EFCM han contribuït en el meu benestar físic emocional com a mare/pare

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec que els EFCM han contribuït al fet que la meva xarxa social i de suport sigui més ampla, a partir de la interacció amb la resta de famílies

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec que els EFCM, professionals i famílies que formen part dels grups, han pogut acompanyar les dificultats i dubtes que he pogut tenir respecte a la meva maternitat/paternitat

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Crec important la integració de la perspectiva de gènere en espais com els EFCM

1 (Gens d'acord) - 5 (Totalment d'acord)

Pregunta oberta per a comentaris, observacions, respecte als EFCM, o la investigació, tots els comentaris son benvinguts!!

Annex 4: Transcripció i Anàlisi Categories Entrevista 1

Oradora 1 (O1) → Entrevistadora

Oradora 2 (O2) → Entrevistada

(O1) : Per començar, si poguessis dir el teu nom, després s'anonimitza, una mica presentar-te, explicar on treballes, quin és el teu rol professional dins del recurs.

(O2) : Doncs jo soc la *Educadora num. 1* soc educadora social i treballo a l'Espai Familiar Sant Martí. Les meves funcions són de coordinació, porto tot el que són els grups. A part d'atenció directa amb els grups, porto tot el que són les gestions de buscar professionals, xerrades, contacte amb serveis socials per rebre derivacions...Bàsicament aquestes són les funcions.

(O1) : Perfecte, gràcies, llavors, hi ha un primer bloc de preguntes perquè fa als recurs una mica el que ens puguis explicar del model de criança, el funcionament... No sé, una mica el que em puguis explicar i jo després, si de cas, et vaig fent preguntes més específiques. Bueno, educativament, quina és una mica la ideologia...

(O2) : Nosaltres som un espai familiar municipal i des de fa quatre anys som socioeducatiu. Estem dins del model 6. A Barcelona som 5, em sembla, ara. El model, bueno, els models de la ciutat d'espais familiars van una mica en la mateixa línia d'un espai de trobada per les famílies, en el qual les mares, pares, poden venir, bueno, poden venir adults acompanyants, que de fet, poden ser mare, pare, avi, tiet... és un espai on oferim un espai de trobada entre els adults per compartir dubtes, neguits i tot allò que pugui sorgir a partir de la vivència de la maternitat, de la paternitat. També es tracta de que sigui un espai de relació entre els infants i entre els infants i els altres adults que no són familiars. I oferim també un espai en el que les famílies puguin fer xarxa i puguin conèixer altres famílies que estiguin en la mateixa situació, la mateixa vivència vital de la maternitat.

I com a model de criança, nosaltres treballem des de la criança per aferrament. Tot i que totes les famílies aquí són benvingudes amb els seus models de criança, sabent, bueno, el model, el

que no és l'òptim o el que no respecta el benestar, el desenvolupament, i les necessitats de l'infant, això està clar, però, a partir d'aquí tot està acceptat. Si vols donar pit, donar teta, si dorms amb el teu fill, si no dorms, això, això està respectat per totes les famílies i infants i també les professionals.

(O1): Bueno, era només per si tenieu algun model teòric com de referència, o simplement...

(O2): Bueno, respecte a models familiars com a model teòric et diria, els espais familiars venen de la Mason Verd, que és a París, i potser és una mica la referència, tot i que aquí hi ha moltes diferències. Perquè allà és com una mica com van néixer els espais familiars i funciona molt des de l'observació que nosaltres també, però no fan un seguiment de les famílies i és com molt lliure. La família pot venir i marxar, aquí no, aquí sí que es fa un seguiment. Aquí tenim un model més social perquè estem dins del model 6 i tenim un seguiment de cada família. De totes les famílies que venen tenim un seguiment educatiu, però després hi ha un seguiment social de totes les famílies que venen derivades, a més a més de l'educatiu que podem fer a totes les famílies.

(O1): I, pel que fa a la metodologia, no se que em podries dir, si és més participativa, si és més directiva, el tipus de llenguatge que tracta d'utilitzar?

(O2): A la metodologia, cada sessió proposem una activitat. Aquestes activitats són propostes, és molt lliure. No és que ara toca fer això i tothom ha de fer això, és una proposta. Nosaltres proposem espais, treballem des de la lliure circulació i en diferents espais les famílies es poden moure lliurement en els espais que estan oberts, que poden utilitzar, ells decideixen, els infants i les famílies decideixen què volen fer. Hi ha un moment que sí que és una mica més dirigit, que és el moment de les cançons, i aquí expliquem que farem avui, pues avui a més a més obrim l'espai de psicomotricitat o obrim l'espai d'experimentació en pintura i així és més lliure. En tot cas si algú vol seguir fent joc lliure o vol seguir a l'espai o a la biblioteca, llavors se'ls deixa, com deia, és més lliure, però hi ha aquesta proposta, sempre fem una proposta, però la majoria és des de la lliure circulació i els interessos i necessitats de cada família.

(O1): I pel que fa al llenguatge, hi ha un tipus de comunicacions, són d'una manera específica?

(O2) : Però la comunicació que fem amb les famílies?

(O1): Amb les famílies, sí.

(O2) : Et refereixes a informacions o ho comparem aquí?

(O1): En general, sí. No, si sé si teniu algun tipus d'indicacions, jo què sé, per exemple, pel que fa a la diversitat de famílies, no sé, famílies homosexuals, si es tracta de ser com inclusives en...

(O2) : Sí, això es té en compte des del moment en que entren. Des de la fitxa d'inscripció, que, de fet, s'ha canviat tot també perquè abans era, antigament era pare i mare, ara ja no, també tenim el sexe, no tenim masculí femení i nobinari, hem anat canviant, com a tot arreu, o quasi tot arreu com hauria de ser, i després dia a dia sí que tenim famílies de tot tipus, tenim monomarentals, monoparentals, tenim famílies homosexuals, o sigui, i s'adapta, bueno,...

(O1): Es bastant natural també, no?

(O2) : Sí, sí, sí, hem anat canviant. El que hem canviat són els formalismes, ara, a dintre de la sala, dins de la sala no, perquè ja és més fluït, i ja era així, i vam adonar-nos que fa anys que havíem de canviar, perquè fèiem les entrevistes i era com, ah, que no hi ha pare, no? O, ah, que sou dues mares, no? Doncs això ho hem canviat.

(O1): Perfecte, i això què parlàvem de les famílies, bueno, dues preguntes, com arriben les famílies als recursos, i després, si hi ha algun tipus de família més habitual, un perfil, o si és molt divers i no es pot.

(O2) : Mira, com arriben les famílies, començo per aquí. Tenim dues vies d'arribada, una és, perquè cada grup són 15 famílies, llavors a les 15 hi ha cinc que són d'arribades. Doncs hi ha

deu famílies que vindran per voluntat pròpia, perquè han conegut, o han vingut anteriorment, o els hi han dit, o el que sigui, i cinc famílies que venen derivades pels serveis socials, de EAIA's i altres serveis especialitzats, doncs els Sire, dels CISFAM, de tot això.

De les deu famílies que venen per voluntat pròpia, també pot ser que vinguin orientades, que pel CAP o pel CDIAP, que els digui, escolta, pots venir aquí, i llavors ens fan una trucada. Aquestes trucades les tenim una miqueta en compte, però no tenen prioritat, com les derivades que tenen les places reservades. Aquestes són les dues vies d'entrada.

En quant a perfil, aquí el barri és un perfil molt divers. Vull dir, no hi ha un perfil únic, i si que és veritat que és molt divers, no és així com si vas a un espai familiar que està en un altre barri, en una altra zona, llavors és un perfil molt igual a totes les famílies, aquí no. Aquí és un barri bastant gran, és un districte molt gran, venen del districte de Sant Martí i de Sant Andreu, venen els dos districtes, llavors hi ha molta diversitat. **Sí que és veritat que hi ha un perfil molt marcat, que hem tingut durant sempre, abans de ser socio educatiu i això, que és famílies que han optat per un model de criança, de quedar-se a casa, de no portar l'escola per bressol, d'estar els primers anys amb el seu fill o filla, i és un perfil més d'aquest tipus, d'aquest model de criança preferent i més conscient de les necessitats de l'infant i tal, llavors és aquest perfil que sempre el tenim molt present aquí,** però després hi ha perfils de gent de fora, gent, no ho sé, sobretot molta gent d'Alemanya, de LlatinoAmèrica també, molt variat pinto, i del barri, i gent de tota la vida del barri també. **Vull dir que molt divers.**

(O1): Perfecte molt bé, una altra qüestió, pel que fa a les dificultats, quines trobeu en les famílies que arriben, com es fa l'acompanyament educatiu en aquestes dificultats i també una mica en general?

(O2) : Les famílies fem una diferència amb les que són derivades i les que no són derivades. Les que no són derivades fem l'entrevista, on fem la inscripció, on arriben, i aquest any hem introduït, o sigui, fem la inscripció a l'inici i aquest any hem introduït l'entrevista, que quan estan aquí, més o menys, els hi fem com una entrevista de seguiment. Perquè una de les dificultats que trobàvem és que, de les que no venien derivades, no teniem molta informació. Si eren als dos grups nadons que normalment estem en rotllana, xerrant, perquè no es mouen i només són espais de conversa, sí que vas traient informacions de coses, però quan no, és més

difícil trobar-ho, perquè no hi ha aquests espais de conversa, més enllà de quan els busquem i els preguntem directament. Ens hem adonat d'això i vam veure que per fer un acompanyament educatiu necessitàvem saber per què aquest nen, igual, estava nerviós o per què encara no parlava. Doncs per ajudar una miqueta i donar pautes i acompanyar a la família. Fem una entrevista per saber la història de com va arribar l'embaràs, com va ser l'embaràs, com va ser el part, una miqueta posar antecedents, si hi ha alguna cosa familiar a destacar, des que van arribar, alguna mort familiar, algun trasllat... coses d'aquest tipus. Perquè era una de les dificultats que ens trobàvem perquè realment sí que moltes vegades no entenem perquè intentàvem parlar amb la mare i potser hi ha coses que no t'entens, però llavors si ja tens com una prèvia d'informació, ja saps una mica perquè es donen aquestes dinàmiques.

I amb les derivades, l'entrada que fem amb les derivades és que ens envien la derivació, la referent de serveis socials, per exemple, ens envien la derivació, ens fan el trasllat si hi ha places, i busquem un dia en què pugui venir la referent, la família i la referent que siguem d'aquí per fer l'entrevista a la inscripció. I ara comencem a perfilar una mica el pla d'acompanyament familiar que fem aquí. El pla d'acompanyament, és que no t'he explicat tots els serveis que tenim al soci educatiu, no sé si véns després o...?

(O1): No no, digues...

(O2) : El pla d'acompanyament el pactem una mica, doncs, si faran servir cuines, si faran servir bugaderies, suport psicològic, una mica això, i després ho poden canviar, ho podem anar veient, però si en el moment ja ho saben o ho tenen clar, ho anem marcant per fer el treball.

Aquesta era una de les dificultats que ens trobem amb l'entrada de les famílies derivades, perquè costa molt i a vegades venen pero no perquè volen o no ho han de demanat, però a vegades els estan dient que han de venir aquí. Llavors la dificultat aquí és poder vincular.

Ens ajuda que vingui la referent, bueno, a vegades és una armada de doble filo, perquè a vegades la referent no és de l'agrat de la família,

(O1): No és tan referent.

(O2) : No és tan referent, exacte. Però sí que en la majoria de casos ens ha funcionat que vingues, perquè abans no venia. Trobàvem una altra dificultat en l' arribada quan venia la família i no venia la referent. Llavors costava a vegades que vingúes, però, quan han quedat amb la referent, normalment a aquesta primera entrevista arriben. Que ja és. Llavors després la feina és vincular-se al servei.

(O1): Això just, amb l'acompanyament educatiu, com el plantegeu?

(O2) : Amb les derivades son amb les que tenim el procés més pautat. Amb aquesta primera entrevista, fem un seguiment durant tot el temps que estan aquí, anem fent com un seguiment, estan contínuament amb les referents, hi ha una comunicació molt fluïda, en les primeres tres setmanes, expliquem com ha anat, això està molt marcat, si no ha passat res, si tot està en ordre, en les primers tres setmanes fem un retorn, doncs, està venint tal, esta així a l'espai, una miqueta per la referent i després fem seguiment a mesura que van passant el temps.

Després, cada trimestre tenim la pauta d'observació. Fem un PEI amb la família i el pla de treball. Pel pla de treball, parlem amb elles. Fem tutoria. Fem una tutoria en què expliquem com ho veus, quins son els vostres objectius, per què venen d'aquí i marquem objectius conjuntament. Això ho fem tres vegades. Ho revisem tres vegades. A ver, si han vingut al segon trimestre seran dues vegades.

(O1): I després, dins dels grups, com dèiem, que eren bastant diversos, de quina manera tracteu de treballar les desigualtats que puguin haver entre famílies, respecte, per exemple, a la classe social, o qüestions de gènere?

(O2) : La veritat és que és una cosa que sempre ha sigut bastant fàcil i quan vam començar amb el socioeducatiu pensàvem que hi hauria més diferència encara i que podria ser més complicat, però no ens ha passat mai que hi hagi diferències que impedeixin el bon funcionament, per exemple. Evidentment, les famílies es donen compte de les diferències, sobretot pel que fa a diferències econòmiques, o si són gent de fora, diferències culturals, però no ha sigut mai cap impediment. Crec que uneix molt més més en el moment en què es troben, de maternitat o paternitat, que no pas en aquestes desigualtats. I de fet, quan hi ha hagut famílies que realment estan, bueno, que les altres famílies veuen, no sé, aquesta noia,

tan jove, que ve aquí i tal, les acullen superbé i fan una xarxa d'ajuda amb elles. I nosaltres, potser si què fem, no sé, amb la nostra actitud també d'acceptació total, però que realment no ens hem hagut de forçar en que acceptin ells i elles mateixes. Sí que, per exemple, hi ha dos grups de nadons, i és veritat que intentem a l'hora de configurar els grups, intentem configurar-los de manera que siguin equilibrats.

(O1): Si, però és molt més natural, no?

(O2): Exacte, si, és molt més natural que no pas...A ver hi ha grups que estan molt més cohesionats, però ja no té res a veure amb les diferències que puguin haver entre les famílies. És, simplement, que s'han fet més amigues, han fet més xarxa o no. Quan no hi ha hagut això, sí que hem intentat treballar-ho. Amb el grup de nadons és més fàcil, perquè ja la resta, és el que et deia abans, que si estic a la biblioteca amb el meu fill i no ens trobem, doncs intentem fer espais més comuns o propostes en què es puguin trobar més les famílies perquè es puguin anar coneixent i aquí doncs l'espai de conversa el dinamitzem una mica més, intentem buscar aquests espais perquè es puguin fer una miqueta més de grup. Però ja no és tant el tema de les diferències entre elles.

(O1): Vale, perfecte. Respecte a aquest bloc ja estaria una mica tot, el següent bloc parla del que seria la intervenció professional i els procediments que seguiu.. Una mica el que ja m'has explicat, però com s'han anat abordat les necessitats específiques de les mares, pares, cuidadors o les persones que vinguin amb els infants, i, respecte a aquestes necessitats, quins recursos es donen, no sé, per exemple, pel que fa a l'organització o la distribució familiar, més enllà de la feina que es fa aquí, no sé si hi ha alguna cosa com de recursos exteriors, pel que fa a l'organització familiar fora. No sé si això ho treballeu o es té en compte per programar les sessions com a contingut.

(O2) : O sigui, nosaltres, amb aquests espais que et deia, tenim l'espai de bogaderia, l'espai de cuina, el bany i el suport psicològic. A part del tot l'anterior, això és el que vam afegir. Vam obrir fa 15 anys i fa quatre anys o tres anys, l'any que ve farà quatre, fa tres anys vam començar amb el socioeducatiu i vam afegir això per poder donar una mica de resposta i

acollir més famílies derivades. Si a vegades hem hagut de fer algun acompanyament extern a una família, no sé, al Piat, doncs l'hem fet. Però més enllà d'això, ja està.

Entenc que volies dir fora de l'espai si podem anar a domicili o fer alguna cosa.

(O1): Bueno, jo em refereixo, a, per exemple, si es donen recursos per una distribució equitativa respecte a la perspectiva de la gent? Si a les mares se'ls donen algun tipus d'acompanyament, no ho sé.

(O2) : Nosaltres no, però busquem trobar recursos en què es puguin orientar. Tenim una psicòloga que ajuda molt en aquest tema i és una psicòloga amb un perfil. Un perfil perquè ha treballat o està especialitzat en violència de gènere i pot ajudar per aquí. Però també busquem els recursos de fora. També treballem molt a nivell comunitari i recursos de la ciutat. Ara es fan moltes activitats aquí al centre però hi ha moltes sortides en què anem a visitar, per exemple, un espai nou que hagin obert, o aquest espai en què poden anar els seus infants, perquè poden fer-hi tal. Intentem buscar moltes opcions, i mostrar el que podem trobar al barri i a nivell de situació també. Fem una mica això.

(O1): I respecte a tot allò que em comentaves dels projectes educatius per a les famílies, feu algun tipus d'avaluació en l'impacte dels espais familiars? Què trobeu que abans de la intervenció i després pot millorar o, de fet, millora?

(O2) : Justament l'altre dia ho parlàvem amb el tècnic que dèiem que hi ha molt d'impacte en les famílies i que no tenim als espais familiar aquesta avaluació de l'impacte, que pot haver-hi molts i que seria important.

(O1): A mi em van passar una memòria i l'únic que estava recollit eren dades de números, de les persones que atenieu.

(O2) : Et van passar una memòria nostra?

(O1): No, de l'Institut Municipal de Serveis Socials.

(O2): Pues si, nosaltres ho vam parlar perquè a la nostra memòria no estava recollit això i ens deien com és que no ho tenim. No s'ha demanat mai i no ho hem fet. Però sí que és important perquè realment sí, a un espai familiar es treballen moltes coses però sobretot és un recurs molt preventiu.

És veritat que arriben famílies en què ja tens que treballar i hi ha una feina a fer, saps? però és molt preventiu. Sobretot, er a tot per mi 0-3 és un espai molt preventiu i si poden venir quan son nadons pots estalviar-te moltes coses. Després tant a nivells de salut, hi ha famílies que potser farien servir més els serveis del CAP o el que sigui, però si venen a un espai familiar hi han molts dubtes que no els han d'anar, que no són de salut pròpiament, i que poden resoldre aquí. No sé, temes de lactància, hi ha moltes coses que podem prevenir en un espai familiar, a nivell social ja no te cuento, també. Pero no, no ho tenim recollit.

(O1): Però sí que és veritat que vosaltres com a professionals, hi ha coses que són evidents, que si veieu encara que no estan recollides.

(O2): Si, nosaltres ho veiem, però no hi ha una manera, no hi ha un procediment per comprovar-ho.

A aquesta família li ha anat molt bé, i segurament si no hagués vingut aquí, hagués tingut molts més dubtes o problemes, o haguessin hagut d'actuar d'una altra manera però això ho dic jo, no tinc cap evidència.

(O1): Ja si si, clar. I quines poden ser aquestes diferències que observeu, per exemple, amb les relacions familiars després d'una intervenció.

(O2): Doncs observem diferències, però, ja et dic, som nosaltres que les observem. Sobretot les més observables, en el dia a dia, pel que fa, per exemple, en la manera de vincular o la manera d'actuar, amb el seu fill/filla, o en la manera d'actuar, de reconèixer les coses que tenen, els logros del seu fill, les fites que poden aconseguir. Diferències en quant a estimulació que els hi poden donar. Si ve una família, que no ha estimulat gens al seu bebé, que té set mesos i ni tan sols tomba, doncs vas veient aquestes diferències un cop venen aquí, i elles t'ho verbalitzen: ostres des de que vinc aquí, perquè ara m'he donat compte de que l'he

de deixar més estona a terra, que tal, bueno que hi ha coses que les sabem perquè ens ho diuen i perquè les veiem.

(O1): Vale, molt bé, i, per una altra banda, pel que fa a la figura de les professionals dins l'equip, ja m'ho vas explicar, però, que em podries dir, en general, quins perfils professionals trebal·leu, si trobeu a faltar algun altre perfil professional...

(O2): Som dues educadores socials, una en funcions de coordinació i la tècnica infantil, després hi ha la treballadora familiar, que et condueix als espais que et deia de cures i la psicòloga. Trobar a faltar perfils, si, no sé si tant a trobar a faltar, però jo crec que falten hores tant per a la treballadora familiar com per a la psicòloga, perquè nosaltres, tant l'altra educadora com jo estem tot el dia, però elles estan a menys hores i sí que em faltarien hores. També com a millora, ja no dic tant que formi part de l'equip, però que pogués estar algun professional de la salut, que de tant en tant pogués venir a observar els grups. No sé, una infermera de pediatria que també seria bastant interessant tenir-la.

(O1): Vale, i respecte de la teva opinió en general del recurs, què podries dir que manca o quines són les fortaleeses? Després tinc segons aspectes concrets en general però que manca i fortaleeses.

(O2): En aquí o en general?

(O1): Aquí concretament.

(O2): Esclar és que diria moltes coses, però són molt concretes, i no sé si el que busques. Perquè a mi em falta, més franja horària, per exemple, només estem al matí, doncs que aquí com que a la tarda és el centre obert és el que hi ha, ja no podem canviar-ho perquè la tarda està al centre obert, però sí que hi ha famílies que han deixat de venir, tornen a incorporar-se a la feina, i et pregunten: i no hi hauria de tarda?, això és una cosa en continu que ens ho han dit molt. També em faltaria, bueno ara, ja comencem a fer però el juliol, bueno al juny, nosaltres fem horari escolar, llavors el 21 de juny s'acaba i no tornem fins que torni a l'escola i llavors són molts mesos que les famílies no tenen res durant aquest temps. Ara hem

començat a fer un casalet d'estiu per voluntat pròpia, per seguir veient a les famílies i perquè s'havia demanat per part de les famílies, però és veritat que és de caràcter més lúdic, i tampoc no estem treballant totes, no hi ha la treballadora familiar ni la psicòloga, no tenim ja els serveis de cuina, queden molt penjades les famílies en aquesta època. Ho allargaria també, però clar tampoc no es pot perquè el centre obert passa a fer casals i nosaltres ho fem de manera lúdica, perquè és un així més curtet, al pati, perquè tampoc no tenim els espais disponibles però bueno, hi ha alguna cosa que falta. **El que dic, una mancança que tenim al final és horari i també necessitariem espais més propis** perquè si... Això l'horari, sobretot jo crec que el podríem solucionar si tinguéssim espais propis perquè no tenim els espais propis i com que és compartit no podríem oferir-ho en aquest horari perquè està el centre obert, i, és això, no sé, com a fortalesa jo crec que el projecte en si és bastant potent perquè està molt pensat, en realitat, és una mancança perquè hem de compartir, però està tot molt pensat per mi per a donar resposta a les famílies, perquè amb la transformació del projecte a socioeducatiu, s'han tingut en compte moltes coses, molts aspectes que abans no, també les famílies de nadons abans venien un cop a la setmana, ara venen dos, i podem per veure'ls més, a part per si venien a cuina, altres dies i llavors podem fer un seguiment molt més exhaustiu de cada família i també que som dues educadores socials, en altres hi ha una figura d'una educadora social, en altres socioeducatius és una que és la que fa el seguiment a totes. Aquí som dos i podem fer, el mateix número, no, és molt més fàcil, es pot treballar molt millor.

(O1): I el nombre de famílies que tenen, tot i si només una educadora és el mateix?

(O2): No, no és el mateix, aquí tenim moltes més, però en diferència jo crec que no...saps?, perquè tenim molt més horari, perquè nosaltres aquí tenim tot i que només al matí ho tenim concentrat, cada dia tenim dos grups i tenim un espai molt més gran, en la majoria d'espais familiars, i en la majoria de famílies en altres son deu famílies i son una mica menys, tot i que varia una miqueta, però en la diferència sí que és fàcil perquè en ser dos educadores socials és bastant òptim i necessari.

(O1): I també valoració, bueno, ja m'ho has explicat una mica però la vinculació tan comunitària amb el territori com entre les famílies, quina valoració li dónes? Com és la vinculació amb el territori i dins dels propis grups entre les famílies.

(O2): Entre elles, eh? Nosaltres amb el territori, clar és que fa 15 anys que estem aquí i llavors ja hem fet molta feina, treballem dins de la xarxa de 0-3, tenim molt de contacte i dins de la xarxa estan escoles bressol, serveis socials, els CAPs també personal de la salut, CDIAPs i després projectes com el Concilia el CIFSAM també. Bueno, algun projecte així més com a servei social el CIFSAM, com a servei especialitzat, llavors hi ha molta vinculació i hi ha molt de molt de contacte directe amb elles. Nosaltres fem sempre molta difusió amb tots els serveis també, de centres cívics, biblioteques, del que és l'espai familiar llavors sí que arribem molt, i al contrari. Nosaltres des d'aquí també fem molta vinculació, jo crec que per mi la valoració és bona, però ha sigut una feina de temps, el que et costa més potser et diria que es la vinculació dels CAPs, també perquè van molt a tope, llavors no és perquè no hi hagi voluntat. I, entre les famílies, la vinculació entre elles normalment és molt bona, la vinculació que hi ha perquè també la gran majoria diria que si hi ha algun cas de famílies derivades, que no volen venir, venen obligades, i que és, no sé un 6%, perquè les derivades moltes sí que volen venir, i demanen espais així. No sé, jo crec que és molt bona, menys aquestes famílies que no venen tant, falten més, i no acaben de vincular amb la resta, perquè no tenen interès, la vinculació sempre és molt bona hi ha grups com més cohesionats i altres menys, però entre elles sí, entre elles busquen, estan buscant un espai comú per aquest motiu. No sé si et responia això?

(O1): Si si, totalment, i també voldria saber una mica la teva opinió respecte a la integració de la perspectiva de gènere al recurs, en les sessions, en les comunicacions, que és el que em deies dels formularis, i a més què milloraries o què funciona...

(O2): Clar, això ha sigut també un tema que em anat treballant amb el temps, perquè al principi, era fa 15 anys, tot i que nosaltres sempre hem tingut una miqueta més de... perquè tots les educadores que hi som tenim una miqueta aquesta mirada, però personal, però perquè tenim aquesta, llavors sempre hem estat una mica més allà. És veritat que fa cosa de 6 anys més o menys que des de l'Ajuntament també van començar a dir que fem amb aquest tema

que estem fent, i que hem de fer més, i bueno, hem seguit en la mateixa línia al final hem fet en la mateixa línia jo crec que que també les mares que venen, les famílies, tot acompanya, totes tenen aquesta mirada o gairebé totes, llavors, si fem moltes activitats més pensades en dies concrets, però durant tot l'any, els materials, les activitats, tot va per en aquesta línia.

(O1): Vale, perfecte, doncs en principi ja estaria, alguna altra qüestió, que ha quedat per dir, que vulguis afegir no sé si no hi ha res i ja està tot dit també perfecte i no passa res.

(O2): En principi si, ja està tot dit, només ara que amb aquesta mirada que veig que té en general el treball, jo crec que, com a recurs i personalment, el gènere i la visió feminista son quelcom molt clau en la propia experiència de la maternitat, no sé recursos i projectes com dona llum, no sé si el coneixes, jo mateixa el vaig fer servir quan vaig ser mare, tracten temes de part respectat, tenen advocades, llevadores, que poden acompanyar tot el procés, si et serveix jo crec que estaria bastant per aquesta línia.

(O1): Perfecte, si em serveix moltíssim, moltes gràcies. Merci per l'estona i per les respostes.

Annex 5: Transcripció entrevista i Anàlisi Categories 2

Oradora 1 (O1) → Entrevistadora

Oradora 2 (O2) → Entrevistada

(O1): Vale, doncs, això ja està gravant, per començar, la primera pregunta, no sé si podries presentarte breument, dir qui ets, a que et dediques, i quines son les teves tasques i funcions dins de l'espai familiar com a educadora?

(O2): Val, doncs jo soc l'*educadora número 2*, soc educadora social de l'espai familiar teixonera, estic treballant aquí des de el gener, just aquest espai s'ha obert ara al gener, i... és la primera vegada que estic professionalment treballant en un espai familiar. Anteriorment porto molts anys treballant als serveis socials i el meu recorregut professional a nivell d'educadora social ha estat, doncs, principalment al servei sobre l'atenció primària, als serveis socials, i ara doncs estic aquí a l'espai familiar i per tant és un canvi important amb mi i és un repte nou, llavors. A nivell de les meves funcions, el que faig jo aquí a l'espai familiar, a diferència de les meves companyes, que són educadores infantils, bueno, principalment **la meva funció és d'acompanyament, d'acompanyament grupal a les famílies i infants que venen aquí a l'espai, igual que les meves companyes, i a diferència també potser del que fan elles, doncs tinc aquest plus o aquest afegit que és que li sumo l'acompanyament i seguiment individual d'aquelles famílies, principalment que són derivades per serveis especialitzats.**

Llavors, què faig amb aquestes famílies? Doncs a part de poder-les acompanyar, que és amb l'atenció grupal de l'espai, en els espais formals estructurats, doncs pacto amb el servei derivador quins objectius volem treballar amb aquella família durant l'estada d'espai a nivell de prevenció i de millora de la seva situació en quant a temes de relacions amb la criança i la parentalitat. Si hi ha altres indicadors o hi ha altres factors que jo també detecto aquí a l'espai, que crec que són de caire social i que s'haurien de poder treballar amb major intensitat, jo em coordino amb el servei derivador o amb altres serveis que puguin estar atenent aquella família i parlem una miqueta com poder acompanyar aquestes altres necessitats, però principalment **aquí acompanyem necessitats que tenen a veure amb la criança i amb temes de maternitat.** Llavors, sí que som un servei on la meva principal tasca és d'atenció i intervenció i acompanyament amb aquests temes, però també treballem per prevenir i per detectar si hi ha

algun tipus de risc o hi ha alguna situació de major vulnerabilitat, poder actuar. També a vegades redirigim les persones quan venen aquí, perquè potser no venen orientades des dels serveis socials o des de qualsevol altre servei especialitzat, o sigui, ara t'he parlat de les derivades, però aquí venen altres famílies que venen per iniciativa pròpia o que venen orientades, que no vol dir derivades, orientades vol dir que potser una pediatra del CAP o una fisioterapeuta del CDIAP, que és el Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç, doncs els ha recomanat venir aquí. I aleshores venen aquí en principi per passar una estona de joc amb el seu fill, però aquí nosaltres comencem a detectar altres coses. Doncs aleshores també aquesta és una altra funció que fem, de dir, ostres, potser hauries d'anar als serveis socials o hauries d'anar a aquest recurs, o gent que no ve pel CDIAP i quan ve aquí detectem que potser hi ha una necessitat per ser vista amb el CDIAP, llavors la podem orientar que vagi al CDIAP. I després també hi ha tota una part que també, bueno, és comuna en totes les companyes però per a mi també és important destacar que és tota la part d'intervenció comunitària, de com fem difusió del nostre servei, del nostre espai i a més a més també donem a conèixer al barri qui som i què fem, per crear barri, per crear xarxa dintre del que hi ha en aquest entorn més proper per les famílies i també col·laborar i participar amb altres iniciatives o altres ofertes que estan donant al barri i que estan enfocades a la petita infància. M'he enrollat, molt no? (Riu)

(O2): (Riu). No, no perfecte. Ara que parles del funcionament i de com feu l'acompanyament, ja m'ho has explicat bastant, però la meua pregunta és si teniu algun model de referència respecte a la criança o alguna intencionalitat educativa concreta.

(O1): A veure, sí que és veritat que la xarxa, a ver nosaltres estem dins d'una xarxa, i com nosaltres estem dins d'aquesta ja hi ha un model escrit que marca la ciutat, perquè estem dintre del pla d'atenció a la infància, llavors dintre d'aquí hi ha un paraigües que ens en marquen a tots els espais familiars d'aquesta xarxa i que és el mateix. Nosaltres sí que tenim, a diferència de la majoria, que som socio educatiu, llavors, això sí que ens marca una diferència amb la resta perquè tenim algunes característiques una mica diferents als que no ho són. I aquest model, que sí que té uns eixos i unes línies d'actuació, és el mateix. Una mica el que ve a dir és que treballem per fomentar espais de relació i de joc de qualitat per a la petita infància, que volem prevenir l'aïllament i la soledat de mares i pares o de famílies que estan

criant i portant la maternitat soles o que se senten soles, perquè a vegades no estan soles, però se senten soles i que potenciem sobretot aquests espais de trobada, de conversa entre famílies que passen transitant aquest moment de la criança. I, en el nostre cas, els socioeducatius, tenim aquesta diversitat de mirades professionals, aquesta diversificació de mirades perquè hi ha diferents rols professionals intervenint. No només hi ha les educadores infàntils, sinó que també hi ha el meu perfil professional d'educadora social, tenim una psicòloga i també tenim una treballadora familiar. I això dona una riquesa, perquè dona un plus, una diversitat molt més gran. També el que intentem és atendre tota la diversitat possible, que hi hagi al barri de diferents perfils de famílies, i maneres de viure en maternitat i les intentem incloure totes, també treballem per la inclusió de tota aquesta diversitat i també per la prevenció de possibles situacions d'aïllament o de segregació, però sí que és com intentar trencar barreres en temes de cultura, de llengua, de gènere, perquè aquí hi ha un paquet que és important i que també hem intentat treballar de manera transversal.

(O2): Perfecte. I, pel que fa a les sessions, seguiu alguna metodologia més directiva, més participativa? O el llenguatge també, quin tipus de llenguatge s'utilitza? No sé si com el model està marcat des de la xarxa o si és una cosa més individual de cada centre.

(O1): Sí que és veritat que hi ha un model, que és el paraigua, és un model marc, molt teòric, però a l'hora de la pràctica, i estic parlant des de la meua curta experiència, m'ho porto per aquests mesets, però una mica el que he anat veient i el que he pogut llegir, a més a més d'aquest model que està publicat i és públic, però aterrant-lo a la realitat, és veritat que cada espai familiar té una miqueta la seva idiosincràsia i la seva manera de treballar. També depèn molt de qui gestiona l'espai familiar i això és important dir-ho, perquè és veritat que nosaltres, els espais socioeducatius, som un projecte que depenem de dues institucions diferents, una és l'IMED, que és l'Institut Municipal d'Educació i l'IMSS, que és l'Institut Municipal de Serveis Socials. I de socioeducatius només n'hi ha cinc a Barcelona ciutat. Aquests cinc sí que depenen d'aquest conveni entre aquestes dues institucions, però la resta dels espais familiars estan gestionats només per l'IMED. Llavors, a l'hora d'unificar criteris d'intervenció, a l'hora de poder portar a terme aquestes sessions més grupals, l'estructura de la sessió, sí que tots tenim més o menys la mateixa estructura, hi ha una estructura de sessió, llavors quan arriben les famílies al grup d'espai familiar, en les sessions d'espai familiar, el que fem és que, bueno,

les acollim, hi ha un primer moment d'acollida, on arriben i és un joc lliure, o sigui, no està marcat per a nosaltres, sí que hi ha propostes per a l'espai, però no estan guiades, no estan... I és joc lliure perquè les famílies i els infants puguin voltar i sentir-se lliures de poder fer el que els vulguin, i sempre nosaltres estem en l'espai acompanyant per si hi ha alguna cosa que també observem que no és adient o si alguna família s'acosta i ens pregunta i ens demana. Som poc intervencionistes, som poc d'anar i dir el que has de fer, això no és el model, la nostra funció és observar, estar present en l'espai i si hi ha alguna família que necessita ser escoltada o que necessita demanar-te consell amb això o l'altre, sí que podem anar i fer-ho i dir-ho. Però a veure, intervenim, clar que intervenim, quan hi ha alguna situació que veiem que no s'ajusta o que no és encertada, clar, és una excepció, però no és anar sempre a dir que fer ni és un joc dirigit, potser aquest seria més un altre perfil de servei, com la ludoteca, llavors, això, hi ha el primer moment d'acollida i joc i quan ja porten una estoneta en l'espai, una horeta o així, els oferim als infants una mica de fruita i llavors també es dona un moment de conversa entre les famílies. Aquesta estona facilita i promou moments de conversa entre les famílies, és un espai més de trobada, on un hàbit o més un cop és el de l'alimentació, que, bé, ja et porta una mica a parlar de com menja el teu fill, això no ho menja, això no ho vol provar... i això ja fa que s'ajuntin una mica totes en aquell moment i es pot promoure una miqueta més la conversa. D'una altra manera, quan estan cadascun amb el seu fill potser estan sense buscar aquesta relació amb l'altre. Quan acaba aquest espai d'esmorzar, de petita fruita, els convidem a les famílies a una infusió o a un cafè i promovem el que és un espai de conversa i llavors en aquest cafè i tertúlia sí que poden ser temes més dirigits. Aquí els temes de conversa poden ser més dirigits per nosaltres, sempre quan tenim en compte les necessitats de les famílies, el que elles ens puguin anar compartint que necessiten o a vegades el que nosaltres detectem, temes ja més concrets, poden ser molts temes aquí, poden sortir temes de parella, pot sortir temes de criança, no sé, en relació a la son, en relació a l'alimentació, en relació a tot el tema del joc, els conflictes, com posar límits, tots aquests temes son una mica els clàssics, però a més a més poden sortir altres propostes portades a terme per a nosaltres. Ara, per exemple, tot el tema de la preinscripció, moltes famílies ens han fet saber que els esta angoixant molt saber com funcionava perquè l'any que ve, segurament, moltes d'elles volen inscriure els seus fills a la bressol, o a l'escola, a I3, a la primària, ai, a infantil, i, bueno, sempre és en funció del que elles porten, amb el que elles vinguin, anem fent una miqueta d'aquesta manera. Quan acaba aquest espai de cafè... els nanos, bueno, sempre

l'espai és de lliure circulació, i els nanos poden entrar i sortir de l'espai quan les famílies estan allà a la cuina, que és un espai viu, quan ho fem allà als nanos, o sigui, en principi, una de nosaltres està allà dins portant i conduint la tertúlia i les altres educadores estem aquí fora, llavors, sempre estem tenint cura dels infants perquè les mares puguin estar una estona fent el cafè. Què passa? Que molts nens no estan tota l'estona aquí amb nosaltres, van cap allà, surten, entren i volten. Els que ja tenen més temps i més confiança, sí que es queden més estona aquí, llavors la mare pot estar a l'espai, però, al final, la principal responsabilitat de la mare, bueno de la persona familiar, és el seu fill, per tant, nosaltres sí que estem aquí per acompanyar-lo, però si el nen té alguna necessitat, qui ha de venir és la família, sempre.

I quan acaba aquest espai de cafè tertúlia, ja es dona una estona més de joc una altra vegada, i sí que després d'això ja convidem a recollir i tanquem la sessió. Són dues hores i mitja, la sessió de l'espai familiar, i seria aquesta l'estructura, principalment.

En quant a les propostes de joc, això sí que s'han encarregat més les companyes, perquè tenen més experiència i més formació en temes més de pedagogia i d'educació, llavors elles van fent. Alguna vegada anem canviant materials, aquesta és la idea, de poder posar materials diferents i poder convidar a través del material, a través del joc, puguin sorgir coses noves dintre de la relació. I aquesta seria l'estructura de l'espai familiar.

Després tenim un altre grup, que és el de nadons, que a l'espai familiar són infants a partir de l'any, més o menys, fins als 3, i les sessions de nadons són des de 0 cap a endavant fins gairebé l'anyet, quan ja comencen a desplaçar-se i ja els convidem a que vinguin al grup d'espai familiar. I aquests grups de nadons tenen un altre format de sessió, són dues hores de durada i la disposició de l'espai és diferent, primer perquè són molt petits i per tant per la seva seguretat el que fem és disposar uns tatamis aquí a terra, i llavors els hi proposem diferents materials de joc, tipus la panera dels tresors, que són materials que poden agafar sense que hi hagi un risc que s'ho puguin empassar, i llavors es posen a terra i al voltant d'aquests tatamis es col·loquen les famílies amb cercle, i és un espai on el que es potencia sobretot és la conversa i el compartiment entre les famílies de com estan. Mentre els nadons sí que estan al mig i entre ells es busquen mirades però no es mouen, la majoria d'ells són molt petits i llavors el que fan és estar bocarronsa o estirats, es van voltejant, però poc més, llavors el que és principal és deixar entrar a les famílies i acompanyar-les amb el que estan passant, que és sobretot els primers mesos de criança, que són molt intensos.

(O1): Vale, i a banda de les sessions, com deies, que feu un acompanyament educatiu a les famílies, com abordeu potser les necessitats específiques que puguin sorgir o quins recursos es donen, per exemple per l'organització o la distribució de tasques de la llar, o ,domèstiques, de cures...?

(O2): Sí, nosaltres als socio educatius oferim també altres serveis que en diem de cures i a part de l'atenció que poden rebre aquí de manera grupal o individual, en aquest cas amb mi, que les puc convidar a venir un dia fora de grup i poder-los fer una entrevista i parlar-ne d'altres coses o necessitats, però a banda d'això, oferim un servei de mig dia, 3 dies a la setmana, poden venir fins a 3 dies a la setmana, i en aquest espai de mig dia el que volem donar-los és un espai també de cura, de poder-se cuinar a elles, perquè no els hi fem nosaltres a menjar, nosaltres els hi facilitem els aliments, la cuina, el manatge, els utensilis, i elles es cuinen el que realment volen, però sempre es tracta de tenir en compte que sigui equilibrat, que sigui una dieta, que això ho mirin, i cuinen amb els seus fills, llavors també tenen aquest espai de conversa amb altres famílies, de compartir de manera més informal mentre estan dinant. I d'aquesta manera també anem treballant hàbits, quan anem observant si aquell infant té dificultats a l'hora de menjar, o és la mare, també pot venir un pare, però la realitat és que normalment són mares, bueno, doncs, aquesta mare que també pot tenir dificultat a l'hora de menjar, per exemple, diferents tipus de menjar, o si sempre al fill li donen el mateix, o sempre li donen triturat, i és un nen que ja podria començar a menjar sòlid. D'aquesta manera dóna peu a que es pugui saber moltes altres coses. I aquest espai és conduït o acompanyat per a la feina de treballadora familiar. Jo també estic normalment com a educadora també perquè la majoria de les famílies que venen aquest espai migdia són derivades i intento ser-hi de tant en tant, i això per poder també fer observació i també poder acompanyar amb la treballadora familiar tot allò que vagi sorgint.

Aquest és un espai, després tenim l'espai de bogaderia, que hi ha una rentadora i una assecadora a l'espai, i el que els hi facilitem és que la família que ho necessiti o que ho vulgui pugui posar una rentadora aquí i emportar-se la roba neta a casa. Per què? Doncs perquè se m'espantla la rentadora i no tinc on rentar la roba, o poder venir aquí i realment, mentre estàs a l'espai familiar descarregar-te una mica, perquè quan arribis a casa ja no hakis de fer aquesta tasca i poder anar una miqueta més desofegada, i després també ens trobem que a nivell social hi ha famílies que viuen a infrahabitatges, en situacions de re-lloguer i de

compartir habitatges on els neguen posar moltes rentadores, perquè gasten molta llum o molta aigua, i aleshores, ja sabem com amb un nen petit, o més d'un, s'embruta molt i llavors se senten molt limitades i poder rentar-se de roba els hi ajuda. I sempre ho plantegem com que per a nosaltres el prioritari o essencial és que vinguin al grup, que facin grup, que puguin intentar fer tribu però, a més a més oferim aquests altres serveis, però que no sigui la prioritat venir a posar la rentadora, sinó que sigui venir a passar una estona de qualitat amb el meu fill, jugant i a més a més doncs tinc l'afegit que em deixen, que puc rentar la roba i anar-me'n amb això ja fet. Qui diu rentar la roba diu també un espai d'higiene personal. Tenim una dutxa, tenim la possibilitat de que poden també banyar o dutxar els seus nadons i també és un espai per això. La veritat és que no és un servei que s'utilitzi gaire, sinó que és un servei d'un aspecte molt íntim i primer hem de tenir confiança en l'espai i poder-se també mostrar vulnerables per arribar al punt de dir que no puc dutxar a casa meua o tinc una situació complexa amb el tema d'higiene i poder-ho fer aquí és delicat. Tant pot venir d'elles com també pot ser una proposta nostra però això a vegades no és fàcil.

Jo no m'he trobat encara amb la situació que hem hagut d'acompanyar amb això però ens hi podem trobar.

I finalment tenim el servei de suport psicològic. Tenim el privilegi de tenir una psicòloga al servei, que ve un cop a la setmana, i que té una perspectiva sistèmica i que el que vol és acompanyar temes de maternitat de criança o maternatge, que al final no és una psicòloga terapèutica que ve aquí a fer teràpia de parella, per exemple, o si hi ha temes de salut mental o temes més delicats no seria l'espai. Aquí seria més per temes de estic desbordada no sé com dur a terme el desbordament emocional i l'hormonal que comporta la maternitat, o no sé com gestionar-me aquesta angoixa que porto o que sí tinc dificultats amb el pare de la meua filla... però per temes relacionats amb el tema de l'acompanyament i de la criança doncs sí. Tot això ho podem oferir a les famílies, aquest suport psicològic, no només a les derivades sinó a totes les famílies que necessitin de l'espai, i això serien com els serveis de cures que oferiríem.

I, després, com tractem altres casuístiques més concretes, doncs, des de la individualitat, cridant-les a venir de manera individual i ja parlant d'una a un de coses que també a vegades detectem al grup, perquè en el grup en dues hores i mitja que estan les famílies ja pots observar si per exemple veus que surt molta necessitat de conversar o que algu té molta necessitat d'avocar-te com se sent, que estan passant per alguna situació i doncs ja les

convides, quedem un altre dia, a fora del grup de 9 a 10, o quan ja acaba el grup a la 1, i parlem una estoneta. Així també li dones com a aquest espai de privacitat per parlar del que li està passant i en el grup sí que s'apunten, moltes coses sempre un espai compartit també per sentir-se còmodes.

(O1): Bé, perfecte, tot això fins ara seria una mica pel que fa al recurs, després, en un altre bloc temàtic, pel que fa les famílies no sé si podries fer un esbós, o sigui, si hi ha una tipologia més concreta de família, o si pel contrari no hi ha un perfil i és super divers.

(O2): Ara, nosaltres des que estem obertes jo el que he vist és molt divers, hi ha molta diversitat. Hi ha tant de les que venen derivades dels serveis com les que venen per iniciativa pròpia. Sí que és veritat que una mica de diferència de les derivades a les que venen per iniciativa pròpia si trobes, d'alguna manera, hi ha una major consciència... bueno, sí, major consciència d'on venen o de quin tipus d'espai són, de quin tipus de servei són i que tenen com més present tot el tema de l'acompanyament des del joc des del voler estar simplement jugant amb el teu fill perquè ho han buscat i s'han informat prèviament perquè hi ha una voluntat de voler anar a un espai així, perquè no han pogut escolaritzar els seus fills o perquè no han volgut escolaritzar i poden estar-se durant el primer any o els primers dos anys i han pogut estar cuidant-se i fer-se càrrec elles mateixes. Per contra, les famílies que són derivades o orientades algunes d'elles no tenen aquesta consciència i venen perquè els han informat que hi ha aquest espai i estan agraïdes però clar, evidentment, tots els temes de conciliació familiar són complicats, perquè han de prioritzar la feina o perquè realment no han pogut parar-se i pensar què li puc oferir al meu fill o de quina manera puc estar més present... llavors, tot això ens hi trobem. Després també hi ha famílies amb situacions de processos migratoris molt forts, molt greus que arriben aquí i que no coneixen absolutament res de la ciutat, que no han escolaritzat mai els seus fills i que hi ha molta barrera idiomàtica, molta barrera a nivell de codis culturals i tota aquesta diversitat ens la trobem i a vegades també és una riquesa per l'espai perquè quan s'ajunten aquí veuen altres models, altres maneres de fer, de famílies més potser autòctones o de famílies que encara que no siguin autòctones però porten aquí molt de temps, i tot això només que sigui per modelatge o per imitació els nens ho integren i també elles ho veuen, o minimitzen o diuen potser no estic tan malament o el meu fill, al final és igual que els altres... perquè, un nen el que vol és jugar i que li donis

atenció i que hi siguis per ell i al final això vinguis d'on vinguis o sigui d'on no siguis és el mateix per tothom. I a més tenim forces derivacions de serveis socials, de serveis especialitzats, de dones que pateixen situacions de violència de gènere, famílies, també de serveis com el SIRE, perquè són refugiades i venen per alguna situació de conflicte o simplement perquè són migrades i venen d'algun altre país i no tenen molts recursos i llavors se'ls ofereix mentre el seu fill no es pot escolaritzar, se'ls ofereix aquest espai perquè el nen socialitzi i ella també com a mare.

(O1): Vale, perfecte, i respecte a la intervenció i els procediments, que una mica ja m'has anat explicant però no sé si em podries dir una mica quines són les principals dificultats, entenc que depèn de cada cas, però les que acompanyeu normalment i com ho feu o quina és l'acompanyament educatiu que es tracta de potenciar al respecte.

(O2): El comú denominador de la majoria de les famílies és tot aquest tema de la dificultat que tenen en acompanyar, amb els límits i amb el llenguatge. Moltes vegades també com poder-li explicar al teu fill en l'acompanyament emocional, com poder explicar què li està passant i per què li passa o poder-li posar veu, poder-li posar paraules a les emocions... Al final el tema dels límits i el tema de les emocions serien els hits però a banda d'això en cada cas hi ha diferents casuístiques, també ens trobem i hem detectat situacions de retard del desenvolupament en l'infant perquè o bé són prematurs o bé tenen altres dificultats afegides i també treballem parlant dels nanos que tenen dificultats o de necessitats educatives especials, perquè també ho acollim, també ens hi podem trobar. A vegades no ho sabem perquè arriben i quan arriben no ho sabem i ens hi hem d'adaptar i ho hem d'acompanyar de manera individual perquè no se senti un comportament o una manera de fer diferent, doncs com l'adaptem i l'integrem en el grup i ho treballem també amb la família perquè no se senti exclosa i perquè no se senti discriminada. Llavors amb el tema de com ho acompanyem és una mica el que deia, simplement nosaltres deixem fer, i si hi ha alguna cosa, alguna conducció o alguna acció que no veiem que sigui molt encertada, sempre primer deixem que intervingui primer la família i si veiem que ni així, o no veiem o no és encertat convidem de com poder-ho fer diferent, per exemple, possiblement infants que es volen pujar a totes les zones, volem pujar sobre les taules, sobre els mobles com acompanyem des de la paraula i

físicament també si cal agafant-lo, baixant-lo i dient-li això no i oferint i posant altres alternatives de joc perquè si no ho vas enganxant, seria bàsicament això.

(O1): Vale, i com parlaves de la diversitat del grup, entenc que es poden generar algun tipus de desigualtats, i si és el cas, com les acompanyeu. Vull dir, amb persones nouvingudes per exemple, que és el que deies, estan en una situació diferent que altres famílies, no sé si feu algun tipus d'acompanyament en aquestes diferències o sorgeix sol i no és...

(O2): Moltes vegades sorgeix de manera natural, que entre elles, al final, té molt més valor que entre elles es donin suport, o que entre elles malgrat les diferències comparteixen temes comuns, però si que intentem a vegades promoure quan per exemple hi ha dues famílies que són molt diferents i veiem que no hi ha hagut ni un mínim apropament potser fem quelcom perquè s'apropin, a vegades des del mateix joc i des dels infants, perquè els infants uneixen. A vegades és com una mare que potser sempre es col·loca a una banda de l'espai i sempre allà i no interacciona amb les altres anem a veure que podem fer perquè si ella no s'apropa a les altres mares potser una altra s'apropa a ella i sobretot si no en el moment d'espai cafè, en el moment d'espai cafè que llavors sí que allà estan totes, les que volen, no és obligatori anar a l'espai cafè, hi ha mares que potser no volen anar-hi, però llavors sempre intentem oferir-los-hi i potenciar-ho perquè al final és com una espai de cura per elles i llavors si no sorgeix en el grup, en el joc ho potenciem o en l'espai de cafè i busquem temes que puguin ser compartits i que de alguna manera els facin connectar, a mi també em passa. A vegades són estratègies molt subtils des d'un fruit de molta observació i també de conèixer cada situació en particular però abans no les coneixem, de fet, si no són derivades no tinc una informació prèvia, la persona arriba aquí i mostrarà el que vulgui mostrar i t'explicarà el que vulgui explicar-te i llavors és com com tu maneges també perquè poc a poc ella vagi sentint confiança i es vagi sentint part del grup i vinculada i a partir d'aquí ella mostri... no? és lògic o sigui és una persona vulnerable llavors és com poc a poc amb la confiança i amb el vincle sempre els diem si aneu venint i veniu sovint doncs podem anar coneixent-vos i també podem anar acompanyant-vos més. De fet això ens va passar amb una família que va començar a venir, és una dona que té un fill i va començar a venir aquí al grup, i és un nen molt molt inquiet, molt mogut, que a més a més bueno, és molt evident quan arriba ella

perquè la dinàmica del grup canvia molt i el primer dia aquesta senyora la sentia desbordada perquè no sabia ni com gestionar el seu fill ni com gestionar les mirades de tots els pares que l'estaven mirant i van anar a dir ostres, controla el teu fill i llavors com vam gestionar això? Bueno, també la vam cridar un altre dia ella sola, ens va poder explicar la seva història, i entendre-la, primer d'on venia i després com es podia sentir en un espai així, llavors posteriorment amb el grup i també als espais de cafè hem utilitzat molt el tema de com treballem la inclusió de diversitat i les mateixes mares, a poc a poc, ja se'n van apropant. El primer dia era un impacte molt gran però després ja vas veient que aquest nen té alguna dificultat afegida, de fet ara s'ho estan mirant però el més probable es que aquest nen tingui TEA, i llavors també com respectem aquest tipus de situacions, i aquí veus comportaments d'algunes famílies i llavors ho hem d'intentar també treballar, i, bueno, aquesta senyora ara està venint de manera regular i ara ja com que coneix l'espai la dinàmica, l'estructura de les sessions el nen també està més tranquil... vull dir, que es pot anar treballant de diferents maneres, però es pot treballar.

(O1): Vale, i la següent pregunta seria si teniu alguna manera de valorar l'impacte o l'eficàcia de la vostra feina, perquè tu ara en aquest cas que em deies, doncs hi ha una millora considerable en la relació de la mare i del propi nen amb l'espai familiar però no sé si teniu alguna manera de fer-ho pròpiament, aquesta avaluació, o si és una cosa més informal...

(O2): No, jo crec, que jo sàpiga no hi és no sé, potser ara...

(O1): *L'educadora número 1*, de Sant Martí ja em va dir que no i que sí que ho trobava com una mancança però que no tenieu...

(O2): No, és que és això, jo que sàpiga, potser ho hauria de consultar perquè pel que jo puc de moment saber i llegir, no hi és i si, estic d'acord que és una mancança però també és difícil perquè pensa que hi ha famílies que potser venen i la setmana que ve no. Hi ha un compromís però som de matrícula oberta, i poden arribar famílies durant tot l'any en el moment que ho vulguin i poden marxar també en el moment que ho vulguin. En això no som rígids ni som tancats, no és com l'escola, no, al final aquí és una espai d'anada i vinguda i al final hi ha famílies que potser es passaran per aquí doncs potser serà molt profitos o molt util per elles,

però nosaltres no ho veurem perquè aquest nen després anirà a la Bressol, o no, al final nosaltres podem avaluar el que veiem aquí mentre estan aquí però després és complicat a no ser que per exemple això sí que ho tenim que sí que es podria si es volgués avaluar nens que han passat per aquest espai familiar i que després van a l'escola Bressol que tenim a dalt, que també tenim nens que venen ara al grup de nadons que són molt petits i que l'any que ve aniran a la Bressol, els nadons podríem valorar si hi ha algun impacte, però els que són a partir de l'anyet la majoria l'any que ve anirant a diferents escoles bressols del barri... bueno també es podria si es volgués també es podria estudiar i aquest nen va passar per l'espai familiar, quin efecte, sí que veiem diferències de nens que per exemple arriben aquí a l'espai familiar i no han estat mai a cap lloc o a cap servei en contacte amb altres infants dels que sí que ho han estat o tenen un cosinet, i al final, un nen necessita estar amb altres nens i socialitzar-se i és veritat que això ho podem avaluar i que sí que ho podem tenir en compte durant el temps que estem. Si per exemple vam començar el mes de gener hi ha famílies que han començat el gener i acabaran ara al juliol i sí que podem veure una trajectòria i podem veure una evolució i això sí que ho podem avaluar i sobretot també els preguntem a les famílies. els preguntarem quan acabi el curs, quina és la seva valoració de l'experiència a l'espai, què és el que més els ha agradat, què és el que millorarien perquè això també ens donarà a nosaltres informació de cara a propers anys, com poder millorar el servei poder fer-ho diferent...

(O1): Perfecte, doncs, després hi ha un últim bloc sobre l'opinió i la valoració del recurs, personal, bueno, com a professional, si podries fer una valoració així en general, després sí que tinc alguns criteris concrets, però quines diries què són les potencialitats i per una altra banda les mancances del projecte.

(O2): Bueno potencialitats bàsicament és que primer que existeixin recursos així perquè a nivell de ciutat, a nivell de petita infància no hi ha gaires recursos i quan et trobes en aquesta etapa, o sigui famílies que han tingut fills i que han de criar i maternar i se senten soles, potser no ho estan, però se senten soles que puguin assistir a recursos com aquest per mi és bàsic, i penso que el poder estar i sentir-te acompanyada, a nivell professional i a nivell d'iguals, perquè aquí et trobes amb altres mares, que passen el mateix que a tu, et dona un plus i un valor molt gran. Després també el cos, el fet que sigui municipal, el fet que pugui

ser accessible i que estigui obert a tothom dona una riquesa i una diversitat molt gran i una igualtat d'oportunitats molt bèstia perquè hi ha famílies que potser no s'ho poden permetre i tot i així poden venir i participar en recursos com aquest. Al final, és un espai de qualitat, i de rigor i que al final treballem aquí i vetllem pel benestar dels infants i de les famílies i si hi ha alguna cosa que detectem que no va bé, que algú et digui, mira, et podem acompanyar emocionalment i a nivell de salut és una passada perquè la majoria de recursos no tenen aquest servei o aquesta possibilitat i a nivell de xarxa de salut pública està molt col·lapsada i és molt complicat també tractar temes específics de maternitat o de criança i per mi aquesta és una potencialitat. Una altra sense dubte és la diversitat de mirades, a mi això també m'agrada molt, quan treballes en equip i tens diferents rols professionals és un repte, i potser també és una dificultat, però principalment és una potenciailitat per mi, i després la possibilitat de treballar també molt en xarxa a nivell amb altres serveis i entitats del barri i fer i tenir aquesta mirada més global d'atenció a la petita infància, i en aquest cas amb l'escola bressol, que la tenim just al costat, i això també és molt interessant. I a mi el que m'ha donat també és molta seguretat perquè si hi ha qualsevol cosa que no controlem, contem amb les companyes de la bressol, i bàsicament això, per mi.

(O1): Perfecte i abans ja m'ho deies però com valoraries la vinculació familiar, tan comunitària amb el que deies de tota la xarxa i de més com també la vinculació entre les famílies, entenc que és positivament pel que deies...

(O2): En general és positiva, en general... sí que és veritat que es poden donar conflictes en algun moment sí que ens han vingut a dir, no sé, per exemple, que una família estava una mica en desacord o que no li agradava com actuava una altra família, perquè a lo millor, són nens petits i han mossegat a l'altre, coses que passen, però, en general les relacions són respectuoses, i son agradables, no ens hi trobem amb conflictes, i... i si es dona també es vingut i anem a treballar amb el conflicte, però no és l'habitual... no és l'habitual, de fet, al contrari, la veritat és que les famílies són més elles que es donen suport que no nosaltres perquè al final el que et ve d'un igual no és el mateix que el que et ve d'un professional i moltes d'elles es donen suport mutu, que és l'objectiu que perseguim, per tant és èxit quan passa això. I sí, la relació entre elles és positiva.

(O1): I continuant amb la valoració, com valoraries l'incorporació i la integració de la perspectiva de gènere tant a les sessions com al projecte. No sé si està incorporada de manera indirecta o si teniu algunes pautes, o si és més cosa vostra...

(O2): Pautes no, jo no les he vist ni me les han dit, a nivell projecte, pero, a nivell intent. jo crec que de la manera en que anem parlant-ho, a mesura que volem oferir propostes i tot el que sorgeix doncs van aflorant temes entre els grups i doncs ho intentem treballar. També és que principalment els grups són femenins, tenim pocs homes en els grups i intentem treballar per l'equitat de gènere i al final potenciem que vinguin pares, avis i que puguin venir altres però no és fàcil perquè el sistema és el que és... i és veritat que s'ha d'anar de conciliant i, al final, qui concilia, qui està amb la criatura és la mare, o qui té un permís de lactància i de maternitat és la mare, generalment, i aquí principalment ens trobem amb dones i quan venen homes, que moltes vegades venen al grup de nadons perquè tenen mesos de permís o perquè s'ho han intentat muntar a nivell familiar, i crec que és interessant que vinguin ells per equilibrar una mica i donar veu a les dues visions, però això és un repte de seguir treballant perquè no és fàcil, i després que els moments de espai de cafè surten molt, com que fa ella, que fa ell i si és que hi és la figura del pare però també a vegades no hi ha pare o són altres perfils de famílies però, bueno, en definitiva, sí que és veritat que és un repte i si ho fem és perquè aquesta consciència o aquesta intencionalitat tot i que no està escrita en un lloc la tenim, i és veritat que treballem per integrar tot el que és la perspectiva de gènere, però a nivell concret no hi ha unes directrius que jo sàpiga.

(O1): Vale, perfecte, doncs, en principi, per la meua part no tinc més preguntes com a tal, no sé si voldries afegir alguna altra cosa que hagi quedat per dir, que no t'hagi preguntat...

(O2): No, per la meua part no, no sé si això t'ha servit...

(O1): Si sí, molt molt, la veritat, moltes gràcies per les teves respostes i per l'estona, ha estat un plaer.

Annex 6: Taula d'especificacions

Funcionament del recurs i model de criança	Espai de trobada per les famílies. Trobada entre els adults per compartir dubtes, neguits i tot allò que pugui sorgir a partir de la vivència de la maternitat. Relació entre els infants i entre els infants i els altres adults que no són familiars. Puguin fer xarxa i puguin conèixer altres famílies que estiguin en la mateixa situació. Nosaltres proposem espais, treballem des de la lliure circulació i en diferents espais les famílies es poden moure lliurement en els espais que estan oberts, que poden utilitzar, ells decideixen, els infants i les famílies decideixen què volen fer. A un espai familiar es treballen moltes coses però sobretot és un recurs molt preventiu. És veritat que arriben famílies en què ja tens que treballar i hi ha una feina a fer, saps? però és molt preventiu. Sobretot, er a tot per mi 0-3 és un espai molt preventiu i si poden venir quan son nadons pots estalviar-te moltes coses. La meva funció és d'acompanyament, d'acompanyament grupal a les famílies i infants que venen (...) i seguiment individual d'aquelles famílies, principalment que són derivades per serveis especialitzats. Aquí acompanyem necessitats que tenen a veure amb la criança i amb temes de maternitat. Treballem per fomentar espais de relació i de joc de qualitat per a la petita infància, que volem prevenir l'aïllament i la soledat de mares i pares o de famílies que estan criant i portant la maternitat soles o que se senten soles, perquè a vegades no estan soles, però se senten soles i que potenciem sobretot aquests espais de trobada, de conversa entre famílies que passen transitant aquest moment de la criança.
---	--

També depèn molt de qui gestiona l'espai familiar i això és important dir-ho.

Sí que hi ha propostes per a l'espai, però no estan guiades, no estan... I és joc lliure perquè les famílies i els infants puguin voltar i sentir-se lliures de poder fer el que els vulguin, i sempre nosaltres estem en l'espai acompanyant per si hi ha alguna cosa que també observem que no és adient o si alguna família s'acosta i ens pregunta i ens demana. Som poc intervencionistes, som poc d'anar i dir el que has de fer, això no és el model, la nostra funció és observar, estar present en l'espai i si hi ha alguna família que necessita ser escoltada o que necessita demanar-te consell amb això o l'altre, sí que podem anar i fer-ho i dir-ho. (...) intervenim, clar que intervenim, quan hi ha alguna situació que veiem que no s'ajusta o que no és encertada, clar, és una excepció, però no és anar sempre a dir que fer ni és un joc dirigit, potser aquest seria més un altre perfil de servei.

Convidem a les famílies a una infusió o a un cafè i promovem el que és un espai de conversa i llavors en aquest cafè i tertúlia sí que poden ser temes més dirigits. Aquí els temes de conversa poden ser més dirigits per nosaltres, sempre quan tenim en compte les necessitats de les famílies, el que elles ens puguin anar compartint que necessiten o a vegades el que nosaltres detectem, temes ja més concrets, poden ser molts temes aquí, poden sortir temes de parella, pot sortir temes de criança, no sé, en relació a la son, en relació a l'alimentació, en relació a tot el tema del joc, els conflictes, com posar límits, tots aquests temes son una mica els clàssics, però a més a més poden sortir altres propostes portades a terme per a nosaltres.

Sempre és en funció del que elles porten, amb el que elles vinguin, anem fent una miqueta d'aquesta manera.

Sempre l'espai és de lliure circulació, i els nanos poden entrar i sortir de l'espai quan les famílies estan allà a la cuina, que és un espai viu,

als socio educatius oferim també altres serveis que en diem de cures i a part de l'atenció que poden rebre aquí de manera grupal o individual, en aquest cas amb mi, que les puc convidar a

venir un dia fora de grup i poder-los fer una entrevista i parlar-ne d'altres coses o necessitats, però a banda d'això, oferim un servei de mig dia, 3 dies a la setmana, poden venir fins a 3 dies a la setmana, i en aquest espai de mig dia el que volem donar-los és un espai també de cura, de poder-se cuinar a elles.

Després tenim l'espai de bogaderia, que hi ha una rentadora i una assecadora a l'espai, i el que els hi facilitem és que la família que ho necessiti o que ho vulgui pugui posar una rentadora aquí i emportar-se la roba neta a casa. Per què? Doncs perquè se m'espantava la rentadora i no tinc on rentar la roba, o poder venir aquí i realment, mentre estàs a l'espai familiar descarregar-te una mica, perquè quan arribis a casa ja no hakis de fer aquesta tasca i poder anar una miqueta més desofegada, i després també ens trobem que a nivell social hi ha famílies que viuen a infrahabitatges, en situacions de re-lloguer i de compartir habitatges on els neguen posar moltes rentadores.

Per a nosaltres el prioritari o essencial és que vinguin al grup, que facin grup, que puguin intentar fer tribu però, a més a més oferim aquests altres serveis, però que no sigui la prioritat venir a posar la rentadora, sinó que sigui venir a passar una estona de qualitat amb el meu fill, jugant i a més a més doncs tinc l'afegit que em deixen, que puc rentar la roba i anar-me'n amb això ja fet.

La veritat és que no és un servei que s'utilitzi gaire, sinó que és un servei d'un aspecte molt íntim i primer hem de tenir confiança en l'espai i poder-se també mostrar vulnerables per arribar al punt de dir que no puc dutxar a casa meua o tinc una situació complexa amb el tema d'higiene i poder-ho fer aquí és delicat. Tant pot venir d'elles com també pot ser una proposta nostra però això a vegades no és fàcil.

Finalment tenim el servei de suport psicològic. Tenim el privilegi de tenir una psicòloga al servei, que ve un cop a la setmana, i que té una perspectiva sistèmica i que el que vol és acompanyar temes de maternitat de criança o maternatge, que al final no és una psicòloga terapèutica que ve aquí a fer teràpia de parella, per exemple, o si hi ha temes de salut mental

o temes més delicats no seria l'espai. Aquí seria més per temes de estic desbordada no sé com dur a terme el desbordament emocional i l'hormonal que comporta la maternitat, o no sé com gestionar-me aquesta angoixa que porto o que sí tinc dificultats amb el pare de la meua filla... però per temes relacionats amb el tema de l'acompanyament i de la criança doncs sí.

Com tractem altres casuístiques més concretes, doncs, des de la individualitat, cridant-les a venir de manera individual i ja parlant d'una a un de coses que també a vegades detectem al grup, perquè en el grup en dues hores i mitja que estan les famílies ja pots observar si per exemple veus que surt molta necessitat de conversar o que algú té molta necessitat d'avocar-te com se sent, que estan passant per alguna situació i doncs ja les convides, quedem un altre dia, a fora del grup de 9 a 10, o quan ja acaba el grup a la 1, i parlem una estoneta. Així també li dones com a aquest espai de privacitat per parlar del que li està passant i en el grup sí que s'apunten, moltes coses sempre un espai compartit també per sentir-se còmodes.

Busquem temes que puguin ser compartits i que de alguna manera els facin connectar, a mi també em passa. A vegades són estratègies molt subtils des d'un fruit de molta observació i també de conèixer cada situació en particular

Hi ha un compromís però som de matrícula oberta, i poden arribar famílies durant tot l'any en el moment que ho vulguin i poden marxar també en el moment que ho vulguin. En això no som rígids ni som tancats, no és com l'escola, no, al final aquí és un espai d'anada i vinguda i al final hi ha famílies que potser es passaran per aquí doncs potser serà molt profitós o molt útil per elles, però nosaltres no ho veurem perquè aquest nen després anirà a la Bressol, o no, al final nosaltres podem avaluar el que veiem aquí mentre estan aquí però després és complicat.

Potencialitats bàsicament és que primer que existeixin recursos així perquè a nivell de ciutat, a nivell de petita infància no hi ha gaires recursos i quan et trobes en aquesta etapa, o sigui famílies que han tingut fills i que han de criar i maternar i se senten soles, potser no ho estan, però se senten soles que puguin assistir a recursos com aquest per mi és bàsic, i penso que el

	poder estar i sentir-te acompanyada, a nivell professional i a nivell d'iguals, perquè aquí et trobes amb altres mares, que passen el mateix que a tu, et dona un plus i un valor molt gran. El fet que sigui municipal, el fet que pugui ser accessible i que estigui obert a tothom dona una riquesa i una diversitat molt gran i una igualtat d'oportunitats molt bèstia perquè hi ha famílies que potser no s'ho poden permetre i tot i així poden venir i participar en recursos com aquest. Al final, és un espai de qualitat, i de rigor i que al final treballem aquí i vetllem pel benestar dels infants i de les famílies i si hi ha alguna cosa que detectem que no va bé, que algú et digui, mira, et podem acompanyar emocionalment i a nivell de salut és una passada perquè la majoria de recursos no tenen aquest servei o aquesta possibilitat i a nivell de xarxa de salut pública està molt col·lapsada i és molt complicat també tractar temes específics de maternitat o de criança i per mi aquesta és una potencialitat.
Tipus de famílies	Totes les famílies aquí són ben vingudes amb els seus models de criança, sabent, bueno, el model, el que no és l'òptim o el que no respecta el benestar, el desenvolupament, i les necessitats de l'infant, això està clar, però, a partir d'aquí tot està acceptat. Sí que és veritat que hi ha un perfil molt marcat, que hem tingut durant sempre, abans de ser socio educatiu i això, que és famílies que han optat per un model de criança, de quedar-se a casa, de no portar l'escola per bressol, d'estar els primers anys amb el seu fill o filla, i és un perfil més d'aquest tipus, d'aquest model de criança preferent i més conscient de les necessitats de l'infant i tal, llavors és aquest perfil que sempre el tenim molt present aquí. Vull dir que molt divers. Ens hem adonat d'això i vam veure que per fer un acompanyament educatiu necessitàvem saber per què aquest nen, igual, estava nerviós o per què encara no parlava. Doncs per ajudar una miqueta i donar pautes i acompanyar a la família. Fem una tutoria en què expliquem com ho veus, quins son els vostres objectius, per què venen d'aquí i marquem objectius conjuntament.

També el que intentem és atendre tota la diversitat possible, que hi hagi al barri de diferents perfils de famílies, i maneres de viure en maternitat i les intentem incloure totes, també treballem per la inclusió de tota aquesta diversitat i també per la prevenció de possibles situacions d'aïllament o de segregació, però sí que és com intentar trencar barreres en temes de cultura, de llengua, de gènere, perquè aquí hi ha un paquet que és important i que també hem intentat treballar de manera transversal.

Per contra, les famílies que són derivades o orientades algunes d'elles no tenen aquesta consciència i venen perquè els han informat que hi ha aquest espai i estan agraïdes però clar, evidentment, tots els temes de conciliació familiar son complicats, perquè han de prioritzar la feina o perquè realment no han pogut parar-se i pensar què li puc oferir al meu fill o de quina manera puc estar més present... llavors, tot això ens hi trobem.

Hi ha famílies amb situacions de processos migratoris molt forts, molt greus que arriben aquí i que no coneixen absolutament res de la ciutat, que no han escolaritzat mai els seus fills i que hi ha molta barrera idiomàtica, molta barrera a nivell de codis culturals i tota aquesta diversitat ens la trobem i a vegades també és una riquesa per l'espai perquè quan s'ajunten aquí veuen altres models, altres maneres de fer, de famílies més potser autòctones o de famílies que encara que no siguin autòctones pero porten aquí molt de temps, i tot això només que sigui per modelatge o per imitació els nens ho integren i també elles ho veuen, o minimitzen o diuen potser no estic tan malament o el meu fill, al final és igual que els altres... perquè, un nen el que vol és jugar i que li donis atenció i que hi siguis per ell i al final això vinguis d'on vinguis o sigui d'on no siguis és el mateix per tothom.

El comú denominador de la majoria de les famílies és tot aquest tema de la dificultat que tenen en acompanyar, amb els límits i amb el llenguatge. Moltes vegades també com poder-li explicar al teu fill en l'acompanyament emocional, com poder explicar què li està passant i per què li passa o poder-li posar veu, poder-li posar paraules a les emocions... Al final el tema dels límits i el tema de les emocions serien els hits però a banda d'això en cada cas hi ha diferents casuístiques,

		La persona arriba aquí i mostrarà el que vulgui mostrar i t'explicarà el que vulgui explicar-te i llavors és com com tu maneges també perquè poc a poc ella vagi sentint confiança i es vagi sentint part del grup i vinculada i a partir d'aquí ella mostri... no? és lògic o sigui és una persona vulnerable llavors és com poc a poc amb la confiança i amb el vincle sempre els diem si aneu venint i veniu sovint doncs podrem anar coneixent-vos i també podrem anar acompanyant-vos més.
Professionals i funcions	i	Jo crec que falten hores tant per a la treballadora familiar com per a la psicòloga. També com a millora, ja no dic tant que formi part de l'equip, però que pogués estar algun professional de la salut. I, en el nostre cas, els socioeducatius, tenim aquesta diversitat de mirades professionals, aquesta diversificació de mirades perquè hi ha diferents rols professionals intervenint. No només hi ha les educadores infàrtils, sinó que també hi ha el meu perfil professional d'educadora social, tenim una psicòloga i també tenim una treballadora familiar. I això dona una riquesa, perquè dona un plus, una diversitat molt més gran. Sobretot també els preguntem a les famílies. els preguntarem quan acabi el curs, quina és la seva valoració de l'experiència a l'espai, què és el que més els ha agradat, què és el que millorarien perquè això també ens donarà a nosaltres informació de cara a propers anys, com poder millorar el servei poder fer-ho diferent...
Vinculació de grup i comunitària		La veritat és que és una cosa que sempre ha sigut bastant fàcil i quan vam començar amb el socioeducatiu pensàvem que hi hauria més diferència encara i que podria ser més complicat, però no ens ha passat mai que hi hagi diferències que impedeixin el bon funcionament, per exemple. Evidentment, les famílies es donen compte de les diferències, sobretot pel que fa a diferències econòmiques, o si són gent de fora, diferències culturals, però no ha sigut mai cap impediment. Crec que uneix molt més més en el moment en què es troben, de maternitat o paternitat, que no pas en aquestes desigualtats.

Però també busquem els recursos de fora. També treballem molt a nivell comunitari i recursos de la ciutat.

Nosaltres fem sempre molta difusió amb tots els serveis també, de centres cívics, biblioteques, del que és l'espai familiar llavors sí que arribem molt, i al contrari. Nosaltres des d'aquí també fem molta vinculació, jo crec que per mi la valoració és bona, però ha sigut una feina de temps,

Entre les famílies, la vinculació entre elles normalment és molt bona, la vinculació que hi ha perquè també la gran majoria diria que si hi ha algun cas de famílies derivades, que no volen venir, venen obligades, i que és, no sé un 6%, perquè les derivades moltes sí que volen venir, i demanen espais així.

Donem a conèixer al barri qui som i què fem, per crear barri, per crear xarxa dintre del que hi ha en aquest entorn més proper per les famílies i també col·laborar i participar amb altres iniciatives o altres ofertes que estan donant al barri i que estan enfocades a la petita infància.

És un espai on el que es potencia sobretot és la conversa i el compartiment entre les famílies de com estan.

Llavors el que és principal és deixar entrar a les famílies i acompanyar-les amb el que estan passant, que és sobretot els primers mesos de criança, que són molt intensos.

Moltes vegades sorgeix de manera natural, que entre elles, al final, té molt més valor que entre elles es donin suport, o que entre elles malgrat les diferències comparteixen temes comuns, però si que intentem a vegades promoure quan per exemple hi ha dues famílies que són molt diferents i veiem que no hi ha hagut ni un mínim apropament potser fem quelcom perquè s'apropin, a vegades des del mateix joc i des dels infants, perquè els infants uneixen.

	La possibilitat de treballar també molt en xarxa a nivell amb altres serveis i entitats del barri i fer i tenir aquesta mirada més global d'atenció a la petita infància, i en aquest cas amb l'escola bressol, que la tenim just al costat, i això també és molt interessant. I a mi el que m'ha donat també és molta seguretat perquè si hi ha qualsevol cosa que no controlem, contem amb les companyes de la bressol, En general les relacions són respectuoses, i son agradables, no ens hi trobem amb conflictes, i... i si es dona també es vingut i anem a treballar amb el conflicte, però no és l'habitual... no és l'habitual, de fet, al contrari, la veritat és que les famílies són més elles que es donen suport que no nosaltres perquè al final el que et ve d'un igual no és el mateix que el que et ve d'un professional i moltes d'elles es donen suport mutu, que és l'objectiu que perseguim, per tant és èxit quan passa això. I sí, la relació entre elles és positiva.
Integració perspectiva gènere de	El que hem canviat són els formalismes, ara, a dintre de la sala, dins de la sala no, perquè ja és més fluït, i ja era així. Clar, això ha sigut també un tema que em anat treballant amb el temps, perquè al principi, era fa 15 anys, tot i que nosaltres sempre hem tingut una miqueta més de... perquè tots les educadores que hi som tenim una miqueta aquesta mirada, però personal, Hem seguit en la mateixa línia al final hem fet en la mateixa línia jo crec que que també les mares que venen, les famílies, tot acompanya, totes tenen aquesta mirada o gairebé totes, llavors, si fem moltes activitats més pensades en dies concrets, però durant tot l'any, els materials, les activitats, tot va per en aquesta línia. Jo crec que, com a recurs i personalment, el gènere i la visió feminista son quelcom molt clau en la propia experiència de la maternitat. Pautes no, jo no les he vist ni me les han dit, a nivell projecte, pero, a nivell intern, jo crec que de la manera en que anem parlant-ho, a mesura que volem oferir propostes i tot el que

	sorgeix doncs van aflorant temes entre els grups i doncs ho intentem treballar. També és que principalment els grups són femenins, tenim pocs homes en els grups i intentem treballar per l'equitat de gènere i al final potenciem que vinguin pares, avis i que puguin venir altres però no és fàcil perquè el sistema és el que és... i és veritat que s'ha d'anar de conciliant i, al final, qui concilia, qui està amb la criatura és la mare, o qui té un permís de lactància i de maternitat és la mare, generalment, i aquí principalment ens trobem amb dones. Després que els moments de espai de cafè surten molt, com que fa ella, que fa ell i si és que hi és la figura del pare però també a vegades no hi ha pare o són altres perfils de famílies però, bueno, en definitiva, sí que és veritat que és un repte i si ho fem és perquè aquesta consciència o aquesta intencionalitat tot i que no està escrita en un lloc la tenim, i és veritat que treballem per integrar tot el que és la perspectiva de gènere, però a nivell concret no hi ha unes directrius que jo sàpiga.
Limitacions i possibles millores	Aquesta era una de les dificultats que ens trobem amb l'entrada de les famílies derivades, perquè costa molt i a vegades venen però no perquè volen o no ho han de demanat, però a vegades els estan dient que han de venir aquí. Llavors la dificultat aquí és poder vincular. Ens ajuda que vingui la referent. Perquè a mi em falta, més franja horària, per exemple, només estem al matí, doncs que aquí com que a la tarda és el centre obert és el que hi ha, ja no podem canviar-ho perquè la tarda està al centre obert, però sí que hi ha famílies que han deixat de venir, tornen a incorporar-se a la feina, i et pregunten: i no hi hauria de tarda?, això és una cosa en continu que ens ho han dit molt. El que dic, una mancança que tenim al final és horari i també necessitariem espais més propis

Taula 5: Taula d'especificacions. Elaboració pròpia.

Annex 7: Taules anàlisi de contingut

Presència dels següents elements AL WEB (https://tuit.cat/FwX3d)	SI	NO	EVIDÈNCIES
Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies	x		Constantment es parla de famílies, sense delimitar les característiques d'aquestes ni esbossar cap perfil. Tot i que el text és escàs, quan es parla de les persones que poden acompanyar als nens i nenes, es diu el següent: <i>Sempre han d'estar acompanyats d'una persona de la família o adulta de referència</i> , per tant, obrint aquí les possibilitats que presenten les diferents tipologies familiars.
Facilitat de contacte i enteniment del recurs	x		Es troben enllaçats tots els centres, ordenats per districtes, amb un sol clic es pot aconseguir el contacte, tant de telèfon com el mail, de qualsevol dels espais de la xarxa. Els espais a més a més estan ubicats en un mapa interactiu que facilita la ubicació de cadascun d'aquests. El que no es facilita, però, és el contacte de la xarxa de EFCM general, que jo, per tal de trobar, vaig haver de buscar a altres llocs web.
Enllaços comunitaris, referències a altres espais	x		Al web des de l'inici hi ha un apartat que t'enllaça amb altres projectes per a petita infància que ofereix també la ciutat de Barcelona.

Taula 6: Taula anàlisi de contingut web. Elaboració pròpia.

Presència dels següents elements AL TRÍPTIC PROMOCIONAL (Es pot veure aquesta a l'annex 9)	SI	NO	EVIDÈNCIES
Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies	x		En aquest cas, també tota l'estona es parla de famílies, sense delimitar les característiques d'aquestes ni esbossar cap perfil. Tot i que el text també és escàs, quan es parla de les persones que poden acompanyar als nens i nenes, es diu el següent: <i>els infants sempre han d'anar acompanyats d'una persona de la família (o adult de referència)</i> .
Facilitat de contacte i enteniment del	x		Es troben exposats tots els centres, també ordenats per

recurs			districtes juntament amb un mapa on s'ubiquen, com també els contactes de cadascun d'aquests. A més a més, es facilita el contacte de mail de la coordinació dels espais, les xarxes de @BCNEducadora i l'enllaç a la web.
Enllaços comunitaris, referències a altres espais		x	Tot i que es parla en una breu introducció del fet que els EFCM formen part de la xarxa de serveis educatius per a la petita infància i les seves famílies de la ciutat de Barcelona no es mencionen ni s'enllacen aquests altres recursos existents.

Taula 7: Taula anàlisi de contingut del tríptic promocional.. Elaboració pròpia.

Presència dels següents elements en l'OBSERVACIÓ dels EFCM	SI	NO	EVIDÈNCIES
Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies.	x		Tal com expliquen les entrevistades és quelcom que elles personalment prenen com a decisió, no son indicacions per part de l'organització del projecte com a tal.
Facilitat de contacte i enteniment del recurs.	x		En tots els espais es faciliten contactes i tríptics amb més informació.
Enllaços comunitaris, referències a altres espais.	x		Tots dos espais observats comparteixen edifici o bé amb el centre obert o amb l'escola bressol, però, més enllà d'aquesta proximitat física treballen en la creació d'una xarxa de barri important. L'EFCM de Sant Martí és una feina que tenen molt més avançada també per una qüestió de temporalitat, ja que fa 15 anys que estan al territori.
Horaris flexibles i adaptats a totes les famílies, conciliació laboral.		x	Les mateixes entrevistades, educadores socials dels recursos, mostraven aquesta com una limitació clara del projecte pel fet que, moltes famílies, en tornar a reincorporar-se a la feina, demanen la possibilitat de venir als espais durant un altre horari i, de moment, encara no han pogut oferir aquesta.
Espais de recollida de joguines, roba, etc.	x		Vaig poder veure un d'aquests a l'espai de la Teixonera, no a Sant Martí.
Espai accessible econòmicament.	x		És un espai municipal, per tant, públic i gratuït, aquest fet, tal com mencionava l'educadora entrevistada de la Teixonera, és una gran potencialitat del projecte, ja que el fa accessible a totes les famílies.

Espai accessible pel que fa a horaris i conciliació familiar.		x	Els espais només ofereixen els moments de trobada durant els matins, aquesta és una gran limitació, tal com mencionaven les educadores entrevistades, i una de les qüestions que les famílies reivindiquen, ja que, en el moment de tornar a la feina s'impedeix totalment la conciliació amb la poca varietat d'horaris.
---	--	---	---

Taula 8: Taula anàlisi de contingut observació dels EFCM. Elaboració pròpia.

RESULTATS			
Anàlisi de contingut	WEB	TRÍPTIC	ESPAI
Llenguatge inclusiu en la diversitat de famílies	SI	SI	SI
Facilitat de contacte i enteniment del recurs	SI	SI	SI
Enllaços comunitaris, referències a altres espais	SI	NO	SI

Taula 9: Taula resultats anàlisi de contingut. Elaboració pròpia.

Annex 8: Gràfics i resultats qüestionari famílies

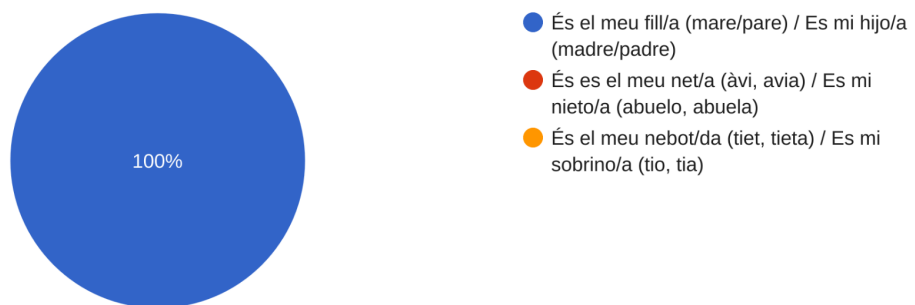
Indica el teu gènere

30 respostes

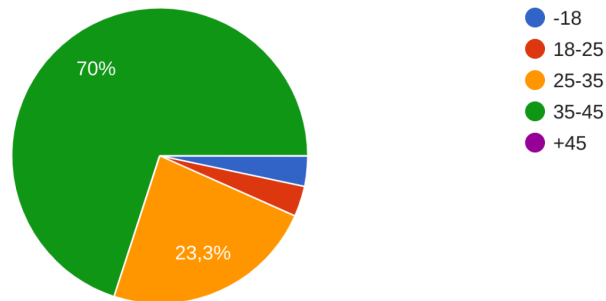
Quina relació tens amb el nen/nena que acompanyes al EFCM? Que relacion tienes con el niño/niña que acompañas en el EFCM?

30 respostes

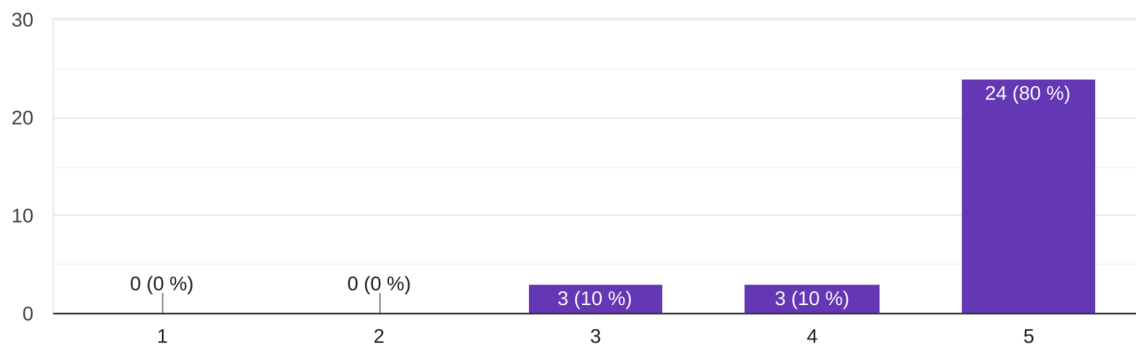
Indica la teva edat

30 respostes

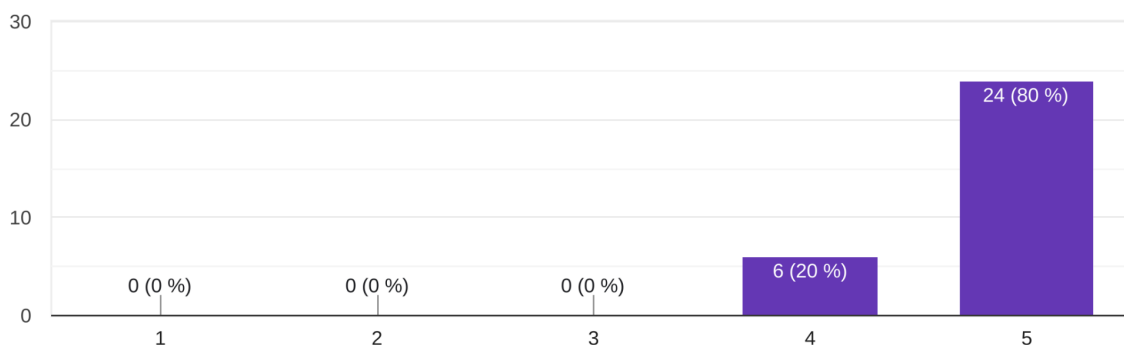
La maternitat/paternitat és una experiència que és important poder viure acompanyada amb altres persones en la mateixa situació, per a poder aprend..., para poder aprender de la tribu y la comunidad.

30 respostes

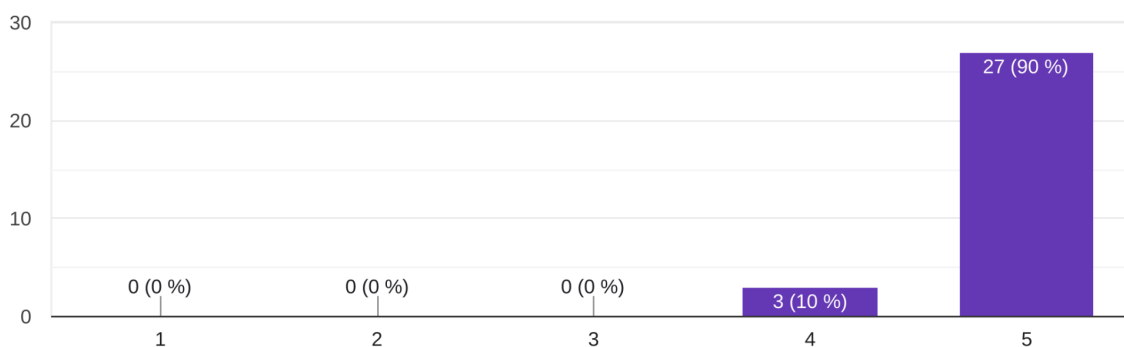
Compartir la meua experiència vital actual amb altres persones em reporta beneficis i crec que al meu fill/filla també. Compartir mi experiencia vi...eporta beneficios y creo que a mi hijo/hija también.

30 respostes

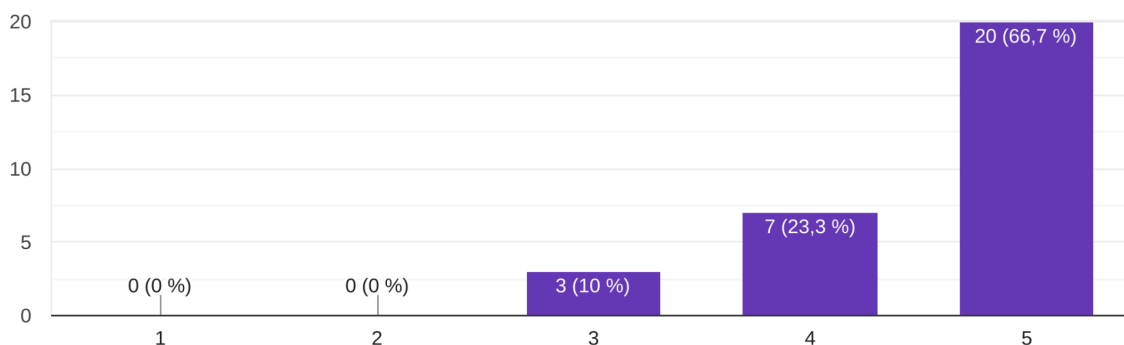
Crec que es important posar al centre el respecte pels processos maduratius dels nens i nenes, i la consideració de les seves necessitat com a un tot ... en cuanto a aspectos físicos como emocionales.

30 respostes

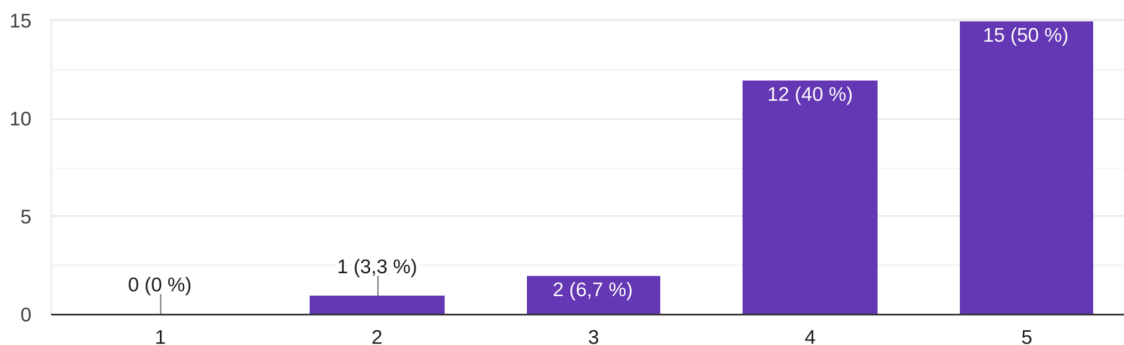
Crec que els EFCM han sumat i significat en l'experiència de la meva maternitat/paternitat Creo que los EFCM han sumado y significado en la experiencia de mi maternidad/paternidad

30 respostes

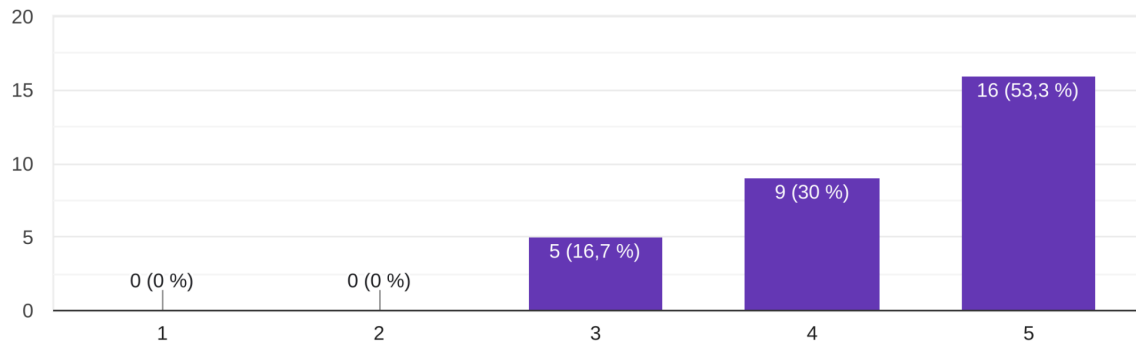
Crec que els EFCM han contribuït en el benestar físic i emocional del meu fill/filla Creo que los EFCM han contribuido en el bienestar emocional y físico de mi hijo/hija

30 respostes

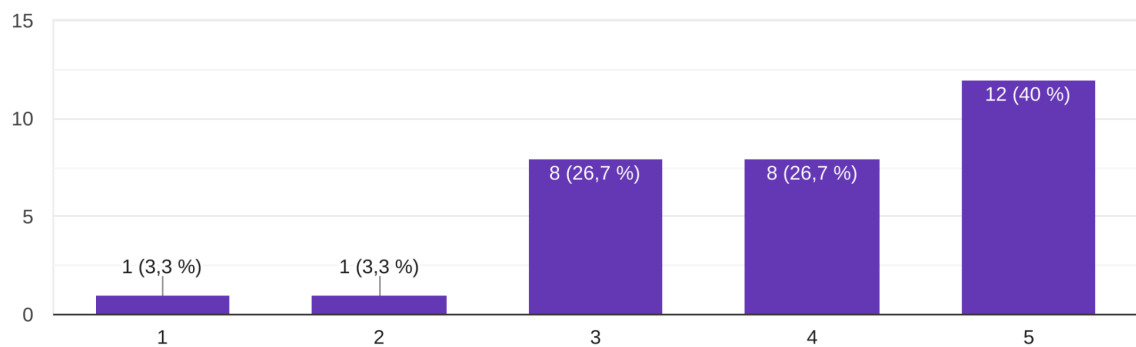
Crec que els EFCM han contribuït en el meu benestar físic emocional com a mare/pare Crec que los EFCM han contribuido en mi bienestar emocional y físico como madre/padre

30 respostes

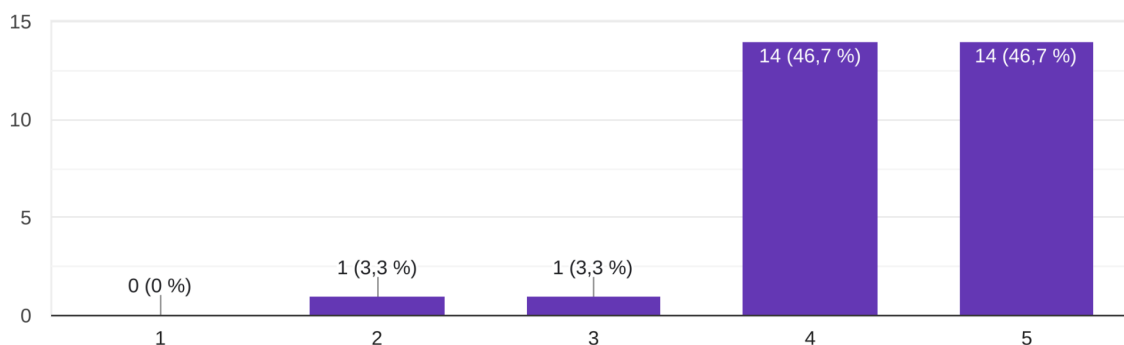
Crec que els EFCM han contribuït a que la meua xarxa social i de suport sigui més ampla, a partir de la interacció amb la resta de famílies Crec que los..., a partir de la interacción con el resto de familias

30 respostes

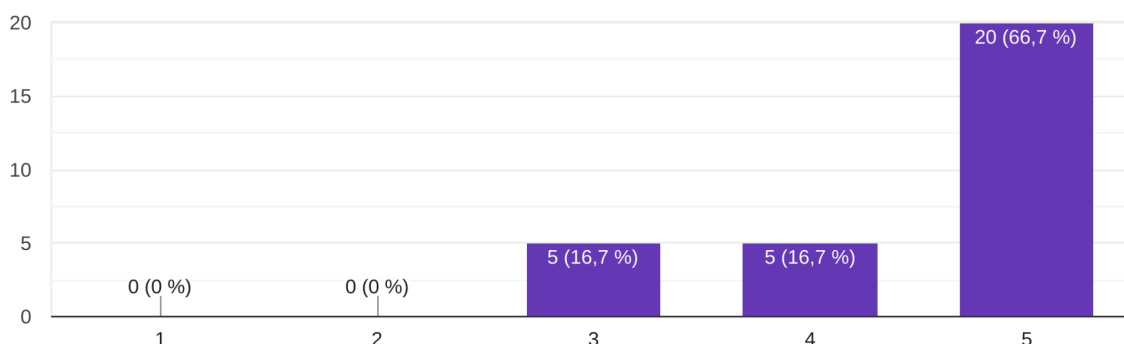
Crec que els EFCM, professionals i famílies que formen part dels grups, han pogut acompanyar les dificultats i dubtes que he pogut tenir respecte a ...e podido tener respecto a mi maternidad/paternidad

30 respostes

Crec important l'integració de la perspectiva de gènere en espais com els EFCM Creo importante la integración de la perspectiva de genero en espacios como los EFCM

30 respostes

Pregunta oberta per a comentaris, observacions, respecte als EFCM, o la investigació, tots els comentaris son benvinguts!!

Pregunta abierta para comentarios, observaciones, respecto a los EFCM o a la investigación, todos los comentarios son bienvenidos!!

5 respostes

- Muy buena experiencia

- Assistir a l'espai familiar et fa sentir acompanyada en la criança. A la vegada que et brinda un espai de calma i benestar propi que, repercuteix indubtablement en l'infant. Si tu estàs bé i disponible l'infant rep l'acompanyament m/patern que necessita. L'espai no hauria de ser exclusiu d'escola bressol ja que cobreixen dues necessitats molt diferents.
- Hola. Nosaltres som família monoparental i crec que aquest espai ens ajuden molt!!!
- Crec que haurien com a professionals que són, donar consells o explicacions sobre la criança a les famílies de manera grupal en xerrades i sobretot de manera individualitzada. Donar eines i recursos per diferents situacions que es presenten allà mateix, i a casa o al carrer. Com pot ser gestionar conflictes entre infants, materials de joc pels infants que correspongui a la necessitat individual, etc. I també que observessin, i poguessin tenir de tant en tant un professional extern que pogués detectar o iniciar una observació d'infants amb NEE.
- Los espacios familiares son un gran apoyo para mi y mi hija ayudan a que podemos ver la perspectiva de otras familias a compartir y entender otras familias muchas gracias.

Annex 9: Tríptic EFCM curs 22 - 23

Districte de Nou Barris

EFCM El Torrent

Equipament: Escola Bressol Municipal El Torrent (Alcántara, 22)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Contacte: efeltorrent@bcn.cat i tel. 933 535 520

EFCM La Bòbila

Equipament: Ateneu La Bòbila de Porta (pl. Sòller, 1)
Gestiona: Districte de Nou Barris
Contacte: eflabobila@bcn.cat i tel. 933 540 570

EFCM Trinitat Nova

Equipament: Escola Bressol Municipal Trinitat Nova (Fosca, 12)
Gestiona: Programa municipal Pla de barris
Contacte: eftrinitatnova@bcn.cat i tel. 933 595 276

Districte de Sant Andreu

EFCM Bon Pastor

Equipament: Centre Cívic Bon Pastor (pl. Robert Gerhard, 3)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Contacte: efbonpastor@bcn.cat i tel. 933 147 947

EFCM Congrés-Indians

Equipament: Casal de Barri Congrés-Indians (Manigua, 25-35)
Gestiona: Districte de Sant Andreu, Casal de Barri
Contacte: efcongresindians@bcn.cat i tel. 933 513 953

Districte de Sant Martí

EFCM El Petit Drac de Sant Martí

Equipament: Casal Infantil El Drac (Via Trajana, 20)
Gestiona: Districte de Sant Martí
Contacte: efelpeitdracdesantmarti@bcn.cat i tel. 933 135 290

EFCM La Vela

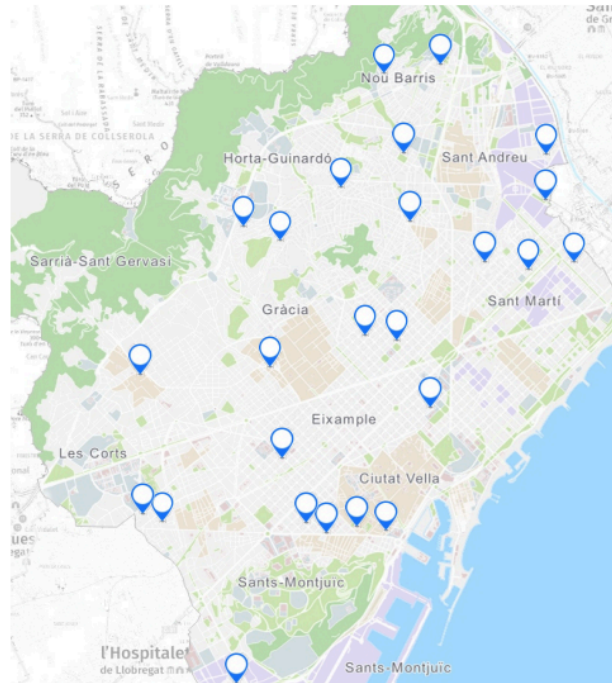
Equipament: Centre Cívic Besòs – Casal Infantil El Vaixell (rambla Prim, 87, 1a planta)
Gestiona: Districte de Sant Martí
Contacte: eflavela@bcn.cat i tel. 932 564 931

EFCM Pere Calafell (obertura: curs 2023 – 2024)

Equipament: Escola Bressol Municipal Pere Calafell (Andrade, 184)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona

EFCM Socioeducatiu Sant Martí

Equipament: Espai Familiar i Centre Obert Municipal Sant Martí (Huelva, 36, baixos)
Gestiona: Institut Municipal de Serveis Socials
Contacte: espaifamiliar_sm@bcn.cat i tel. 933 074 888

Xarxa d'Espais Familiars de Criança Municipals

Servei educatiu
per a la petita infància
i les seves famílies

CURS 2022-2023

Més informació:

barcelona.cat/educacio
[@BCNeducadora](https://twitter.com/BCNeducadora)
t.me/BCNEducadora
espaisfamiliars@bcn.cat

Ajuntament de
Barcelona

Barcelona disposa actualment d'una xarxa de 23 espais familiars de criança municipals (EFCM) en creixement per a la petita infància i les seves famílies.

Aquest servei públic de suport, atenció i acompanyament a les famílies amb infants de fins a 3 anys es troba en diversos tipus d'equipaments de proximitat: escoles bressol, centres cívics, casals de barri...

Què és un espai familiar de criança municipal?

- Un espai estimulant pensat per cobrir:
 - les necessitats de la petita infància d'explorar, descobrir i jugar amb altres infants en entorns diversos i segurs
 - les necessitats de les famílies de fer comunitat i compartir les experiències al voltant de l'educació i la criança
- Un servei educatiu que promou:
 - l'acompanyament professional de la criança
 - el joc i la socialització dels infants
 - el suport i l'intercanvi en la criança entre famílies
 - el vincle familiar
 - les xarxes comunitàries de suport que trenquen la soledat de la criança a la llar

Com funciona?

- Els infants poden tenir fins a 3 anys.
- Sempre han d'estar acompanyats d'una persona de la família o adulta de referència.
- Es fan una o dues sessions setmanals al voltant de dues hores de durada.
- Habitualment es formen grups de catorze famílies.
- En alguns EFCM o CAP s'ofereix el grup "Nadons en família", per a infants de fins a 1 any, en col·laboració amb pediatria.
- Cal inscripció prèvia adreçant-se directament a l'EFCM.

ELS ESPAIS FAMILIARS DE CRIANÇA MUNICIPALS: CURS 2022-2023

Districte de Ciutat Vella

EFCM Cadí-Raval

Equipament: Escola Bressol Municipal Cadí (Om, 11)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Contacte: efraval@bcn.cat i tel. 934 424 844

EFCM Socioeducatiu Aurora

Equipament: Escola Bressol Municipal Aurora (Aurora, 24)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona, en col·laboració amb l'Institut Municipal de Serveis Socials
Contacte: efaurora@bcn.cat i tel. 937 060 015

Districte de l'Eixample

EFCM Cotxeres Borrell

Equipament: Centre Cívic Cotxeres Borrell (Viladomat, 2-8)
Gestiona: Districte de l'Eixample
Contacte: efcotxeresborrell@bcn.cat i tel. 933 248 350

EFCM Els Tres Tombs

Equipament: Escola Bressol Municipal Els Tres Tombs (Manso, 28 bis)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Contacte: efelstrestombs@bcn.cat i tel. 933 250 913

EFCM Fort Pienc

Equipament: Centre Cívic Ateneu Fort Pienc (pl. Fort Pienc, 4)
Gestiona: Districte de l'Eixample
Contacte: effortpienc@bcn.cat i tel. 932 327 827

EFCM Sagrada Família

Equipament: Centre Cívic Sagrada Família (Provença, 480)
Gestiona: Districte de l'Eixample
Contacte: efsagradafamilia@bcn.cat i tel. 934 508 917

EFCM Urgell

Equipament: Centre Cívic Urgell (Comte d'Urgell, 145)
Gestiona: Districte de l'Eixample
Contacte: efurgell@bcn.cat i tel. 934 536 480

Districte de Sants-Montjuïc

EFCM Els Gats

Equipament: Escola Bressol Municipal Els Gats (Roger, 48)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Contacte: efelsgats@bcn.cat i tel. 936 114 017

EFCM Socioeducatiu Casa dels Colors

Equipament: Edifici equipaments públics (pg. Zona Franca, 54-56, 1a planta)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona, en col·laboració amb l'Institut Municipal de Serveis Socials
Contacte: efcasadelscolors@bcn.cat i tel. 932 235 344

Districte de les Corts

EFCM Socioeducatiu Les Corts - Sants

Equipament: Espai Familiar i Centre Obert Municipal Les Corts - Sants (Benavent, 20)
Gestiona: Institut Municipal de Serveis Socials
Contacte: espaifamiliar_lc@bcn.cat i tel. 934 908 514

Districte de Sarrià - Sant Gervasi

EFCM El Petit Drac

Equipament: Espai Familiar El Petit Drac (Via Augusta, 327)
Gestiona: Districte de Sarrià - Sant Gervasi
Contacte: efelpeitdrac@bcn.cat i tel. 932 053 002

EFCM La Saleta

Equipament: Centre Cívic Vil·la Urània (Saragossa, 29)
Gestiona: Districte de Sarrià - Sant Gervasi
Contacte: eflasaleta@bcn.cat i tel. 937 061 295

Districte de Gràcia

EFCM El Vaixell

Equipament: Centre Cívic La Sedeta (Sicília, 321)
Gestiona: Districte de Gràcia
Contacte: efelvaixell@bcn.cat i tel. 932 073 703

Districte d'Horta-Guinardó

EFCM Arimel

Equipament: Ludoteca Arimel - Centre Cívic Carmel (Santuari, 27)
Gestiona: Centre Cívic Carmel
Contacte: efarimel@bcn.cat i tel. 932 563 348

EFCM El Galliner

Equipament: Ludoteca El Galliner (pl. Santes Creus, 8-10)
Gestiona: Districte d'Horta-Guinardó
Contacte: efelgalliner@bcn.cat i tel. 934 202 337

EFCM Socioeducatiu Teixonera (obertura: curs 2023 - 2024)

Equipament: Escola Bressol Municipal Teixonera (Arenys, 83)
Gestiona: Institut Municipal d'Educació de Barcelona, en col·laboració amb l'Institut Municipal de Serveis Socials

